

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Θρησκευτικά

Μέρος Α΄
Στ΄ Δημοτικού

Πορεία μέσα στην Αγάπη

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Θρησκευτικά

Στ' Δημοτικού

Πορεία μέσα στην αγάπη

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Θρησκευτικά Στ' Δημοτικού

Πορεία μέσα στην αγάπη

Συγγραφική ομάδα: Τάσος Γεωργίου, π. Χρήστος Ηρακλέους, Β.Δ., π. Παναγιώτης Ντουρής, Β.Δ.
Λειτουργοί Γραφείου Αναλυτικών Προγραμμάτων (Ομάδα Θρησκευτικών)

Εποπτεία: Ανδρέας Θεοδωρίδης, Επιθεωρητής Δημοτικής Εκπαίδευσης

Κριτής - Αξιολογητής: Ιωάννης Μπέκος, Επισκέπτης Καθηγητής Πανεπιστημίου Κύπρου

**Σχεδιασμός -
Επιμέλεια έκδοσης:** Τάσος Γεωργίου, π. Χρήστος Ηρακλέους, π. Παναγιώτης Ντουρής, Λειτουργοί
Γραφείου Αναλυτικών Προγραμμάτων

Γλωσσική επιμέλεια: Τάσος Γεωργίου, π. Χρήστος Ηρακλέους, π. Παναγιώτης Ντουρής, Λειτουργοί
Γραφείου Αναλυτικών Προγραμμάτων

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Μιχάλης Θεοχαρίδης, Λειτουργός Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Συντονισμός έκδοσης: Πέτρος Γεωργιάδης, Συντονιστής Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, το οποίο καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς την άδεια της Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου. Τα πνευματικά δικαιώματα του εικονιστικού υλικού ανήκουν στους δημιουργούς του.

Εικόνα εξωφύλλου:

Το εξώφυλλο παρουσιάζει τη συνάθροιση των πιστών που μετουσιώνει το οικοδόμημα της Εκκλησίας (Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων).

Το οπισθόφυλλο παριστάνει την πορεία προς την αληθινή αγάπη που είναι ο ίδιος ο Θεός (Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων).

Α΄ Έκδοση 2019 (Δοκιμαστική)

Ανατύπωση 2024 (με μικροδιορθώσεις)

Εκτύπωση: Proteas Press Ltd

ISBN: 978-9963-0-1692-1

© ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Στο εξώφυλλο χρησιμοποιήθηκε ανακυκλωμένο χαρτί σε ποσοστό τουλάχιστον 50%, προερχόμενο από διαχείριση απορριμμάτων χαρτιού. Το υπόλοιπο ποσοστό προέρχεται από υπεύθυνη διαχείριση δασών.

Πρόλογος

Αγαπητοί μαθητές και μαθήτριες, αγαπητά μας παιδιά,

Κρατάτε στα χέρια σας το βιβλίο Θρησκευτικών της Στ΄ τάξης του Δημοτικού, που είναι το τελευταίο βοήθημα στην προσπάθεια που κάνετε για να γνωρίσετε τον αληθινό κόσμο του Χριστιανισμού και της Ορθοδοξίας, αλλά και να έρθετε σε επαφή γενικότερα με τη Θρησκεία. Η γνωριμία αυτή μπορεί να φωτίσει όλη σας τη ζωή.

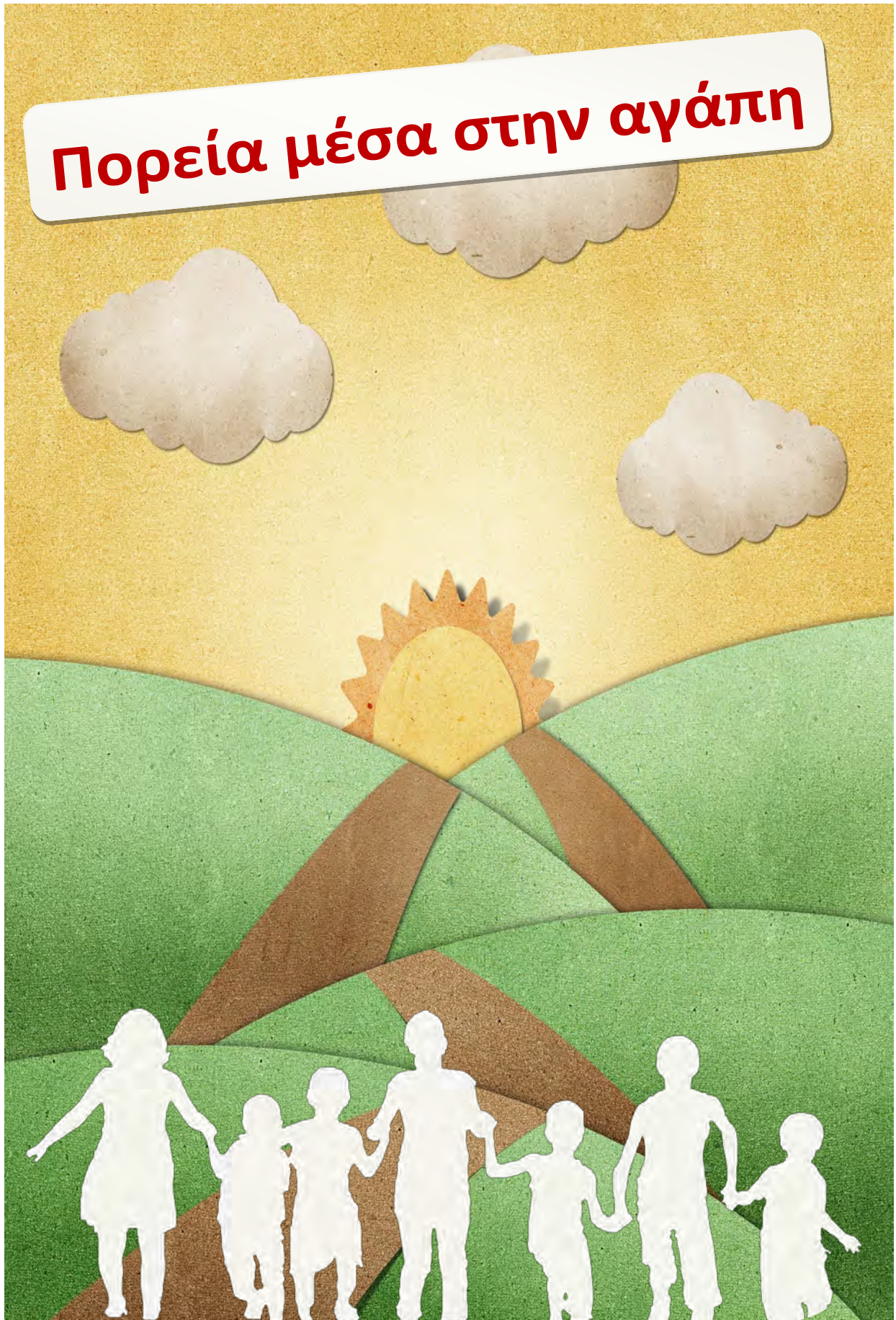
Το εκπαιδευτικό υλικό των Θρησκευτικών της Στ΄ τάξης Δημοτικού παρουσιάζει την πορεία της Εκκλησίας μέσα στην αγάπη. Αληθινή Αγάπη είναι ο Θεός · ο Πατέρας, ο Υιός και το Άγιο Πνεύμα και αυτή την Αγάπη ήρθε στη γη να μας διδάξει ο ίδιος ο Υιός του Θεού, ο Χριστός. Έτσι, μέσα από τις θεματικές ενότητες του βιβλίου θα γνωρίσετε πώς ο Χριστός μεταμορφώνει τη ζωή των ανθρώπων, δημιουργώντας μια μεγάλη οικογένεια αγάπης, την Εκκλησία. Η Εκκλησία πορεύεται μέσα στην ανθρώπινη ιστορία εδώ και δύο χιλιάδες χρόνια καλλιεργώντας μια παγκόσμια αδελφική κοινότητα, που σκοπό έχει να ενώσει τους ανθρώπους όλων των διαφορετικών φυλών και πολιτισμών. Αυτή η πορεία είναι ένας δυναμικός αγώνας κατανόησης, βίωσης και καταγραφής της αλήθειας, έτσι ώστε αυτή να παραδίδεται ανόθευτη στις επόμενες γενεές χριστιανών. Παρότι η Εκκλησία έχει ως κύριο σκοπό της να δημιουργήσει ανθρώπους αγάπης, που να μπορούν να χαρούν τη Βασιλεία του Θεού, εν τούτοις δεν αδιαφορεί για τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι στη γη. Γι' αυτό προτείνει την αληθινή αγάπη ως θεραπεία των τραυμάτων της ζωής: της οικολογικής κρίσης, της πείνας, του πολέμου, της παιδικής εργασίας και του αποκλεισμού των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Όλα αυτά θα τα γνωρίσετε μέσα από μια πλούσια τράπεζα υλικού και δραστηριοτήτων που θα σας σε πολλές δημιουργικές εργασίες και ζωντανές συζητήσεις. Ταξιδέψτε μαζί με τις σελίδες του και αξιοποιήστε το μάθημα των Θρησκευτικών, για να γνωρίσετε καλύτερα την μακρόχρονη πορεία της Εκκλησίας μέσα στην αγάπη.

Χρίστος Χατζηαθανασίου

Διευθυντής Δημοτικής Εκπαίδευσης

Πορεία μέσα στην αγάπη

Σημείωμα προς τα παιδιά

Μικροί μας φίλοι,

Ένα ταξίδι σάς περιμένει φέτος στον όμορφό μας κόσμο. Ένα ταξίδι ευχάριστο, γεμάτο ιστορίες, κείμενα, εικόνες, ποιήματα, ύμνους και προσευχές.

Θα γνωρίσετε διδασκαλίες και θαύματα του Χριστού, ιστορίες από τη ζωή πολλών ανθρώπων, που έζησαν σύμφωνα με το θέλημα του Θεού και αγάπησαν όλους τους ανθρώπους σαν αδέρφια τους. Θα ταξιδέψετε μέσα από τούτο το βιβλίο, για να γίνετε πιο έξυπνοι στο μυαλό, πιο δυνατοί στην πίστη και πιο χρήσιμοι στους γύρω σας.

Θα τα καταφέρετε, αν νιώσετε δίπλα και μέσα σας τον ίδιο τον Χριστό ως φίλο και αδελφό σας.

Καλό σας ταξίδι!

Ομάδα Εκπαιδευτικών Θρησκευτικών

Περιεχόμενα

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο Χριστός μεταμορφώνει τη ζωή

Η αλήθεια στη ζωή: ο Χριστός

Η αναζήτηση της αλήθειας	12
Ο Χριστός αποκαλύπτεται στους μαθητές του	12 - 13
Η αγάπη του Χριστού για μας	13
Εξαποστειλάριο του Όρθρου των Χριστουγέννων	13
Αλήθεια και αλήθειες	13 - 15
Ο Γιουτζίν Ρόουζ ψάχνει την «αλήθεια»	16 - 18

Ο Χριστός αλλάζει τη ζωή: η θεραπεία του δαιμονιζόμενου

Ο δαιμονισμένος Γεργεσηνός θεραπεύεται από τον Χριστό	19 - 20
Οι Άγιοι Κυπριανός και Ιουστίνη	21 - 23

Ο Χριστός ανοίγει νέους ορίζοντες: η θεραπεία της συγκύπτουσας γυναίκας

Η θεραπεία της συγκύπτουσας γυναίκας	24 - 26
Η Μαρία η ψηλή	27 - 29

Δείκτες αληθινής ζωής: η επί του Όρους Ομιλία

Η πρώτη ομιλία του Χριστού	30 - 32
Η Βασιλεία του Θεού στη ζωή μας	33 - 34

Κοινωνώντας με τον Θεό, κατανοώ τον εαυτό μου

Ένα αλλιώτικο κινητό τηλέφωνο	35 - 37
Ο Χριστός προσεύχεται	38 - 43

Κοινωνώντας με τον Θεό βοηθώ τον εαυτό μου και τον συνάνθρωπό μου

Η νηστεία	44 - 48
Η εντολή της νηστείας	49 - 53

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Η πορεία της Εκκλησίας

Η Εκκλησία σε πορεία

Η απαρχή μιας μεγάλης πορείας 56 - 59

Το καράβι της Εκκλησίας 60 - 63

Για μια παγκόσμια αδελφική κοινότητα: οι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος

Το έργο των Αποστόλων 64 - 67

Αγώνας για την αλήθεια: οι Οικουμενικές Σύνοδοι

Σύνοδος: θεματοφύλακας της αλήθειας 68 - 71

Σεβασμός στους κανόνες 72 - 75

Τα Σχίσματα και οι Αιρέσεις

Τα σχίσματα τραυματίζουν την ενότητα των χριστιανών 76 - 79

Οι αιρέσεις νοθεύουν την αλήθεια 80 - 83

Η καταγραφή της αλήθειας: το Σύμβολο της Πίστεως

Το Σύμβολο της Πίστεως 84 - 87

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Επίκαιρα Θέματα

Ο Άγιος Δημήτριος

Ο βίος του Αγίου Δημητρίου 90 - 92

Ο Άγιος Δημήτριος προστάτης της Θεσσαλονίκης 93

Τα Δημήτρια 94

Μαζί μαθαίνουμε για τον Χριστό 95 - 96

Πρωτομηνιά, Πρωτοχρονιά ...

Ο Άγιος Βασίλειος και η βασιλόπιτα 97 - 99

Η ευλογία και η κοπή της βασιλόπιτας 100 - 103

Ο Γιάννης ο βλογημένος 104 - 107

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Τραύματα και Θεραπεία

Τραύμα της ζωής: Οικολογική κρίση

Αγώνας για να προστατέψουμε το περιβάλλον	110 - 111
Ο αγώνας για κάθε καλό αρχίζει από τον εαυτό μας	111 - 112
Κατανάλωση και νηστεία	112
Ο δίκαιος ασκητής Γεώργιος	113
Η Εκκλησία προσεύχεται για το περιβάλλον	114

Τραύμα της ζωής: Πείνα

Ο Χριστός συναντά έναν πλούσιο νέο	115 - 116
Η ζωή των πρώτων χριστιανών	117
Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός: Αγαπάτε τον πλησίον	118
Ο Μέγας Βασίλειος και η «Βασιλειάδα»	118

Τραύμα της ζωής: Πόλεμος;

Ο πόλεμος μέσα από έναν πίνακα	119
Η Δόμνα ζει το ξέσπασμα του πολέμου	119 - 120
Ο Χριστός ενώνει τους εχθρούς και τους συμφιλιώνει με τον	120 - 121

Τραύμα της ζωής: Παιδική εργασία

Παιδική εργασία	122
Δουλεύουν για ένα πιάτο ρύζι	122 - 123
Ο Ιησούς ευλογεί τα παιδιά	124

Τραύμα της ζωής: Αποκλεισμός των ΑΜΕΑ

Άνθρωποι στο περιθώριο της ζωής	125
Αντιμετωπίζοντας τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό	125 - 126
Η Εκκλησία αγκαλιάζει όλους τους ανθρώπους	126 - 127
Η θεραπεία του παραλυτικού της Βηθεσδά	127 - 128

Εικονίδια

Δίπλα από κάθε δραστηριότητα υπάρχει ένα από τα πιο κάτω σύμβολα:

Γράφουμε

Υπογραμμίζουμε

Συζητούμε

Μελετούμε άλλες πηγές

Χρωματίζουμε

Ζωγραφίζουμε

Παίζουμε

Παρατηρούμε

Ψάλλουμε

Κόβουμε

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ο Χριστός μεταμορφώνει τη ζωή

Η αλήθεια στη ζωή: ο Χριστός

1. Η αναζήτηση της αλήθειας

Οι άνθρωποι από τα πολύ παλιά χρόνια ερευνούσαν όλα όσα υπήρχαν γύρω τους και προσπαθούσαν να κατανοήσουν τον κόσμο. Αγωνίζονταν συνεχώς να βελτιώσουν τον τρόπο ζωής τους δημιουργώντας εργαλεία και κατασκευές, που τους εξασφάλιζαν την επιβίωσή τους, αλλά και έργα τέχνης που ομορφαιναν τη ζωή τους. Έψαχναν να βρουν απαντήσεις στα μεγάλα ερωτήματα της ζωής: «Τι είναι ο άνθρωπος, ποιος τον έπλασε, πού πηγαίνει μετά τον θάνατό του, ποιος δημιούργησε τον κόσμο;». Για αυτά δημιουργούσαν φανταστικές ιστορίες, τους μύθους, στις οποίες συνέπλεκαν την πραγματικότητα με τη φαντασία και διηγούνταν από γενιά σε γενιά καθησυχάζοντας τους φόβους και τις αγωνίες τους.

Πολλές φορές οι άνθρωποι θεοποιούσαν διάφορα φυσικά φαινόμενα που τους φόβιζαν ή τους έκαναν εντύπωση, όπως ένα μεγάλο ποταμό, ένα πανύψηλο βουνό, τον ήλιο κ.ά. Κάποτε έφτιαχναν αγάλματα, που είχαν μορφές ζώων, ανθρώπων ή φανταστικών πλασμάτων, τα οποία λάτρευαν ως αληθινούς Θεούς. Μπροστά σε αυτά τα είδωλα θυσίαζαν ζώα ή ακόμα και ανθρώπους, πιστεύοντας ότι έτσι ικανοποιούνταν οι Θεοί και τους βοηθούσαν.

Με την πρόοδο του πολιτισμού, παρότι πολλοί λαοί εγκατέλειψαν τα είδωλα και τις θυσίες, δεν μπόρεσαν να βρουν την αλήθεια. Αυτό που βοήθησε τους ανθρώπους να αντιληφθούν τη ζωή διαφορετικά ήταν η έλευση του Χριστού στον κόσμο. Ο Χριστός με την παρουσία του στη γη, πριν δύο χιλιάδες χρόνια, αποκάλυψε στους ανθρώπους ότι αυτός είναι ο Θεάνθρωπος που πολλοί λαοί περίμεναν, για να τους οδηγήσει κοντά στον Θεό.

2. Ο Χριστός αποκαλύπτεται στους μαθητές του

Τη νύχτα πριν από το εβραϊκό Πάσχα ο Χριστός τέλεσε τον Μυστικό Δείπνο με τους μαθητές του. Εκεί τους είπε ότι πρόκειται σύντομα να συλληφθεί και να πεθάνει και τους προετοίμασε για τις δύσκολες ώρες που θα ακολουθήσουν:

«Άς μη ταράσεται η καρδιά σας. Πιστεύετε εις τὸν Θεόν, πιστεύετε καὶ εἰς ἐμέ. Εἰς τὸ σπίτι τοῦ Πατέρα μου ὑπάρχουν πολλὰ μέρη διαμονῆς· ἂν δὲν ὑπῆρχαν θὰ σᾶς τὸ ἔλεγα. Πηγαίνω νὰ σᾶς ἐτοιμάσω τόπον. Καὶ ἐὰν πάω καὶ σᾶς ἐτοιμάσω τόπον, πάλιν θὰ ἔλθω καὶ θὰ σᾶς παραλάβω μαζί μου, ὥστε ὅπου εἶμαι ἐγὼ νὰ

εἴσθε καὶ σεῖς. Ξέρετε ποῦ πηγαίνω καὶ γνωρίζετε καὶ τὸν δρόμον».

Ο Θωμᾶς τοῦ λέει, «Κύριε, δὲν ξέρομεν ποῦ πηγαίνεις καὶ πῶς μποροῦμε νὰ ξέρωμεν τὸν δρόμον;».

Λέγει εἰς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, «Εγὼ εἶμαι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ, κανεὶς δὲν ἔρχεται εἰς τὸν Πατέρα παρὰ δι' ἐμοῦ». (Ιωάννης 14:1-6)

Ο Χριστός αποκάλυψε ἔτσι στους μαθητές του ὅτι αὐτός εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ὁ δρόμος που οδηγεῖ προς τὸν Πατέρα Θεό καὶ τὴν αἰώνια ζωή.

Όταν στη συνέχεια τον συνέλαβαν και τον οδήγησαν στον Ρωμαίο διοικητή Πόντιο Πιλάτο, αυτός ρώτησε τον Χριστό αν είναι ο βασιλιάς των Ιουδαίων. Ο Χριστός του απάντησε ότι η βασιλεία του δεν είναι σε αυτόν τον κόσμο. Τότε ο Πιλάτος τον ρώτησε, «Είσαι, λοιπόν, βασιλιάς;» και ο Χριστός του απάντησε, «Εσύ λέγεις ότι είμαι βασιλιάς. Εγώ γεννήθηκα και ήρθα στον κόσμο, για να μαρτυρήσω την αλήθεια. Όποιος αγαπάει την αλήθεια καταλαβαίνει τα λόγια μου». Και ο Πιλάτος τον ρώτησε, «Τι είναι η αλήθεια;».

Στην ερώτηση αυτή ο Χριστός δεν απάντησε, ο Πιλάτος νόμιζε ότι η αλήθεια θα ήταν κάποια ιδέα, φιλοσοφία ή κάποια μυστική γνώση. Ό, τι και να του έλεγε ο Χριστός δεν θα καταλάβαινε, δεν θα μπορούσε ποτέ να δεχτεί ότι η αλήθεια είναι αυτός ο ίδιος ο Χριστός, ο οποίος απαντά σε όλα τα ερωτήματα των ανθρώπων.

3. Η αγάπη του Χριστού για μας

«Όπως με αγάπησε ο Πατέρας, έτσι σας αγάπησα κι εγώ· μείνετε πιστοί στην αγάπη μου. Και θα μείνετε πιστοί στην αγάπη μου, αν τηρήσετε τις εντολές μου, όπως εγώ τηρήσα τις εντολές του Πατέρα μου και γι' αυτό μένω πιστός στην αγάπη του. Σας τα είπα αυτά, ώστε η χαρά η δική μου να είναι μέσα σας, κι η χαρά σας να είναι ολοκληρωμένη. Αυτή είναι η δική μου εντολή: να αγαπάτε ο ένας τον άλλο, όπως εγώ σας αγάπησα. Κανείς δεν έχει μεγαλύτερη αγάπη από κείνον που θυσιάζει τη ζωή του για χάρη των φίλων του. Εσείς, είστε φίλοι μου, αν κάνετε αυτά που σας παραγγέλλω εγώ». (Ιωάννης: 15, 9-14)

4. Εξαποστειλάριο του Όρθρου των Χριστουγέννων

«Έπεσκέψατο ήμας, έξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἀνατολὴ ἀνατολῶν, καὶ οἱ ἔν σκότει καὶ σκιᾷ, εὖρομεν τὴν ἀλήθειαν, καὶ γὰρ ἐκ τῆς Παρθένου ἐτέχθη ὁ Κύριος. ».

«Μας επισκέφθηκε από ψηλά ο Σωτήρας μας, αυτός που είναι η Ανατολή των Ανατολών. Κι εμείς που βρισκόμασταν στο σκοτάδι και τη σκιά βρήκαμε την Αλήθεια. Διότι ο Κύριος γεννήθηκε από την Παρθένο».

5. Αλήθεια και αλήθειες

Ο Θεός χάρισε στους ανθρώπους τη λογική και τη συνείδηση, οι οποίες τους οδηγούν στον δρόμο προς τη μάθηση. Προσπαθούν συνεχώς να αποκτήσουν νέες γνώσεις και να επιβεβαιώσουν την ορθότητά τους χρησιμοποιώντας τις επιστήμες. Διερευνούν την πραγματικότητα και όταν διαπιστώσουν ότι πολλοί άνθρωποι συμφωνούν για ένα θέμα, τότε το παραδέχονται ως αλήθεια. Τέτοιες μικρές και μεγάλες αλήθειες υπάρχουν πολλές στον κόσμο. Αλήθεια μπορεί να είναι οι βλαβερές συνέπειες του καπνίσματος, η λύση ενός δύσκολου μαθηματικού προβλήματος, ο τρόπος ζωής των ανθρώπων σε μια ιστορική εποχή, η κίνηση της γης μέσα στο σύμπαν κ.ά. Οι άνθρωποι αγωνίζονται να γνωρίσουν τέτοιες αλήθειες διότι αγαπούν την αλήθεια. Η μεγαλύτερη, όμως, Αλήθεια που μπορούν να γνωρίσουν οι άνθρωποι είναι ο Χριστός, εφόσον αυτός μπορεί να τους βοηθήσει να κατανοήσουν τις μεγάλες αλήθειες για το νόημα της ζωής.

1. Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες και συμπληρώστε τις εργασίες.

Ομάδα Α: Διαβάστε τα κείμενα 1 και 4 και απαντήστε:

1. Τι έκαναν οι άνθρωποι στα πολύ παλιά χρόνια για να έχουν μια καλύτερη ζωή;

.....
.....
.....

2. Τι έμαθαν όταν ο Υιός του Θεού ήρθε στον κόσμο;

.....
.....
.....

Ομάδα Β': Διαβάστε τα κείμενα 2 και 4 και απαντήστε:

1. Τι αποκάλυψε ο Χριστός για τον εαυτό του στους μαθητές του;

.....
.....
.....

2. Γιατί ο Χριστός δεν αποκάλυψε στον Πιλάτο ότι αυτός είναι η Αλήθεια;

.....
.....
.....

Ομάδα Γ': Διαβάστε τα κείμενα 3 και 4 και απαντήστε:

1. Γιατί ο Χριστός μάς επισκέφτηκε με τη γέννησή του στον κόσμο;

.....
.....
.....

2. Τι ζητά ο Χριστός από τους χριστιανούς;

.....
.....
.....

Ομάδα Δ': Διαβάστε τα κείμενα 2 και 5 και απαντήστε:

Γράψτε τι είναι οι αλήθειες του κόσμου και ποιος είναι η Αλήθεια.

.....
.....
.....

2. Ανακοινώστε τις απαντήσεις σας και συζητήστε στην τάξη και τα ακόλουθα:

- α) Αναφέρετε τρία μεγάλα ερωτήματα που απασχολούν τους ανθρώπους από τους αρχαίους χρόνους μέχρι και σήμερα.
- β) Διατυπώστε μια ερώτηση για τον άνθρωπο ή τον κόσμο που θα κάνατε στον Χριστό, εάν τον συναντούσατε, και προσπαθήστε να μαντέψετε την απάντησή του.
- γ) Πώς νομίζετε μπορούν οι χριστιανοί να γνωρίσουν στη ζωή τους την Αλήθεια, που είναι ο Χριστός;

3. Ο Χριστός με την έλευσή του στον κόσμο χώρισε την ιστορία των ανθρώπων σε προ Χριστού (π.Χ.) εποχή και μετά Χριστόν (μ.Χ.) εποχή. Μελετήστε τις ιστορικές γραμμές, τοποθετήστε πάνω σε αυτές με ένα Χ το σημείο της Γέννησης του Χριστού και τις συντομογραφίες Γ.Χ. (Γέννηση Χριστού), π.Χ. και μ.Χ.

6 000 ___ 0 ___ 2019 ___

1345 ___ 0 ___ 1974 ___

4. Συγκεντρώστε και καταγράψτε πληροφορίες από μύθους διαφόρων λαών που απαντούν σε μεγάλα ερωτήματα του ανθρώπου, όπως της δημιουργίας του κόσμου και του ανθρώπου και της ζωής μετά τον θάνατο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο Γιουτζίν Ρόουζ ψάχνει την «αλήθεια»

Ο Γιουτζίν Ρόουζ, γεννήθηκε σε μια τυπική μεσαία αμερικάνικη οικογένεια στο Σαν Ντιέγκο της Αμερικής, το 1934. Τελειώνοντας το γυμνάσιο, άρχισε να ψάχνει την «αλήθεια», όπως έλεγε ο ίδιος και καθώς δεν την έβρισκε στην κοινωνία στην οποία ζούσε, άρχισε να επαναστατεί. Είχε προ πολλού απορρίψει τον προτεσταντικό και ρωμαιοκαθολικό χριστιανισμό της Αμερικής, θεωρώντας τον κοσμικό, αδύναμο και ψεύτικο. Στράφηκε λοιπόν στην αθεΐα, έπεσε σε πλήρη απόγνωση και σε μια κατάσταση που ο ίδιος περιγράφει αργότερα ως «ζωντανή κόλαση». Ένωθε ότι δεν μπορούσε με τίποτα να ενταχθεί στον σύγχρονο κόσμο που ζούσε, ότι κανείς δεν τον καταλάβαινε, ούτε καν η οικογένεια του. Σπούδασε σε πανεπιστήμια διάφορες θρησκείες, ελπίζοντας ότι θα βρει την αλήθεια, αλλά κατέληγε σε δρόμους αδιέξοδους.

Εικ. 5

Εικ. 6

Κάποτε επισκέφθηκε μια ορθόδοξη εκκλησία. Γράφει αργότερα γι' αυτή την εμπειρία: «Όταν επισκέφθηκα μια ορθόδοξη εκκλησία για πρώτη φορά, μου συνέβη κάτι που σε κανένα βουδιστικό ή άλλο ανατολικό ναό δεν είχα νοιώσει. Κάτι μέσα στην καρδιά μου μού είπε ότι γύρισα σπίτι. Η έρευνα μου για την αλήθεια είχε τελειώσει. Με αυτή την αποκάλυψη της ορθοδοξίας και με τη συναναστροφή μου με ορθοδόξους, μια καινούργια σκέψη γεννήθηκε στο μυαλό μου: ότι η αλήθεια δεν είναι μια αφηρημένη ιδέα, αλλά είναι πολύ συγκεκριμένη και αξίζει ν' αγαπιέται με όλη μας την καρδιά και με όλο μας το είναι. Έτσι, γνώρισα τον Χριστό».

Αφιέρωσε την υπόλοιπη ζωή του ζώντας γι' αυτή την Αλήθεια. Μαζί μ' ένα νεαρό Ρώσο που ονομαζόταν Γκλέμπ έγιναν μοναχοί, με πνευματικό πατέρα τον Άγιο Ιωάννη Μαξίμοβιτς. Ο Ευγένιος έλαβε το όνομα Σεραφείμ, από τον

γνωστό άγιο της Ρωσίας Άγιο Σεραφείμ του Σάρωφ και ο Γκλέμπ έλαβε το όνομα Γερμανός, από τον Άγιο Γερμανό της Αλάσκα. Οι δύο μοναχοί, ίδρυσαν το μοναστήρι «Άγιος Γερμανός της Αλάσκα» στη βόρεια Καλιφόρνια, όπου μετέφραζαν συνεχώς ορθόδοξα κείμενα στα αγγλικά, για να βοηθούν κι άλλους Αμερικανούς να βρουν την Αλήθεια. Όταν ο π. Σεραφείμ έγινε ιερέας, κατηχούσε και βάπτιζε χριστιανούς πολλούς ανθρώπους που έψαχναν, όπως αυτός άλλοτε, την «αλήθεια».

Το καλοκαίρι του 1982 ο π. Σεραφείμ αρρώστησε ξαφνικά και βαριά. Αντιμετώπισε με

Εικ. 7

υπομονή φρικτούς πόνους, χωρίς να γογγύζει καθόλου και δοξάζοντας τον Θεό. Οι γιατροί στο νοσοκομείο διαπίστωσαν ότι η αρρώστια του ήταν σπάνια και ανίατη. Εξομολογήθηκε, κοινώνησε το Σώμα και το Αίμα του Χριστού και πέθανε στις 2 Σεπτεμβρίου. Πολλοί χριστιανοί της περιοχής ήρθαν και προσκύνησαν το σώμα του, το οποίο για τρεις μέρες ευωδίαζε και είχε την όψη ενός χαρούμενου και ήρεμου ανθρώπου.

Εικ. 8

(Κων. Αθ. Οικονόμου, διασκευή, <http://aktines.blogspot.com/2013/07/291982.html>)

1. Απαντούμε τις ερωτήσεις:

α. Τι ανακάλυψε για την αλήθεια ο Γιουτζίν Ρόουζ μετά που γνώρισε την ορθόδοξη χριστιανική πίστη;

.....
.....
.....

β. Πώς άλλαξε η ζωή του μετά από αυτή την ανακάλυψη;

.....
.....
.....

2. Ενώνουμε τη λέξη αλήθειες και τη λέξη Αλήθεια με τις εικόνες που ταιριάζουν καλύτερα και συζητούμε τις επιλογές μας:

Εικ. 9

Εικ. 10

Εικ. 11

αλήθειες

Αλήθεια

Εικ. 12

Εικ. 13

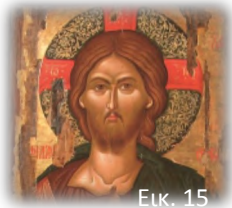

Εικ. 14

4. Χρησιμοποιώντας ιδέες από τις πιο κάτω εικόνες ζωγραφίζουμε ένα σχέδιο που να παρουσιάζει την πορεία ενός ανθρώπου προς τον Χριστό, που είναι η Αλήθεια.

Εικ. 15

Εικ. 16

Εικ. 17

Εικ. 18

Ο Χριστός αλλάζει τη ζωή: η θεραπεία του δαιμονιζόμενου

Ο δαιμονισμένος Γεργεσηνός θεραπεύεται από τον Χριστό

Στην εποχή του Χριστού οι άνθρωποι ζούσαν μέσα στην κακία και την αδικία. Αυτοί που είχαν την εξουσία και τον πλούτο εκμεταλλεύονταν τους απλούς και φτωχούς ανθρώπους, οι οποίοι αγωνιζόμενοι να επιβιώσουν γινόντουσαν σκληροί με τους συνανθρώπους τους. Μέσα στο πηκτό σκοτάδι της αμαρτίας έβρισκε και ο διάβολος την ευκαιρία να επηρεάζει τους ανθρώπους, πολλές φορές μάλιστα να μπαίνει μέσα τους, ως πνεύμα που είναι, και να τους εξουσιάζει. Στο βιβλίο της Καινής Διαθήκης ο Ευαγγελιστής Μάρκος μάς περιγράφει μια συνάντηση του Ιησού με έναν δαιμονισμένο άνθρωπο:

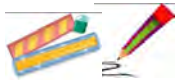
«Και ήρθαν στο απέναντι μέρος της λίμνης, στη χώρα των Γεργεσηνών. Κατά την έξοδο του Ιησού από το πλοiαριο, τον συνάντησε ένας, ο οποίος ερχόταν από τα μνήματα και είχε ακάθαρτο πνεύμα. Κατοικούσε μέσα στους τάφους και δεν μπορούσαν να τον δέσουν ούτε με αλυσίδες, διότι πολλές φορές που τον είχαν δέσει τις έσπαζε και κανένας δεν μπορούσε να τον δαμάσει. Νύχτα

Εικ. 19

και ημέρα έμενε στα μνήματα και στα βουνά, φώναζε και πλήγωνε τον εαυτό του με πέτρες. Όταν είδε τον Ιησού από μακριά, έτρεξε, τον προσκύνησε και φώναξε, “Τι επεμβαίνεις σε μένα, Ιησού, Υιέ του Θεού του Υψίστου; Σε εξορκίζω στον Θεό, μη με βασανίσεις”, διότι ο Χριστός του έλεγε “Πνεύμα ακάθαρτο έβγα από τον άνθρωπο”. Ο Ιησούς ρώτησε “Ποιο είναι το όνομά σου;” και αυτός απάντησε “Λεγεώνα είναι το όνομά μου, διότι είμαστε πολλοί” και παρακαλούσε τον Ιησού να μην τον στείλει έξω από τη χώρα. Εκεί κοντά στο βουνό έβροσκε μια αγέλη χοίρων και τον παρακάλεσαν οι δαίμονες να τους στείλει να μπουν μέσα σε αυτούς. Και τους επέτρεψε ο Ιησούς και βγήκαν τα ακάθαρτα πνεύματα και μπήκαν στους χοίρους. Όρμησε όλο το κοπάδι στον γκρεμό και έπεσε στη θάλασσα, ήταν περίπου δύο χιλιάδες που πνίγηκαν στη θάλασσα. Τότε οι χοιροβοσκοί πήγαν και ανήγγειλαν το γεγονός στην πόλη και στην ύπαιθρο και βγήκαν οι κάτοικοι να δουν τι έγινε. Ήρθαν στον Ιησού και είδαν τον δαιμονισμένο να κάθεται ντυμένος και με πλήρες το λογικό του και φοβήθηκαν. Τους διηγήθηκαν αυτοί που είχαν δει τι συνέβη με τον δαιμονισμένο και τους χοίρους και άρχισαν να τον παρακαλούν να φύγει από τα όρια της περιοχής τους. Ενώ ο Χριστός έμπαινε στο πλοίο, αυτός που είχε προηγουμένως τα δαιμόνια τον παρακαλούσε να του επιτρέψει να πάει μαζί του. Ο Ιησούς δεν τον άφησε αλλά του είπε να πάει στο σπίτι του και να διηγηθεί στους δικούς του πώς ο Κύριος τον βοήθησε και τον ελέησε. Και πράγματι επέστρεψε και άρχισε να κηρύττει στη Δεκάπολη όλα όσα του είχε κάνει ο Ιησούς και όλοι θαύμαζαν. (Μάρκος, 5. 1-20)

1. Βρίσκουμε και υπογραμμίζουμε στο κείμενο τη συμπεριφορά του δαιμονιζόμενου πριν και μετά τη θεραπεία του από τον Χριστό και την γράφουμε στον πίνακα:

Πριν	Μετά

2. Γιατί ο Χριστός δεν επέτρεψε στον δαιμονισμένο να πάει μαζί του αλλά του είπε να γυρίσει στην πόλη του;

.....

.....

.....

.....

3. Οι Γεργεσηνοί είδαν τον Χριστό να θεραπεύει τον δαιμονισμένο και να διατάζει τα δαιμόνια. Ποια ήταν η στάση τους προς τον Χριστό μετά από αυτές τις εμπειρίες που είχαν;

.....

.....

.....

.....

4. Τι νομίζετε θα έπρεπε να κάνουν μετά που γνώρισαν την αγάπη και τη δύναμη του Χριστού;

.....

.....

.....

.....

Οι Άγιοι Κυπριανός και Ιουστίνη

Οι Άγιοι Κυπριανός και Ιουστίνη γεννήθηκαν στην περίφημη πόλη της Αντιόχειας της Συρίας τον 3ο αιώνα μ.Χ. Ο Κυπριανός είχε από μικρός μεγάλη έφεση προς τα γράμματα για αυτό οι πλούσιοι ειδωλολάτρες γονείς του φρόντισαν να του εξασφαλίσουν καλή μόρφωση. Μεγαλώνοντας, η μεγάλη του δίψα για μελέτη του κόσμου τον οδήγησε στη μελέτη διαφόρων θρησκειών, στη φιλοσοφία αλλά και στη μαγεία. Είχε τόσο πολύ αναπτύξει την τέχνη της μαγείας, που μπορούσε να επικαλείται δαιμόνια και να τα διατάζει να εκτελούν τις επιθυμίες του. Ζούσε περήφανα τη δόξα που είχε μεταξύ των ειδωλολατρών και απολάμβανε την εξουσία και τη δύναμη που του έδιναν οι δαίμονες, χωρίς να σκέφτεται το κακό και τις συμφορές που σκορπούσε. Τον ίδιο καιρό ζούσε στην Αντιόχεια και η Ιουστίνη, η οποία ήταν προικισμένη με εξωτερική ομορφιά αλλά και μεγάλη καλοσύνη και ευγένεια. Ήταν αφιερωμένη στον Χριστό και αγωνιζόταν να τηρεί με ακρίβεια τις εντολές του ζώντας ενεργά τα μυστήρια της Εκκλησίας του.

Οι δύο αντίθετοι δρόμοι που είχαν πάρει στη ζωή ο Κυπριανός και η Ιουστίνη συναντήθηκαν κάποτε λόγω ενός τρίτου προσώπου, του Αγλαΐδη. Ο Αγλαΐδης ήταν ένας πλούσιος ειδωλολάτρης που ζούσε αμαρτωλή ζωή, εκμεταλλευόμενος τους συνανθρώπους του. Μόλις γνώρισε την Ιουστίνη και είδε την ομορφιά της, την ερωτεύτηκε, και ήθελε αμέσως να την κάμει γυναίκα του. Η Ιουστίνη του είπε ότι είναι αφιερωμένη στον Χριστό και ότι δεν πρόκειται να παντρευτεί. Ο Αγλαΐδης, όμως, που είχε μάθει να παίρνει πάντοτε αυτό που θέλει από τους συνανθρώπους του, χρησιμοποίησε διάφορους τρόπους για να την μεταπείσει. Όταν κατάλαβε ότι ο μόνος πόθος της Ιουστίνης ήταν ο Χριστός, στράφηκε στον μάγο Κυπριανό ζητώντας του να αλλάξει τη γνώμη της Ιουστίνης με τα μαγικά τεχνάσματά του. Ο Κυπριανός τον διαβεβαίωσε ότι αυτό θα ήταν πολύ εύκολο και αφού άνοιξε τα μαγικά του βιβλία κάλεσε δαιμόνια

Εικ. 20

Εικ. 21

και τους ανέθεσε να αλλάξουν το θέλημα της Ιουστίνης. Τρεις φορές προσπάθησαν να την μεταπείσουν αλλά η πιστή κόρη, με την προσευχή της στον Χριστό και το σημείο του σταυρού, τα έδιωξε. Όταν ντροπισμένα ομολόγησαν στον συνεργάτη τους μάγο Κυπριανό ότι δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν την Ιουστίνη, γιατί ήταν πιστή χριστιανή, αυτός συγκλονίστηκε και σκέφτηκε ότι αν μια νεαρή κόρη μπορεί να νικά δαιμόνια, σημαίνει ότι είναι αληθινός ο Θεός των χριστιανών. Πίστεψε τότε κι εκείνος στον Χριστό, πήγε στον Επίσκοπο της πόλης Άνθιμο, του διηγήθηκε τι συνέβη και αφού έκαψε όλα τα βιβλία της σκοτεινής μαγείας, μοίρασε τα υπάρχοντά του στους φτωχούς και βαπτίστηκε. Μετανοημένος για την προηγούμενη του ζωή αγωνιζόταν μέσα στην Εκκλησία με προσευχές, νηστείες και συχνή μετάληψη του

Εικ. 22

Σώματος και Αίματος του Χριστού. Βλέποντας ο Επίσκοπος Άνθιμος την πνευματική του πρόοδο τον χειροτόνησε ιερέα, βλέποντας και ο Θεός τον μεγάλο αγώνα και την ταπείνωσή του, του έδωσε το χάρισμα να εκδιώκει δαιμόνια. Πλέον ο υπηρέτης των δαιμόνων έγινε διώκτης τους κι, ενώ παλαιότερα πολλοί ειδωλολάτρες πήγαιναν κοντά του για να χρησιμοποιήσουν τις δαιμονικές του δυνάμεις, τώρα του ζητούν να τους απελευθερώσει από τα δαιμόνια και να τους βαπτίσει.

Δέκα χρόνια μετά τη βάπτισή του η Εκκλησία τον χειροτόνησε Επίσκοπο και ο ίδιος χειροτόνησε την Ιουστίνη διακόνισσα και την τοποθέτησε ηγουμένη σε ένα μοναστήρι της περιοχής. Κατά τον τελευταίο διωγμό των χριστιανών, γύρω στο 300 μ.Χ. συνελήφθησαν από τους ειδωλολάτρες, υποβλήθηκαν σε βασανιστήρια και αποκεφαλίστηκαν έξω από την πόλη Νικομήδεια.

Μέρος των ιερών λειψάνων τους μεταφέρθηκαν στην Αντιόχεια της Συρίας, εκεί όπου γεννήθηκαν, έζησαν και κήρυξαν τον Χριστό. Παρέμειναν στην πόλη μέχρι τον 13ο αιώνα μ.Χ. οπότε πολλοί Σύριοι χριστιανοί ήρθαν πρόσφυγες στην Κύπρο, λόγω της επίθεσης των Αράβων και της άλωσης της Αντιόχειας, μεταφέροντας τα πολύτιμα λείψανα στο νησί και καταθέτοντάς τα σε μικρό ναό στο Μένοικο. Το γεγονός αυτό μαρτυρεί ο γνωστός Κύπριος χρονικογράφος του 15ου αιώνα Λεόντιος Μαχαιράς. Τα λείψανα αυτά φυλάσσονται μέχρι και σήμερα στον ναό του Αγίου Κυπριανού στο Μένοικο, τον οποίο επισκέπτονται χιλιάδες προσκυνητές για να τα προσκυνήσουν και να ζητήσουν τη βοήθεια των Αγίων. Η μνήμη των Αγίων Κυπριανού και Ιουστίνης τελείται στις 2 Οκτωβρίου.

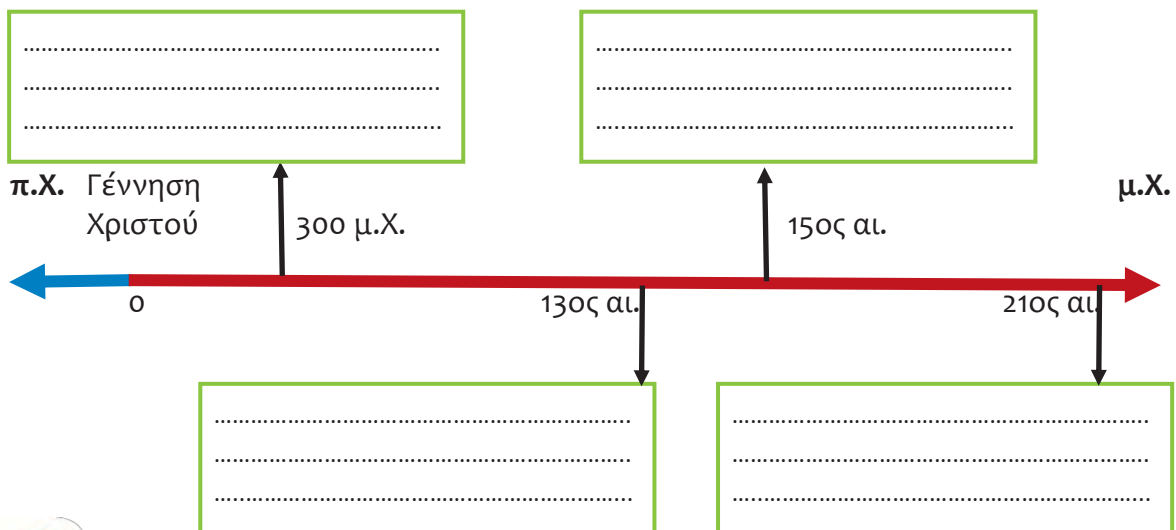

Εικ. 23

Ο Άγιος Κυπριανός στο Μένοικο, Εκδόσεις Θεομόρφου, Διασκευή

1. Καταγράφουμε στην ιστορική γραμμή στιγμές της ιστορίας των δύο αγίων:

 2. Βρίσκουμε και υπογραμμίζουμε στο κείμενο τον τρόπο ζωής του Κυπριανού όταν ήταν μάγος και αργότερα όταν έγινε χριστιανός και τον γράφουμε στον πίνακα:

μάγος	χριστιανός

 3. Ο βίος των Αγίων δεν αναφέρει τι απέγινε ο Αγλαΐδης. Τι νομίζετε ότι θα έκανε αυτός μετά από τα τόσα που έζησε με τον Άγιο Κυπριανό και την Αγία Ιουστίνη;

.....

.....

.....

.....

.....

 3. Χρωματίζουμε του Αγίους στη λειψανοθήκη τους με βάση την αγιογραφία τους.

Εικ. 24

Εικ. 25

Ο Χριστός ανοίγει νέους ορίζοντες: η θεραπεία της συγκύπτουσας γυναίκας

Η θεραπεία της συγκύπτουσας γυναίκας

Ο Χριστός δίδασκε στους ανθρώπους την αγάπη με συμβουλές, με ιστορίες, με θαύματα και ιδιαίτερα με τον τρόπο ζωής του. Τους εξηγούσε ότι κάθε άνθρωπος που έρχεται στον κόσμο έχει μεγάλη αξία διότι είναι εικόνα του Θεού και αιώνιος. Για αυτό έδινε εντολές, που ο πιστός μπορούσε να τις ακολουθήσει και να γίνει αγιασμένος* άνθρωπος. Αυτές οι εντολές είναι ο δρόμος που οδηγεί προς την αγάπη του Θεού και των ανθρώπων.

Υπάρχουν, όμως, περιπτώσεις που μπορεί κάποιος να παραβεί ακόμη και αυτές τις εντολές για το καλό των συνανθρώπων του. Αυτό το παράδειγμα μάς το έδωσε ο ίδιος ο Χριστός με την θεραπεία της συγκύπτουσας γυναίκας.

Μια από τις Δέκα Εντολές που είχε παραδώσει ο Θεός στους Εβραίους, πριν την έλευση του Χριστού, αφορούσε στην αργία του Σαββάτου. Η εντολή έλεγε: «Να θυμάσαι την ημέρα του Σαββάτου, για να την αγιάζεις· έξι ημέρες να εργάζεσαι, και να κάνεις όλα τα έργα σου· η ημέρα, όμως, η έβδομη είναι Σάββατο του Κυρίου τού Θεού σου· μην κάνεις σ' αυτή κανένα έργο ...» (Έξοδος 20: 8-10). Αυτή η εντολή έγινε αφορμή να κατηγορηθεί ο Χριστός ότι δεν σέβεται την αργία του Σαββάτου και τους νόμους του Θεού. Ο Ευαγγελιστής Λουκάς μάς περιγράφει αυτό το περιστατικό ως ακολούθως:

«Ο Χριστός δίδασκε ένα Σάββατο σε μια συναγωγή. Εκεί βρισκόταν μια γυναίκα, που ασθενούσε για δεκαοχτώ χρόνια· ήταν σκυμμένη και δεν μπορούσε να σταθεί όρθια. Όταν την είδε ο Χριστός την φώναξε και της είπε: «Γυναίκα είσαι ελευθερωμένη από την ασθένεια» και έβαλε πάνω της τα χέρια του και αυτή ανορθώθηκε δοξάζοντας τον Θεό.

Έλαβε τότε τον λόγο ο αρχισυνάγωγος αγανακτισμένος διότι ο Χριστός θεράπευσε τη μέρα του Σαββάτου και είπε προς τον λαό: «Έξι μέρες επιτρέπεται η εργασία, τότε να έρχεστε και να θεραπεύεστε και όχι την ημέρα του Σαββάτου». Ο Κύριος όμως αποκρίθηκε και του είπε: «Υποκριτή, ο καθένας σας δεν λύνει το Σάββατο το βόδι ή το γαϊδούρι του από τον στάβλο και το παίρνει να το ποτίσει; Και αυτή που είναι κόρη του Αβραάμ και την είχε δεμένη δεκαοχτώ χρόνια ο σατανάς, δεν έπρεπε να ελευθερωθεί την ημέρα του Σαββάτου;». Και με τα λόγια του αυτά ντροπιάζονταν όλοι οι αντίπαλοί του ενώ το πλήθος χαιρόταν για όλα τα σπουδαία πράγματα που ο Χριστός έκανε.» (Λουκά 13: 10-17)

Σε μια άλλη περίπτωση, όταν οι Φαρισαίοι κατηγορήσαν τους μαθητές του Χριστού ότι εργάζονται το Σάββατο, αυτός τους είπε: «το Σάββατο έγινε για τον άνθρωπο και όχι ο άνθρωπος για το Σάββατο» εννοώντας ότι το Σάββατο έγινε αργία για το πνευματικό καλό του ανθρώπου και όχι για να γίνει ο άνθρωπος δούλος στους κανόνες του Σαββάτου.

1. Υπογραμμίζουμε την ορθή απάντηση:

- A. Ο Θεός παρέδωσε την εντολή για την αργία του Σαββάτου στους Εβραίους ...
1. όταν ήρθε ο Χριστός στη γη
  2. με τις Δέκα Εντολές πριν την έλευση του Χριστού στον κόσμο
  3. με τους μαθητές του Χριστού
- B. Ο αρχισυνάγωγος κατηγόρησε τον Χριστό ότι ...
1. κάνει θαύματα για να εντυπωσιάσει τους ανθρώπους
  2. δεν διδάσκει σωστά τη μέρα του Σαββάτου
  3. κάνει θαύματα τη μέρα του Σαββάτου ενώ δεν το επιτρέπει ο Θεός
- Γ. Ο Χριστός είπε τον αρχισυνάγωγο υποκριτή διότι ...
1. ενώ ποτίζει τα ζώα του το Σάββατο, δεν δέχεται να θεραπεύσει ο Χριστός μια άρρωστη γυναίκα
  2. δεν ποτίζει τα ζώα του το Σάββατο
  3. δεν δέχεται ότι η συγκύπτουσα γυναίκα είναι παιδί του Αβραάμ

2. Συμπληρώνουμε την πρόταση για να εκφράσουμε το νόημα της Θεραπείας της συγκύπτουσας γυναίκας τη μέρα του Σαββάτου.

Ο Θεός έδωσε την εντολή στους Εβραίους να μην εργάζονται τη μέρα του Σαββάτου αλλά

.....
.....
.....

3. Γράφουμε πώς ο Χριστός μεταμορφώνει τη ζωή των ανθρώπων προς το καλύτερο.

α. Η συγκύπτουσα περπατούσε καμπουριασμένη βλέποντας τη γη και παρακολουθούσε τη διδασκαλία στις συναγωγές των Εβραίων.

Μετά το θαύμα .....

.....
.....

β. Οι Εβραίοι τηρούσαν με μεγάλη τυπικότητα και αυστηρότητα την αργία του Σαββάτου. Ο Χριστός με το θαύμα τη μέρα του Σαββάτου δίδαξε στους ανθρώπους ότι

.....
.....
.....

4. Διαβάζουμε τα δύο κείμενα και συζητούμε τις ομοιότητες και τις διαφορές της Κυριακής των χριστιανών και του Σαββάτου των Ιουδαίων

Η Κυριακή των χριστιανών

Οι χριστιανοί αφιέρωσαν την πρώτη μέρα μετά το Σάββατο στον Κύριο, για αυτό και την ονόμασαν Κυριακή. Αυτή τη μέρα αναστήθηκε ο Χριστός και απελευθέρωσε τους

ανθρώπους από τον φόβο του θανάτου. Αυτή τη μέρα οι απόστολοι μαζί με τους πρώτους χριστιανούς μαζεύονταν να προσευχηθούν, να δοξολογήσουν τον Θεό και να κοινωνήσουν το Σώμα και το Αίμα του Χριστού.

Έκτοτε οι χριστιανοί τιμούν την Κυριακή ως τη σημαντικότερη μέρα της εβδομάδας. Μεταβαίνουν πρωί στον ναό της ενορίας τους και συμμετέχουν στη Θεία Λειτουργία. Μεταλαμβάνουν το Σώμα και το Αίμα του Χριστού, ενώνονται με τον Χριστό και μεταξύ τους και βγαίνουν από τον ναό αγιασμένοι και χαρούμενοι. Αφιερώνουν την υπόλοιπη μέρα στην οικογένειά τους, σε φίλους αλλά και σε ανθρώπους που χρειάζονται βοήθεια και συμπαράσταση. Είναι για αυτούς η Κυριακή μέρα αργίας από την εργασία τους αλλά και δημιουργικής προσφοράς προς κάθε συνάνθρωπό τους.

Το Σάββατο των Ιουδαίων

Ο ραββίνος Ααρών Ισραήλ της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης ζητούσε την κατανόησή μας για την αυστηρή τήρηση της εβραϊκής παράδοσης, που θέλει το Σάββατο αποχή από πάσης φύσεως εργασία. Ακόμα και από τη φωτογράφιση! Αφήσαμε στην άκρη φωτογραφική μηχανή, στυλό, κινητά, και με ένα τσάι πιάσαμε τη συζήτηση για τους συμβολισμούς του τελετουργικού γεύματος. Το Σάββατο είναι ημέρα στοχασμού, αφιερωμένη στην ανάπαυση, στην οικογένεια, στο φαγητό, είπε, «Δεν εργαζόμαστε, δεν δημιουργούμε, δεν καταναλώνουμε ενέργεια. Δεν ψωνίζουμε, δεν ταξιδεύουμε, δεν οδηγούμε, δεν χρησιμοποιούμε μηχανήματα, τηλέφωνα, υπολογιστές. Δεν μιλάμε καν για δουλειές.» (Καθημερινή, 23.7.2016)

5. Διαβάζουμε το κείμενο στα αρχαία, υπογραμμίζουμε την απόδοση των αριθμημένων λέξεων στο αρχικό κείμενο και τις γράφουμε στον πίνακα όπως για τη λέξη με αριθμό 1:

Πρωτότυπο κείμενο στα αρχαία

Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασι. Καὶ ἰδοὺ γυνή¹ ἦν πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύπτουσα² καὶ μὴ δυναμένη ἀνακῦψαι³ εἰς τὸ παντελές. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησε καὶ εἶπεν αὐτῇ· γύναι, ἀπολέλυσαι⁴ τῆς ἀσθενείας σου· καὶ ἐπέθηκεν⁵ αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα⁶ ἀνωρθώθη⁷ καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν⁸ ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ⁹ ἕξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ταύταις οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ Κύριος καὶ εἶπεν· ὑποκριτά, ἕκαστος¹⁰ ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βουῖν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγῶν¹¹ ποτίζει; Ταύτην δέ, θυγατέρα¹² Ἀβραάμ οὖσαν, ἦν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει¹³ λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατησχύνοντο¹⁴ πάντες οἱ ἀντικείμενοι¹⁵ αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ. (Λουκά 13: 10-17)

1. γυναίκα	6.	11.
2.	7.	12.
3.	8.	13.
4.	9.	14.
5.	10.	15.

Η Μαρία η ψηλή

Η Μαρία Στυλιανοπούλου γεννήθηκε το 1947 στην κατεχόμενη Κυθραία της Κερύνειας. Από την παιδική της ηλικία είχε κάποια ασθένεια, που οι γιατροί δεν μπορούσαν να διαγνώσουν ούτε να θεραπεύσουν. Έτσι, η Μαρία μεγάλωνε σωματικά ασταμάτητα, αναπτύσσοντας γιγαντισμό. Όταν άρχισε να παραμορφώνεται δεν υπέφερε μόνο σωματικά αλλά και ψυχικά, βλέποντας την αποστροφή ή την κοροϊδία κάποιων ανθρώπων που τη συναντούσαν.

Αργότερα, έγινε και η τουρκική εισβολή του 1974, οπότε η Μαρία με την οικογένειά της εκδιώχθηκαν από την Κερύνεια και ήρθαν να ζήσουν σε ένα προσφυγικό συνοικισμό στη Λεμεσό. Στερήθηκε έτσι τους γείτονες, τους φίλους και όσους ανθρώπους τη γνώριζαν και την αγαπούσαν στην Κυθραία. Η πίστη και η αγάπη της, όμως, για τον Θεό της έδωσαν τη δύναμη να αρχίσει μια νέα ζωή με υπομονή και ελπίδα.

Το νέο της σπίτι άρχισε να γίνεται τόπος συνάντησης πολλών χριστιανών διότι όσοι γνώριζαν τη Μαρία ήθελαν να την επισκέπτονται συχνά, της έδωσαν μάλιστα και το προσωνύμιο «ψηλή», λόγω του μεγάλου ύψους της. Παρότι το πρόσωπο και το σώμα της ήταν παραμορφωμένο, εξέπεμπε μια ηρεμία και μια γαλήνη, που έκανε μικρούς και μεγάλους να χαίρονται τις κουβέντες και τη συντροφιά της. Η Μαρία μιλούσε για τον Χριστό, την Εκκλησία, τους αγίους και για τον αγώνα που πρέπει να κάνουν οι πιστοί για να αγαπήσουν τον Θεό και τους ανθρώπους. Κερνούσε όλο τον κόσμο, βοηθούσε φτωχούς και έστελνε χρήματα σε μοναστήρια που είχαν ανάγκη. Ο Θεός είχε ανοίξει στη ζωή της νέους ορίζοντες, αυτούς της ιεραποστολής, της προσφοράς και της ελεημοσύνης.

Όσο περνούσε ο καιρός η υγεία της κλονιζόταν, καμπούριασε από το πολύ ύψος, άρχισε να μην μπορεί να περπατά και κάθισε σε αναπηρικό καρότσι. Κι ενώ τα υπέμεινε όλα με προσευχή και ελπίδα στον Θεό, προστέθηκε κι άλλη ασθένεια στο ταλαιπωρημένο σώμα της. Εμφανίστηκε όγκος στον εγκέφαλο, ο οποίος μεγάλωνε και επηρέαζε τα μάτια της με συνέπεια να χάνει σιγά-σιγά το φως της. Κάποιοι φίλοι της την έστειλαν μέχρι και την Αμερική αλλά οι γιατροί είπαν ότι δεν μπορούσαν να την θεραπεύσουν.

Όταν επέστρεψε απογοητευμένη στην Κύπρο, κάποιες φίλες της, που γνώριζαν τον Άγιο Πορφύριο που ζούσε τότε στην Ελλάδα, την έπεισαν να πάει να τον επισκεφτεί. Η Μαρία δέχτηκε και πήγε μαζί με τη μητέρα και τις φίλες της στην Αθήνα, όπου τον συνάντησε.

Εικ. 27

Εικ. 28

Μόλις μπήκε στον δωμάτιό του, ο Άγιος, ενώ βρισκόταν τυφλός στο κρεβάτι της λέει: «Μαρία, σε περίμενα». Η Μαρία ξαφνιασμένη που ο Άγιος τη φωνάζει με το όνομά της, του λέει κλαίγοντας «Γέροντα, θα χάσω το φως μου». Ο Άγιος γέροντας την καθησυχάζει λέγοντας «Γνωρίζω την ασθένειά σου, να μην ανησυχείς για τον όγκο στον εγκέφαλο διότι ο Θεός θα τον γιατρέψει, αλλά να θυμάσαι ότι θα υποφέρεις από πολλούς πόνους διότι τα οστά σου θα συνεχίσουν να μεγαλώνουν». Μετά τη συζήτηση που είχαν της ακούμπησε το πετραχήλι του πάνω στην κεφαλή της και άρχισε να προσεύχεται. Η Μαρία ένιωθε την κεφαλή και τους ώμους της να ζεσταίνονται και κατάλαβε ότι ο Άγιος με τη δύναμη του Θεού την είχε θαυματουργικά θεραπεύσει.

Όπως την είχε διαβεβαιώσει ο Άγιος Πορφύριος, ο όγκος στον εγκέφαλο δεν την ξαναενόχλησε, ούτε το φως της έχασε. Μετά από λίγο καιρό μάλιστα έγινε και μοναχή, υπηρετώντας τον Θεό όχι μέσα σε μοναστήρι αλλά μέσα στο ίδιο της το σπίτι. Η χειροθεσία της σε μοναχή ήταν μια εξαίρεση στους κανόνες της Εκκλησίας, που ορίζουν οι χειροθεσίες μοναχών να γίνονται μόνο στα μοναστήρια. Κι έγινε για το καλό της Μαρίας αλλά και όλων όσοι την επισκέπτονταν διότι η Μαρία ζούσε πράγματι τη ζωή μιας μοναχής, που θυσιάζεται για τον Θεό και για όλους τους συνανθρώπους της.

Τα επόμενα χρόνια της, όμως, ήταν ακόμα πιο δύσκολα. Τα οστά της μεγάλωναν συνεχώς, τρίβονταν μεταξύ τους και πίεζαν τους μυς του σώματος φέρνοντας πολλούς πόνους. Η μοναχή Μαρία συνέχισε τον αγώνα της αδιαμαρτύρητα. Πέρασε τους τελευταίους μήνες της ζωής της μαρτυρικά στην εντατική μονάδα του νοσοκομείου Λεμεσού. Παρέδωσε την ψυχή της στον Χριστό, που τόσο αγάπησε, στις 20 Ιανουαρίου του 1998. Όσοι τη γνώρισαν τη θυμούνται ως μια αγιασμένη γυναίκα, που έζησε το θαύμα της ιδιαίτερής της ζωής τηρώντας το θέλημα του Θεού.

Εικ. 29

1. Συζητούμε στην τάξη:

- α. Για ποιο γεγονός της ζωής της Μαρίας δεν τηρήθηκαν οι κανόνες της Εκκλησίας; Γιατί νομίζετε η Εκκλησία έκανε αυτή την εξαίρεση.
- β. Τι ήταν αυτό που βοήθησε τη Μαρία να περάσει μια τόσο δύσκολη ζωή υπομένοντας την ασθένειά της και υπηρετώντας τους συνανθρώπους της;
- γ. Στην περίπτωση της Μαρίας, τον όγκο στον εγκέφαλο, που δεν μπόρεσαν να θεραπεύσουν οι καλύτεροι γιατροί στην Αμερική, τον θεράπευσε ο Άγιος Πορφύριος με τη δύναμη του Θεού. Γιατί νομίζετε ο Άγιος δεν θεράπευσε και τον γιγαντισμό της Μαρίας παρά μόνο της είπε ότι θα υποφέρει από πολλούς πόνους;

2. Συμπληρώνουμε τα κείμενα στα παρακάτω περιστατικά, αριστερά σύμφωνα με τους κανόνες και δεξιά σύμφωνα με την εξαίρεση στην τήρηση των κανόνων, που γίνεται για το καλό των συνανθρώπου μας.

α) Τελειώνει το διάλειμμα και κτυπά το κουδούνι για να μπορούμε στην τάξη. Ενώ πηγαίνω προς την τάξη μου βλέπω ένα παιδί να κάθεται και να κλαίει στο παγκάκι.

Σύμφωνα με τους κανόνες του σχολείου:	Κάνοντας μια εξαίρεση στην τήρηση των κανόνων του σχολείου: ....
--	--

β) Ο ιερέας που είναι υπεύθυνος για το νοσοκομείο πηγαίνει να κοινωνήσει κάποιον ασθενή που του το ζήτησε. Μπαίνει στο δωμάτιο και τον κοινωνά, αλλά ο διπλάνος ασθενής που βρίσκεται στο ίδιο δωμάτιο ζητά κι αυτός από τον ιερέα να τον κοινωνήσει παρότι μόλις έχει φάει, λέγοντάς του ότι έφαγε γιατί δεν γνώριζε ότι θα ερχόταν ιερέας με τη Θεία Κοινωνία στο νοσοκομείο.

Σύμφωνα με τους κανόνες της Εκκλησίας:	Κάνοντας μια εξαίρεση στην τήρηση των κανόνων της Εκκλησίας: ....
---	---

Συζητούμε τα κείμενα που γράψαμε σχετικά με τα περιστατικά, αν πιστεύουμε ότι πρέπει να γίνονται κάποιες εξαιρέσεις στους κανόνες για το καλό των συνανθρώπων μας και ποιος θα αποφασίζει κάθε φορά για το ποια εξαίρεση θα γίνεται.

Δείκτες αληθινής ζωής: η επί του Όρους Ομιλία

Η πρώτη ομιλία του Χριστού

Ο Χριστός περιόδευε στην περιοχή της Γαλιλαίας με τους πρώτους μαθητές του και κήρυττε στους ανθρώπους το χαρμόσυνο μήνυμα για τον ερχομό της Βασιλείας του Θεού στον κόσμο. Οδοιπορούσε στην περιοχή διδάσκοντας και θεραπεύοντας όλους τους ασθενείς που συναντούσε. Κάποια μέρα μαζεύτηκε τόσο πολύ πλήθος γύρω του, που ανηφόρισε στην πλαγιά ενός βουνού, για να μπορούν όλοι να τον βλέπουν και να τον ακούνε. Εκεί ο Χριστός έκανε την πρώτη του μεγάλη ομιλία με θέμα την αληθινή χαρά.

«Μακάριοι, δηλαδή ευτυχισμένοι, λέει ο Χριστός, αυτοί που μπροστά στον Θεό είναι ταπεινοί, δική τους είναι η Βασιλεία των Ουρανών. Μακάριοι όσοι λυπούνται για τις αμαρτίες τους και το κακό στον κόσμο διότι αυτούς θα τους παρηγορήσει ο Θεός. Μακάριοι οι ήρεμοι και πράοι μπροστά στις δυσκολίες της ζωής διότι αυτοί θα κληρονομήσουν τον νέο κόσμο του Θεού. Μακάριοι όσοι θέλουν να επικρατήσει στον κόσμο η δικαιοσύνη του Θεού διότι αυτοί θα δουν με ικανοποίηση να πραγματοποιείται η επιθυμία τους. Μακάριοι αυτοί που συμπονούν και ελεούν τους συνανθρώπους τους διότι αυτοί θα ελεηθούν από τον Θεό. Μακάριοι όσοι καθαρίζουν την καρδιά τους από κάθε κακή σκέψη διότι αυτοί θα γνωρίσουν τον Θεό. Μακάριοι αυτοί που έχουν ειρήνη μέσα στην καρδιά τους και με τα λόγια και τις πράξεις τους ειρηνεύουν τους ανθρώπους διότι αυτοί θα είναι παιδιά του Θεού. Μακάριοι όσοι θα τους διώξουν, θα τους κοροϊδέψουν και θα τους κατηγορήσουν με ψέματα διότι πιστεύουν σε μένα, αυτοί θα είναι πολύ χαρούμενοι στη Βασιλεία του Θεού.

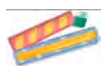
Μην μαζεύετε θησαυρούς πάνω στη γη, όπου όλα καταστρέφονται και χάνονται, να αποταμιεύετε θησαυρούς στους ουρανοί, όπου θα' ναι η ζωή σας αιώνια. Διότι όπου είναι ο θησαυρός σας εκεί είναι δοσμένη και η καρδιά σας. Αν ζείτε μόνο για τα υλικά πράγματα της γης, δεν θα κάνετε καμιά θυσία για τα αιώνια του ουρανού.

Μην έχετε αγωνία μόνο για το τι θα φάτε, τι θα πιείτε και με τι ρούχα θα ντυθείτε, ο Θεός Πατέρας γνωρίζει τις ανάγκες της ζωής σας. Να ζητάτε πρώτα τη Βασιλεία του Θεού και να αγωνίζεστε να τηρείτε τις εντολές του και αυτός θα σας ευλογήσει να έχετε και όλα τα υλικά αγαθά.

Να αγαπάτε όλους τους ανθρώπους, ακόμη και τους εχθρούς σας, να εύχεστε για αυτούς που σας καταριούνται, να κάνετε καλό σε όσους σας μισούν και να προσεύχετε για εκείνους που σας κατηγορούν και σας καταδιώκουν άδικα. Έτσι θα γίνετε παιδιά του ουράνιου Πατέρα σας και θα αποκτήσετε την τέλεια αγάπη. Όπως εκείνος ανατέλλει τον ήλιο του και δροσίζει με τη βροχή του δίκαιους και άδικους, έτσι κι εσείς να αγαπάτε όλους τους συνανθρώπους σας.» (Ματθαίος κεφ. ε' και στ', Λουκά κεφ. στ').

Η ομιλία του Χριστού πάνω σε εκείνο το βουνό της Γαλιλαίας, η οποία έμεινε γνωστή με το όνομα «Επί του Όρους Ομιλία» ή «Μακαρισμοί», φώτισε τις καρδιές αυτών που την άκουσαν εκείνη τη μέρα. Εξακολουθεί όμως να φωτίζει τις ζωές όλων των χριστιανών εφόσον φανερώνει το πώς οι άνθρωποι μπορούν να αγωνιστούν για να έρθει στη γη η Βασιλεία του Θεού όπου θα βασιλεύει η αγάπη, που πηγάζει από τον Θεό που είναι αγάπη, τον Πατέρα, τον Υιό και το Αγιο Πνεύμα.

1. Αντιστοιχούμε τις φράσεις για να ολοκληρώσουμε τους μακαρισμούς και σχολιάζουμε ποιους θεωρεί πραγματικά ευτυχισμένους ο Χριστός:

Μακάριοι οί πτωχοί τῷ πνεύματι,	●	●	ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.
Μακάριοι οί πενθοῦντες,	●	●	ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.
Μακάριοι οί πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην,	●	●	ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
Μακάριοι οί ἐλεήμονες,	●	●	ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.
Μακάριοι οί καθαροί τῇ καρδίᾳ,	●	●	ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
Μακάριοι οί εἰρηνοποιοί,	●	●	ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.
Μακάριοι οί δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης,	●	●	ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

2. Συζητάμε στην τάξη:

α. Εάν ο σύγχρονος άνθρωπος κάνει πράξη τον νέο τρόπο ζωής που συμβουλεύει ο Χριστός τους ανθρώπους να ζήσουν, ποια μεγάλα προβλήματα της σύγχρονης εποχής θα επιλυθούν;

β. Πώς καταλαβαίνετε τη φράση του Χριστού: «Ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν»

3. Συμπληρώνουμε το κείμενο με τις λέξεις της παρένθεσης:

(ελεεί, ειρήνη, παιδί, λυπάται, αγάπη, Καθαρίζει, κοροϊδέψουν, δικαιοσύνη, φτώχεια)

Μακάριος αὐτός που συναισθάνεται την πνευματική του _____, ταπεινώνεται ενώπιον Θεού και ανθρώπων και _____ για τις αμαρτίες του και για το κακό στον κόσμο. Αὐτός γίνεται πράος και γαλήνιος, _____ κάθε συνάνθρωπό του και επιζητεί τη _____ και το ἔλεος του Θεού. _____ την καρδιά του ἀπὸ τα πάθη και τις κακίες και φέρνει την _____ στους γύρω του. Αὐτόν οι ἄνθρωποι του κόσμου τούτου θα τον _____, θα τον συκοφαντήσουν και θα τον διώξουν διότι ζει ὅπως ορίζει ο Χριστός και η ἀληθινή του _____ ἐλέγχει την κακία των ἀνθρώπων. Ο χριστιανός αὐτός φέρνει τη Βασιλεία του Θεού στον κόσμο και εἶναι αἰώνια _____ του Θεού.

Εικ. 31

4. Καταγράφουμε τις φράσεις στον πίνακα ανάλογα με το αν πιστεύουμε ότι φέρνουν σύντομη ενθουσιαστική χαρά ή μακρόχρονη αληθινή ευτυχία. Ακολουθώ ως συζητούμε τις επιλογές μας.

(αποκτώ νέο κινητό, κάνω νέο φίλο, παρακολουθώ τον αγώνα της ομάδας μου, η γιαγιά μου έδωσε είκοσι ευρώ, συγχώρησα τον Γιώργο, μου έφεραν πολλά δώρα στα γενέθλιά μου, μοιράζομαι τα παιχνίδια μου, παρηγορώ κάποιο συμμαθητή μου)

Σύντομη ενθουσιαστική χαρά	Μακρόχρονη αληθινή ευτυχία
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

5. Συμπληρώνουμε τα γράμματα που λείπουν για να βρούμε όσους είναι μακάριοι:

τ _ _ _ _ _ λ

ε _ _ _ _ _ λ

ε _ _ _ _ _ ς

χ _ _ _ _ _ λ

π _ _ _ _ _ ς

δ _ _ _ _ _ λ

Εικ. 32

Η Βασιλεία του Θεού στη ζωή μας

Ο Χριστός με την «Επί του όρους ομιλία» παρουσίασε στους ανθρώπους ένα νέο τρόπο ζωής. Αυτοί που θέλουν να τον ακολουθήσουν πρέπει να ζουν ταπεινά, να καθαρίζουν την κακία από την καρδιά τους, να λυπούνται και να μετανοούν για το κακό που υπάρχει στον κόσμο και μέσα τους, να ελεούν τους συνανθρώπους τους, να γίνονται οι ίδιοι πράοι και γαλήνιοι, να φέρνουν την ειρήνη και τη δικαιοσύνη στον κόσμο και να ομολογούν την πίστη τους στον Χριστό. Όσοι αγωνίζονται για αυτές τις αρετές αρχίζουν να ζουν τη Βασιλεία του Θεού από αυτή τη ζωή.

Διαβάζουμε τα κείμενα που ακολουθούν, και υπογραμμίζουμε τα σημεία όπου φαίνεται ότι η Βασιλεία του Θεού, η αιώνια ζωή αρχίζει από τη ζωή στη γη και συζητάμε πώς ο άνθρωπος μπορεί να τη ζήσει:

Η εν Χριστώ ζωή, η αιώνιος ζωή

«Αυτή ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσι σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν» (Ἰω. 17, 3), λέει ο Χριστός, διδάσκοντας τους ανθρώπους ότι η αιώνια ζωή αρχίζει από τη ζωή του ανθρώπου πάνω στη γη, όταν αυτός γνωρίσει τον Θεό. Η γνώση αυτή δεν είναι ακόμη πλήρης αλλά μερική, προσφέρει, όμως στους χριστιανούς πολλές δωρεές, με πρώτες την αγάπη και τη χαρά.

Ο Άγιος Νικόλαος Καβάσιλας λέει ότι η ζωή με τον Χριστό αρχίζει να φυτρώνει από αυτή τη ζωή μας αλλά τελειώνεται στο μέλλον. Τα μυστήρια του Βαπτίσματος, του Χρίσματος και της Θείας Κοινωνίας είναι όπως τα παράθυρα, μέσα από τα οποία εισέρχεται στη ζωή μας το φως του Ἁλίου της δικαιοσύνης, του Χριστού. Ο χριστιανός μπορεί να ζήσει τα μυστήρια μέσα στην Εκκλησία. Αρχίζει με το Βάπτισμα όπου γεννιέται πνευματικά και γίνεται μέλος της Εκκλησίας του Χριστού, συνεχίζει με το Χρίσμα όπου παρέχονται στον βαπτισμένο τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος που του δίνουν τη δυνατότητα να ενεργεί πνευματικά και τελειώνεται με τη Θεία Κοινωνία όπου τρέφεται με τον Χριστό, ενώνεται μαζί του και μετέχει στην αιώνια ζωή της Βασιλείας του Θεού.

Η Κυριακή προσευχή

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθῆτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Περί του κατά Θεόν σκοπού και της κατ' αλήθειαν ασκήσεως

«Εἶναι ἀραγε πουθενά αλλοῦ ἡ Βασιλεία του Θεού, εκτός από μέσα μας; Υπάρχει κάποια ἄλλη Βασιλεία εκτός από αυτή, που το Ἅγιο Πνεῦμα μάς κάνει να τη νιώθουμε μέσα μας σαν μια ἀπέραντη ευφροσύνη; Αυτή είναι κάτι σαν προεικόνιση, σαν αρραβώνας, σαν δείγμα της αιώνιας χαράς, την οποία θα απολαύσουν οι δίκαιοι στη μέλλουσα ζωή».

Γρηγόριος Νύσσης

Κατά Ματθαίο Ευαγγέλιο,, Καινή Διαθήκη

Ἄπο τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν· μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. (Ματ. 4.17)

Ἄπο τότε ἄρχισε ὁ Ἰησοῦς νὰ κηρύττει καὶ νὰ λέγει, «Μετανοεῖτε, διότι ἐφτασε ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν».

1. Γράφουμε πώς μπορεί ο άνθρωπος να ζήσει τη Βασιλεία του Θεού από την τωρινή ζωή χρησιμοποιώντας και τις λέξεις της παρένθεσης:

(τηρώ εντολές, μετανιώ, αγαπώ, γνωρίζω, Θεό, Θεία Κοινωνία, ενώνομαι, Χριστό)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Γράφουμε μια συμβουλή που θα προέρχεται από ένα μακαρισμό, για να δημιουργήσουμε ένα κώδικα ζωής που θα κάνει την καθημερινότητά μας στο σχολείο καλύτερη.

Μακαρισμοί	Κώδικας σχολικής ζωής
Μακάριοι οί πτωχοί τῷ πνεύματι.	Είμαστε ταπεινοί και σεβόμαστε κάθε συμμαθητή μας.
Μακάριοι οί πενθοῦντες.	Λυπόμαστε για ό, τι συμβαίνει στο σχολείο και πληγώνει κάποιον.
Μακάριοι οί πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνη.	.....
Μακάριοι οί ἐλεήμονες.	.....
Μακάριοι οί καθαροί τῇ καρδίᾳ.	.....
Μακάριοι οί εἰρηνοποιοί.	.....
	.....
	.....

Κοινωνώντας με τον Θεό, κατανοώ τον εαυτό μου

Ένα αλλιώτικο κινητό τηλέφωνο

Εικ. 33

Ο ήχος του κουδουνιού διακόπτει το παιχνίδι μας. Μπαίνουμε στη σειρά και κατευθυνόμαστε προς την αίθουσα διδασκαλίας. Ο δάσκαλός μας, ο κύριος Μιχάλης, μπαίνει στην τάξη κρατώντας στο χέρι το κινητό του τηλέφωνο. Αρχίζει να πληκτρολογεί έναν αριθμό. Τον κοιτάζουμε όλοι με απορία. Ποιον θα καλέσει άραγε; αναρωτιόμαστε όλοι.

- Σήμερα, καλά μου παιδιά, θα αναφερθούμε σε ένα αλλιώτικο κινητό τηλέφωνο, αφού προηγουμένως δούμε τις δυνατότητες που μας παρέχει το τηλέφωνο που κρατώ στα χέρια μου. Θα σας παρακαλέσω τώρα να γράψετε σε ένα κομματάκι χαρτί ό,τι γνωρίζετε για τα κινητά τηλέφωνα.

Κάθε παιδί σκύβει στο θρανίο και γράφει όλα όσα γνωρίζει. Ο δάσκαλος περνάει από δίπλα μας και τα μαζεύει. Τα διαβάζει με τα μάτια και ακολούθως αρχίζει η συζήτηση.

Η όλη συζήτηση περιστρέφεται στα δεδομένα, τις προοπτικές αλλά και στους περιορισμούς στη χρήση του τηλεφώνου.

Μετά από λίγο ο δάσκαλος κατευθύνεται προς τον πίνακα και γράφει τη λέξη ΠΡΟΣΕΥΧΗ. «Αυτό είναι, παιδιά μου, το αλλιώτικο κινητό τηλέφωνο που σας έλεγα. Ένας σύγχρονος άγιος, ο άγιος Σιλουανός, γράφει ότι «ο Θεός μας αγαπά υπερβολικά και μας αξιώνει να συνομιλούμε μαζί του με την προσευχή».

- Δηλαδή η προσευχή είναι ένας τρόπος επικοινωνίας με τον Θεό, παρατήρησε η Δήμητρα.

- Βεβαίως! Όταν αγαπάς κάποιον, θέλεις να τον σκέφτεσαι, να μιλάς γι' αυτόν, να είσαι συνέχεια μαζί του. Έτσι και ο άνθρωπος που αγαπά τον Θεό χρησιμοποιεί ένα αλλιώτικο κινητό τηλέφωνο, την προσευχή, για να επικοινωνήσει με τον δημιουργό του.

- Και σε ποια μέρη μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το αλλιώτικο κινητό μας τηλέφωνο; ρώτησε ο Κωνσταντίνος.

- Παντού, απάντησε μονολεκτικά ο δάσκαλος.

- Ακόμη και στον ναό μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε αυτό το τηλέφωνο, κύριε; ρώτησε αστεειυόμενος ο Κωνσταντίνος.

- Βεβαίως και μπορούμε να προσευχόμαστε μέσα στον ναό κατά τη διάρκεια των ιερών ακολουθιών. Μπορούμε όμως να προσευχόμαστε σε οποιοδήποτε μέρος και αν βρισκόμαστε. Παντού έχει σήμα το τηλέφωνό μας αυτό.

- Και ποιες ώρες της ημέρας έχει σήμα το τηλέφωνο; ρώτησε ο Μάριος χαμογελώντας.

- Κάθε στιγμή μπορούμε να συνομιλήσουμε με τον Θεό φτάνει να το θελήσουμε.

- Ακόμη και αργά το βράδυ; ρώτησε η Γεωργία.

- Μα και βέβαια, είπε ο δάσκαλος. Οποιαδήποτε στιγμή μπορούμε να επικοινωνήσουμε με τον δημιουργό μας.

- Και τι θα λέμε στον Θεό, όταν τον καλέσουμε; ρώτησε ο Γιώργος.

- Α, πολύ ωραία! Το ίδιο ερώτημα, Γιώργο μου, υπέβαλε και ένα νέο παιδί στον άγιο Παΐσιο τον Αγιορείτη.

Εικ. 34

- Και ποια ήταν η απάντηση που του έδωσε, κύριε; ρώτησε με ανυπομονησία ο Γιώργος.

- Ο άγιος Παΐσιος του ανέφερε χαρακτηριστικά: «Να αισθάνεσαι σαν μικρό παιδί, και τον Θεό να τον αισθάνεσαι Πατέρα σου και να τον παρακαλείς για ό,τι έχεις ανάγκη». Το ίδιο ερώτημα έθεσαν και οι μαθητές στον Χριστό, συνέχισε ο δάσκαλος. Με αφορμή αυτό το ερώτημα θυμάστε ποια προσευχή μας παρέδωσε ο Κύριος;

- Μας παρέδωσε την Κυριακή προσευχή όπως τη λέμε, δηλαδή το «Πάτερ ἡμῶν», θυμήθηκε ο Γιάννης.

- Πολύ ωραία! Τέλος, ο ίδιος ο Χριστός μας είπε:

«Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε». Δηλαδή, ό,τι του ζητήσουμε με επιμονή και πίστη, θα μας το δώσει, εφόσον εκείνος γνωρίζει ό,τι θα εξελιχθεί πράγματι για το καλό μας.

- Να σας ρωτήσω κάτι τελευταίο, κύριε; είπε διστακτικά η Μαρία.

- Βεβαίως, απάντησε ο δάσκαλος.

- Στην προσευχή μας μόνο ζητούμε από τον Θεό;

- Η προσευχή δεν είναι μόνο μέσο αιτήσεως αλλά και μέσο ευχαριστίας και δοξολογίας. Με την ευχαριστία ο πιστός εκφράζει την ευγνωμοσύνη του στον Θεό. Ειδικά κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας, παιδιά μου, μαθαίνουμε να δοξολογούμε τον Θεό για τη Δημιουργία (ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ), να τον ευχαριστούμε για τις μικρές και μεγάλες του ευεργεσίες (ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ) και να τον παρακαλούμε για όλα τα θέματα της ζωής μας (ΙΚΕΣΙΑ).

Ο ήχος του κουδουνιού για την αλλαγή της περιόδου δίνει τέλος στη συζήτησή μας. Ο κύριος Μιχάλης δίνει τη σκυτάλη στην κυρία Γεωργία για το επόμενο μας μάθημα. **Σουζάννα Λουκά, Πώς να σου εξηγήσω την πίστη μας, διασκευή**

1. Συζητούμε τον τίτλο του κειμένου και μετά γράφουμε έναν δικό μας.

.....
.....

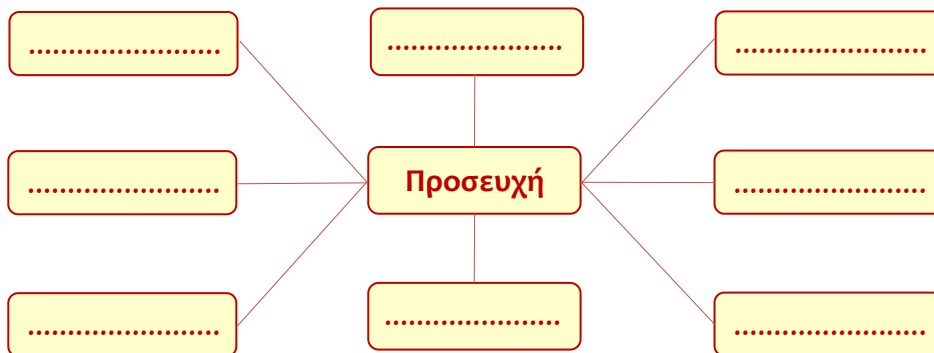
2. Συμπληρώνουμε τον πίνακα με τις διαφορές των δύο τηλεφώνων, που αναφέρονται στο κείμενο.

Διαφορές

3. Συμπληρώνουμε τον πιο κάτω σημασιολογικό χάρτη με λέξεις οι οποίες συνδέονται με την προσευχή.

4. Βάζουμε στη σωστή σειρά τα γράμματα για να βρούμε τα είδη της προσευχής.

ΞΛΓΔΑΙΙΟΟΟ

.....

ΤΣΧΡΑΑΙΙΙΥΕ

.....

ΣΚΕΑΙΙ

.....

5. Μελετούμε τους λόγους των αγίων για την προσευχή.

«Η προσευχή δεν είναι τίποτε άλλο, παρά διάλογος με τον Θεό και συνομιλία με τον Δημιουργό μας. Ποιος θα μπορούσε να υπάρξει πιο ευτυχισμένος από εκείνον που αξιώνεται να συνομιλεί συνεχώς με τον Θεό;»

Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος

- Γέροντα, τι σημαίνει για σας η προσευχή;
- Στέλνω σήμα, ζητώ βοήθεια. Ζητώ συνεχώς βοήθεια από τον Χριστό, από την Παναγία, από τους Αγίους, για τον εαυτό μου και για τους άλλους. Αν δεν ζητήσω, δεν θα μου δώσουν.

Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης

5. Γράφουμε τι σημαίνει για μας η προσευχή.

.....

.....

6. Εντοπίζουμε στο κείμενο και μετά γράφουμε πού, πότε και γιατί προσευχήμαστε.

Πού;

.....

.....

Πότε;

.....

.....

Γιατί;

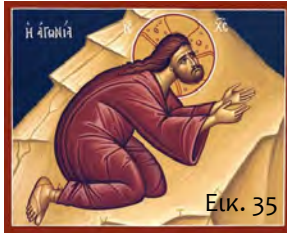
.....

.....

Ο Χριστός προσεύχεται

Πηγή 1: Ο Ιησούς στην έρημο για σαράντα μέρες

Ο Χριστός μετά τη βάπτισή του στον Ιορδάνη ποταμό, οδηγημένος από το Άγιο Πνεύμα, κατευθύνθηκε στην έρημο. Ο Ιησούς έμεινε εκεί για σαράντα μέρες προσευχόμενος. Με την προσευχή νίκησε τους πειρασμούς που του έβαλε το πονηρό πνεύμα, όπως βάζει και σε όλους τους ανθρώπους. **Ματθαίος 4, 1-11**

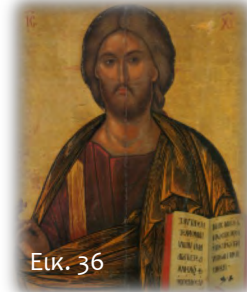
1. Σχολιάζουμε: Με την προσευχή νίκησε τους πειρασμούς που του έβαλε το πονηρό πνεύμα, όπως βάζει και σε όλους τους ανθρώπους.

2. Εντοπίζουμε στο κρυπτόλεξο μερικούς από τους πειρασμούς που μας βάζει το πονηρό πνεύμα.

Ζ	Δ	Κ	Φ	Ι	Λ	Α	Ρ	Γ	Υ	Ρ	Ι	Α	Δ	Κ	Π	Ε	Ρ	Ι	Ε	Ρ	Γ	Ε	Ι	Α
Η	Ρ	Α	Υ	Ε	Γ	Ω	Ι	Σ	Μ	Ο	Σ	Γ	Ξ	Ο	Τ	Υ	Δ	Ε	Ι	Λ	Ι	Α	Ξ	Σ
Λ	Η	Κ	Λ	Λ	Α	Ι	Μ	Α	Ρ	Γ	Ι	Α	Ρ	Φ	Β	Λ	Ξ	Ζ	Η	Α	Γ	Ζ	Ξ	Χ
Ι	Σ	Ι	Θ	Μ	Ξ	Κ	Δ	Ψ	Η	Υ	Π	Ε	Ρ	Η	Φ	Α	Ν	Ε	Ι	Α	Φ	Μ	Ρ	Π
Α	Κ	Α	Χ	Σ	Υ	Κ	Ο	Φ	Α	Ν	Τ	Ι	Α	Η	Γ	Τ	Φ	Λ	Υ	Α	Ρ	Ι	Α	Φ

Πηγή 2: Η Κυριακή Προσευχή

Οι μαθητές του Χριστού είχαν εντυπωσιασθεί βλέποντας τον Κύριό τους να προσεύχεται τόσο συχνά και τόσο πολύ. Επηρεασμένοι λοιπόν από το παράδειγμα του διδασκάλου τους, ήθελαν να μάθουν και αυτοί πώς να προσεύχονται. Τι περίπου πρέπει να λένε, όταν αρχίζουν να μιλάνε, με την προσευχή, στον Θεό.

Πλησίασαν κάποια στιγμή με σεβασμό τον διδάσκαλο και του είπαν: «Μάθε μας να προσευχόμαστε, Κύριε!» Και ο Κύριος τους είπε: «Όταν προσεύχεστε, να μην το κάνετε επιδεικτικά, αλλά ταπεινά στο δωμάτιό σας και μη λέτε περιττά και κούφια λόγια. Ο Πατέρας ξέρει πριν από σας ό,τι χρειάζεστε. Αυτή ας είναι η προσευχή σας: Πατέρα μας ουράνιε, ας είναι δοξασμένο το όνομά σου. Η Βασιλεία σου ας επικρατήσει σε όλο τον κόσμο κι ας εκτελείται το θέλημά σου πάνω στη γη, όπως εκτελείται και στον ουρανό από τους αγγέλους. Δώσε μας σήμερα το καθημερινό ψωμί μας και συγχώρεσε τις αμαρτίες μας, όπως κι εμείς συγχωρούμε αυτούς που μας βλάπτουν. Και μη μας αφήσεις να πέσουμε σε πειρασμό, αλλά γλίτωσέ μας από τον πονηρό. Αμήν».

Ματθαίος 6, 5-13

3. Βάζουμε ✓ στην ορθή απάντηση.

Το «Πάτερ ἡμῶν» λέγεται Κυριακή Προσευχή, επειδή:

- ..... απαγγέλλεται κάθε Κυριακή κατά τη διάρκεια της Θείας Λειτουργίας.
- ..... η προσευχή αυτή παραδόθηκε από τον ίδιο τον «Κύριον» Ιησού Χριστό στους μαθητές του.
- ..... καθιερώθηκε ως πρωινή προσευχή στα σχολεία.

Κυριακή Προσευχή

Μάθε μας να
προσευχόμαστε,
Κύριε.

Έτσι να προσεύχεστε:

4. Βάζουμε τις παρακάτω λέξεις στην κατάλληλη θέση.

δός, γενηθήτω, όφειλήματα, έλθέτω, όφειλέταις, άγιασθήτω

Πάτερ ήμών ό έν τοίς ουρανοίς: ..... τό όνομά σου·
..... ή βασιλεία σου·
..... τό θέλήμά σου, ώς έν ουρανώ, και έπί τής γής.

Τόν άρτον ήμών τόν έπιούσιον ..... ήμίν σήμεραν
και άφες ήμίν τά ..... ήμών,
ώς και ήμείς άφίεμεν τοίς ..... ήμών·
και μή εισενέγκης ήμάς εις πειρασμόν,
άλλά ρύσαι ήμάς από του πονηρού. Αμήν.

5. Βάζουμε σε κύκλο την ορθή απάντηση.

(α) Στην Κυριακή Προσευχή αποκαλούμε τον Θεό ως:

- (i) αδελφό
- (ii) πατέρα
- (iii) κανένα από τα δύο.

(β) Αφού αποκαλούμε τον Θεό ως Πατέρα, τότε είμαστε μεταξύ μας:

- (i) εχθροί
- (ii) φίλοι
- (iii) αδέλφια.

(γ) Η φράση «και άφες ήμίν τά όφειλήματα ήμών, ώς και ήμείς άφίεμεν τοίς όφειλέταις ήμών» σημαίνει ότι:

- (i) Ζητούμε από τον Θεό να συγχωρέσει τους άλλους για τα λάθη που έκαναν.
- (ii) Ζητούμε από τον Θεό να συγχωρέσει τα λάθη μας, όπως κι εμείς συγχωρούμε τα λάθη των άλλων.
- (iii) Ζητούμε από τους συνανθρώπους μας να μας συγχωρέσουν για τα λάθη μας.

6. Διαβάζουμε την ιστορία (βλ. παράρτημα, σελ. 134).

«μη ἀφίης ἡμῖν τὰ
ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς
οὐδὲ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς
ὀφειλέταις ἡμῶν...».

Μα πάτερ, δεν
λέει ἔτσι η Κυ-
ριακὴ Προσευ-
χὴ. Μήπως κά-
νετε κάποιο λά-
θος;

7. Θυμόμαστε και καταγράφουμε ἓνα περιστατικό στο σχολεῖο μέσα ἀπὸ το οποίο να φαίνεται ὅτι συγχωρήσαμε τον/τη συμμαθητή/τριά μας για κάποιο λάθος που ἔκανε.

Handwriting practice area with 15 horizontal dotted lines on a yellow background.

8. Στην Κυριακή Προσευχή ζητάμε από τον Θεό Πατέρα μας να μας δώσει όσα πράγματα μας είναι απαραίτητα και αναγκαία, για να ζήσουμε («τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον»). **Αναφέρουμε μερικά που εμείς θεωρούμε απαραίτητα.**

9. Αντιστοιχίζουμε τις φράσεις της Κυριακής Προσευχής με τη νεοελληνική τους απόδοση.

1. ὡς ἐν οὐρανῶ	.....	ας έρθει η βασιλεία σου
2. καὶ ἐπὶ τῆς γῆς	.....	ας δοξασθεῖ το όνομά σου
3. ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.	.....	όπως κι εμεῖς συγχωρούμε
4. ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν	.....	ας γίνει το θέλημά σου
5. Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς	.....	όπως γίνεται στον ουρανό (από τους αγγέλους)
6. ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου	.....	και από τους ανθρώπους
7. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον	.....	και μην επιτρέψεις να πέσουμε σε πειρασμό
8. δὸς ἡμῖν σήμερον	.....	αλλά γλίτωσέ μας από τον πονηρό
9. καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν	.....	και συγχώρησε τις αμαρτίες μας
10. γεννηθήτω τὸ θέλημά σου	.....	Πατέρα μας, που βρίσκεσαι στους ουρανοὺς
11. τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν	.....	Αληθινά
12. καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν	.....	τον απαραίτητο για τη ζωή μας ἄρτο
13. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου	.....	δώσε μας σήμερα
14. Ἀμήν	.....	εκείνους που μας αδίκησαν

10. Διαβάζουμε και μετά σχολιάζουμε.

«Όταν διαβάζεις το Ευαγγέλιο, ο Θεός μιλάει σε σένα. Όταν προσεύχεσαι, εσύ μιλάς στον Θεό. Όταν λες το “Πάτερ ἡμῶν”, εσύ μιλάς στον Θεό και ο Θεός μιλάει σε σένα». **Άγιος Αυγουστίνος**

11. Ανακαλύπτουμε την προσευχή που είναι κρυμμένη. Για να το πετύχουμε αυτό, γράφουμε πάνω από κάθε γράμμα το επόμενο γράμμα στο ελληνικό αλφάβητο.

Ι	Τ	Π	Θ	Δ

Θ	Ζ	Ρ	Ξ	Τ

Φ	Π	Θ	Ρ	Σ	Δ

Δ	Κ	Δ	Ζ	Ρ	Ξ	Μ

Λ	Δ

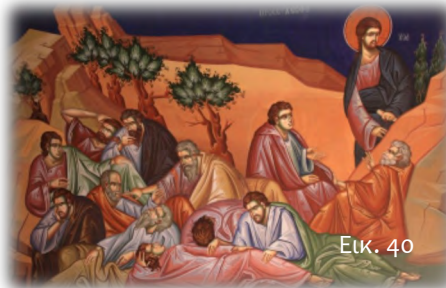
Πηγή 3: Η προσευχή του Ιησού στο όρος των Ελαιών

Μετά την παράδοση του μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας κατά τη διάρκεια του Μυστικού Δείπνου ο Ιησούς και οι μαθητές του κατευθύνθηκαν στο Όρος των Ελαιών, σε έναν απόμερο τόπο όπου συνήθιζε ο Χριστός να πηγαίνει για να προσευχηθεί. Σε κάποιο σημείο ο Ιησούς ζήτησε από τους μαθητές του να παραμείνουν εκεί κάπου, για να απομακρυνθεί λίγο ο ίδιος για να προσευχηθεί. Ο Κύριος πήρε μαζί του τους τρεις μαθητές, Πέ-

τρο, Ιάκωβο και Ιωάννη. Αφού προχώρησαν λίγο πιο πέρα, τους είπε:

- Μείνετε εδώ, να πάω να προσευχηθώ. Εσείς να είστε άγρυπνοι και να κάνετε προσευχή, για να μην πέσετε σε πειρασμό. Προχώρησε τότε σε απόσταση που τον έβλεπαν και τον άκουγαν, καμιά τριανταριά μέτρα περίπου απόσταση. Έπεσε τότε στα γόνατα κι άρχισε να προσεύχεται: «Πατέρα, έφτασε η ώρα· φανέρωσε τη δόξα του Υιού σου, ώστε κι ο Υιός να φανερώσει τη δική σου. Εγώ φανέρωσα τη δόξα σου πάνω στη γη, αφού ολοκλήρωσα το έργο που μου ανέθεσες να κάνω. Πατέρα, αν θέλεις, γλίτωσέ με από αυτό το ποτήρι. Ας μη γίνει όμως το δικό μου θέλημα αλλά το δικό σου». Φανερώθηκε τότε σε αυτόν άγγελος από τον ουρανό και τον ενίσχυε. Η αγωνία τον κυριέψε και προσευχόταν πιο πολλή ώρα. Ο ιδρώτας του γινόταν σαν σταγόνες αίματος και έπεφτε στη γη. Όταν σηκώθηκε από την προσευχή, ήρθε προς τους μαθητές του και τους βρήκε να κοιμούνται, γιατί ήταν αποκαμωμένοι από τη λύπη. «Γιατί κοιμάστε;» τους είπε. «Σηκωθείτε και προσευχηθείτε, για να μη σας νικήσει ο πειρασμός». (Λουκάς 22, 39-46 - Ιωάννης 17, 1-4)

Μονή ΚΥΚΚ

12. Βάζουμε στη σωστή σειρά τα γράμματα και συμπληρώνουμε το κείμενο.

Όλη η ζωή του Χριστού είναι μια ακατάπαυστη ..... (χσπρήυσε), μια προσωπική σχέση αγάπης και κοινωνίας με τον..... (ρτΠααέ) του. Η προσευχή που ανέπεμψε ο Υιός προς τον Πατέρα μετά τον Μυστικό Δείπνο ονομάζεται ..... (τκρρχειαιήΑ). Αρχιερατική, επειδή εκφωνήθηκε από τον Μέγα Αρχιερέα, τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό.

Εδώ ο Κύριος προσεύχεται ως άνθρωπος στον αιώνιο Πατέρα του. Φθάνει στο τελευταίο σκαλοπάτι του πόνου, που του προκαλεί η αχαριστία και η ..... (κκααί) των ανθρώπων. Αυτό όμως δεν τον λυγίζει. Αντιθέτως ευχαριστεί τον Πατέρα του, επειδή τον δόξασε. Η δόξα του Χριστού είναι η ..... (σθίαυ) του για μας. Εκείνος καταδέχτηκε να πεθάνει για μας και αναστήθηκε για μας. Κι όλα τα έκανε και τα κάνει για μας. Για αυτό και όλα τα δέχεται και μένει προσηλωμένος στον έναν και μοναδικό σκοπό, την..... (κπήυσα) στο θέλημα του Πατέρα του.

Με την προσευχή αυτή ο Κύριος θέλει να μας διδάξει ότι η «αρχή και το τέλος κάθε προσευχής είναι η ..... (ξδαό) του Θεού» και σ' αυτή πρέπει να αποβλέπουν όλα τα έργα μας, οι χαρές μας, οι θλίψεις μας και όλη γενικά η ζωή μας. Επειδή ο Χριστός αναπέμπει την προσευχή αυτή πριν από το εκούσιο ..... (θπσρά) του και τον σταυρικό θάνατό του, θέλει να μας οδηγήσει να κάνουμε κι εμείς το ίδιο. Στις δοκιμασίες και στις ..... (ψλθείς) μας να καταφεύγουμε στην προσευχή. Μιμούμενοι κι εμείς το παράδειγμά του να αφιερώσουμε λίγο από τον χρόνο μας για να προσευχηθούμε, ώστε να αντιμετωπίσουμε με ..... (τσπηι) και ..... (νμποοήυ) τους πειρασμούς.

Πηγή 4: Η προσευχή του Χριστού πάνω στον Σταυρό

Εικ. 41

Καθώς πήγαιναν να σταυρώσουν τον Ιησού, έπιασαν κάποιον Σίμωνα Κυρηναίο, που γύριζε από το χωράφι του, και του φόρτωσαν τον Σταυρό να τον μεταφέρει πίσω από τον Ιησού. Τον ακολουθούσε πολύς κόσμος και πολλές γυναίκες, που τον θρηνούσαν χτυπώντας τα στήθη τους. Μαζί με τον Ιησού πήγαιναν να σταυρώσουν κι άλλους δύο κακούργους. Όταν έφτασαν στο μέρος που ονομαζόταν «Κρανίο», σταύρωσαν εκεί τον Ιησού και τους κακούργους, τον ένα στα δεξιά του και τον άλλο στα αριστερά. Ο Ιησούς

έλεγε: «Πατέρα, συγχώρησέ τους, δεν ξέρουν τι κάνουν». Με την προσευχή του υπέρ των σταυρωτών του, στέκεται ως πρότυπο για τους μαθητές του, οδηγός στη ζωή και στην πορεία τους. Η προσευχή του πάνω στον σταυρό είναι λόγος ανεξικακίας

13. Εντοπίζουμε στο κείμενο και υπογραμμίζουμε τι σημαίνουν τα παρακάτω λόγια του Χριστού.

Εικ. 42

Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς·
οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν.

14. Συζητούμε στην τάξη.

- A) Σε ποιον απευθύνεται ο Χριστός και τι του ζητά;
- B) Ποια σημασία έχουν τα λόγια του Χριστού για μας σήμερα;

Η νηστεία

Εικ. 43

Στο επόμενο μάθημα των Θρησκευτικών ο δάσκαλος κρατούσε στα χέρια του μερικά σήματα της τροχαίας. Αυτό μας παραξένεψε. Ποια σχέση έχουν άραγε τα σήματα της τροχαίας με το μάθημα των Θρησκευτικών; αναρωτηθήκαμε όλοι.

- Όπως τα σήματα της τροχαίας και οι πινακίδες στον δρόμο, παιδιά, αποτελούν τους οδοδείχτες στην πορεία μας και μας βοηθούν να φτάσουμε στον προορισμό μας έτσι και ο Θεός μάς οδηγεί με τις εντολές του, για να μας προφυλάξει από τους κινδύνους. Όποιος τις ακολουθήσει πιστά, θα βρει γαλήνη μέσα του και σκοπό στη ζωή του. Εφόσον ο Θεός μάς δημιούργησε, μόνο σε εκείνον θα βρούμε τις ορθές οδηγίες για να ζήσουμε γνήσια τη ζωή μας.

- Κύριε, αφού ο Θεός πάνω από όλα σέβεται την ελευθερία μας, τότε γιατί μας έβαλε απαγορεύσεις; Μήπως για να δυσκολεύουν τη ζωή μας;
- Εμένα δεν μου φαίνονται απαγορεύσεις αλλά συμβουλές. Όπως οι συμβουλές που μας δίνουν οι γονείς μας για να μας βοηθήσουν, πήρε τον λόγο ο Γιάννης.
- Πολλές φορές, όταν ακούμε τη λέξη εντολές, έρχονται στο μυαλό μας οι δέκα εντολές. Αλλά δεν είναι μόνο αυτές, υπάρχουν και άλλες. Θα ήθελα τώρα να επικεντρωθούμε σε μια από αυτές, την εντολή της νηστείας. Θυμάστε πώς προετοιμάστηκαν ο Μωυσής και ο λαός για να παραλάβουν τον Δεκάλογο;
- Είναι γεγονός ότι νήστεψαν. Ιδιαίτερα ο Μωυσής νήστεψε σαράντα μέρες, για να λάβει τις εντολές.
- Πολύ σωστά! Επίσης, κατά την Παλαιά Διαθήκη, ο Δαβίδ με τη νηστεία εκδήλωσε τη μετάνοιά του. Και αργότερα ο ίδιος ο Χριστός, παρότι δεν είχε ανάγκη, με νηστεία και προσευχή προετοιμάστηκε για τη δημόσια δράση του.
- Και ο άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος στην έρημο νήστευε πολύ.
- Ακριβώς! Η νηστεία λοιπόν, είναι πανάρχαιος θεσμός της Εκκλησίας που δεν τον θέσπισε κάποιος άνθρωπος, αλλά ο ίδιος ο Θεός. Ποια ήταν η πρώτη και μοναδική εντολή που έδωσε στους πρωτοπλάστους, μόλις τους έβαλε μέσα στον Παράδεισο;
- Τους είπε να μη φάνε από το δέντρο της γνώσεως του καλού και του κακού, απάντησε ο Δημήτρης.
- Άρα, η νηστεία έχει την ίδια ηλικία που έχει η ανθρωπότητα, όπως εύστοχα παρατηρεί ο Μ. Βασίλειος.
- Πράγματι, αυτό δεν το είχαμε σκεφτεί, παρατήρησε με τη σειρά του ο Ανδρέας.
- Πρώτα από όλα υπάρχουν οι τακτικές νηστείες της Τετάρτης και της Παρασκευής και υπάρχουν και μεγαλύτερες περιόδους νηστείας, όπως η Σαρακοστή. Εκείνες τις μέρες, η Εκκλησία με τις ακολουθίες της, με τη νηστεία μάς προετοιμάζει για να υποδεχθούμε μια μεγάλη γιορτή. Ποιος είναι όμως ο σκοπός της νηστείας, τι πετυχαίνουμε με αυτήν;
- Όταν νηστεύουμε, δεν τρώμε ορισμένα φαγητά, για να θυμόμαστε ότι πρέπει να συγκρατούμαστε και στα ελαττώματά μας, ανέφερε η Μαργαρίτα.

- Μάλιστα! Δεν εννοείται χριστιανική ζωή χωρίς άσκηση. Δηλαδή χωρίς προσπάθεια να απαλλαγούμε, όσο είναι δυνατόν, από τα πάθη και τις αδυναμίες μας, εξήγησε ο δάσκαλος.

- Όπως οι αθλητές που, όταν ετοιμάζονται για τον αγώνα, ασκούνται σκληρά και υποβάλλονται σε κάθε είδους στερήσεις, συμπλήρωσε η Ευαγγελία.

- Μερικοί, που δεν θέλουν να νηστεύουν, λένε ότι δεν έχει σημασία τι τρώμε, αλλά τι κάνουμε!

Έχουν δίκιο; ρώτησε η Χριστίνα.

- Ασφαλώς δεν αρκούμαστε στο να απέχουμε από κάποια φαγητά, γιατί τότε η νηστεία μας θα είναι υποκριτική, όπως ήταν των Φαρισαίων. Όμως, αν δεν μπορούμε να επιβληθούμε στις αδυναμίες του σώματος, πώς θα μπορέσουμε να επιβληθούμε στις αδυναμίες της ψυχής, που είναι πιο δύσκολο; Από τη λαιμαργία μας ξεκινούν πολλά κακά, μας συμβουλεύουν οι Άγιοι Πατέρες.

- Εξάλλου, τι να το κάνεις να εξουσιάζεις τον κόσμο όλο και να μην μπορείς να κυριαρχήσεις στον ίδιο σου τον εαυτό! πρόσθεσε ο Γιώργος.

- Μπράβο, ωραία το είπες! Συνέχισε ο δάσκαλός μας. Με τη νηστεία λοιπόν το σώμα γίνεται υγιές και δαμάζονται τα πάθη της ψυχής. Υποχωρούν οι κακές σκέψεις και οι πονηρές επιθυμίες, χαλιναγωγείται η γλώσσα κι έτσι φωτίζεται ο νους, ενισχύεται η προσευχή, έρχεται η μετάνοια, καλλιεργείται η υπομονή. Με λίγα λόγια η νηστεία είναι θεμέλιο της αρετής.

- Κι εμείς που είμαστε μικροί;

- Υπάρχει στα αλήθεια κανείς μικρός για να επιδιώξει την αρετή; Θα έλεγα ότι όσο μικρότεροι, τόσο καλύτερα. Γιατί όπως οι κακές συνήθειες, έτσι και όλες οι καλές συνήθειες αποκτιούνται από πολύ νωρίς και μετά δύσκολα αλλάζουν.

- Όπως το δέντρο που όσο πιο βαθιές ρίζες έχει, τόσο πιο δύσκολα το ξεριζώνεις, συμπλήρωσε ο Φίλιππος.

- Ας κλείσουμε το σημερινό μας μάθημα, καλά μου παιδιά, με έναν ύμνο που ψάλλεται την παραμονή της Μεγάλης Τεσσαρακοστής.

Σουζάννα Λουκά, διασκευή

Τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν ἠνέωκεται, οἱ βουλόμενοι ἀθλῆσαι εἰσέλθετε, ἀναζωσάμενοι τὸν καλὸν τῆς Νηστείας ἀγῶνα, οἱ γὰρ νομίμως ἀθλοῦντες, δικαίως στεφανοῦνται, καὶ ἀναλαβόντες τὴν πανοπλίαν τοῦ Σταυροῦ, τῷ ἐχθρῷ ἀντιμαχησώμεθα, ὡς τείχος ἀρρήκτον κατέχοντες τὴν Πίστιν, καὶ ὡς θώρακα τὴν προσευχήν, καὶ περικεφαλαίαν τὴν ἐλεημοσύνην, ἀντὶ μαχαίρας τὴν νηστείαν, ἣτις ἐκτέμνει ἀπὸ καρδίας πᾶσαν κακίαν. Ὁ ποιὼν ταῦτα, τὸν ἀληθινὸν κομίζεται στέφανον, παρὰ τοῦ Παμβασιλέως Χριστοῦ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως.

1. Απαντούμε στο πιο κάτω ερώτημα.

Τι είναι οι εντολές του Θεού;

.....

.....

.....

.....

.....

2. Εντοπίζουμε στο κείμενο και γράφουμε την πρώτη και μοναδική εντολή που έδωσε ο Θεός στους πρωτοπλάστους, μόλις τους έβαλε μέσα στον Παράδεισο;

.....

3. Συζητούμε τα παρακάτω λόγια του Μεγάλου Βασιλείου για τη νηστεία.

Η νηστεία έχει την ίδια ηλικία που έχει η ανθρωπότητα.

4. Εντοπίζουμε και υπογραμμίζουμε στο κείμενο τρεις προφήτες και τους βάζουμε στη σειρά με βάση την περίοδο που έζησαν. Ακολουθως συζητάμε στην τάξη ποια η σύνδεσή τους με τη νηστεία.

1. _____ 2. _____ 3. _____

5. Εντοπίζουμε στο κείμενο και υπογραμμίζουμε.

A) Ποιες είναι οι περιοδοι νηστείας της Ορθόδοξης Εκκλησίας;

B) Ποιος ο σκοπός της νηστείας;

6. Ο ποιητής παρομοιάζει τον πιστό με στρατιώτη έτοιμο για μάχη. Εντοπίζουμε τις παρομοιώσεις στον ύμνο που αναφέρεται στο κείμενο και συμπληρώνουμε τα ζευγάρια.

πανοπλία	-----	
περικεφαλαία	-----	
μάχαιρα	-----	
θώρακας	-----	
τείχος	-----	

7. Βάζουμε στη σωστή σειρά τις λέξεις για να βρούμε δύο συμβουλές των Αγίων Πατέρων:

λαιμαργία - πολλά - κακά - μας - ξεκινούν - τη - από

.....

θεμέλιο - νηστεία - αρετής - η - είναι - της

.....

8. Διαβάζουμε.

Εικ. 46

Ο Μέγας Βασίλειος σε δύο ομιλίες που έκανε για τη νηστεία την περίοδο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής παρακινεί τους πιστούς, να μην περιορίζουν τη νηστεία στην αποχή μόνο από τα φαγητά, αλλά αποχή από το κακό. Ιδιαίτερα στον δεύτερο λόγο του αναφέρει ότι δεν αρκεί μόνο η αποχή από τις τροφές, για να γίνει η νηστεία μας ευάρεστη στον Κύριο. «Νηστεύσωμεν νηστεϊαν δεκτήν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ . . . νηστεία ἐστίν, ἀληθῆς». Είναι δε χαρακτηριστικό ότι σχεδόν αυτούσια αυτή η φράση του αγίου έγινε ύμνος της Εκκλησίας, ο οποίος ψάλλεται στα απόστιχα του εσπερινού της Καθαρῆς Δευτέρας.

9. Διαβάζουμε και μετά συζητούμε για την έννοια της αληθινῆς νηστείας σύμφωνα με τον παρακάτω ύμνο.

Νηστεύσωμεν νηστεϊαν δεκτήν, εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ, ἀληθῆς νηστεία, ἢ τῶν κακῶν ἀλλοτριώσεις, ἐγκράτεια γλώσσης, θυμοῦ ἀποχή, ἐπιθυμιῶν χωρισμός, καταλαλιᾶς, ψεύδους, καὶ ἐπισορκίας· ἢ τούτων ἔνδεια, νηστεία ἐστίν, ἀληθῆς καὶ εὐπρόσδεκτος."

10. Βάζουμε στη σωστή σειρά τα γράμματα και συμπληρώνουμε τη νεοελληνική απόδοση του ύμνου.

Ας νηστεύσουμε με τρόπο που αρέσει στον ..... (ρΚοῦ). Αληθινή ..... (τσαναίε) είναι να ξεχάσουμε το ..... (κκόα), να συγκρατούμε τη ..... (ασλογώ) μας, να μη θυμώνουμε, να κόψουμε το «εγώ» και το «θέλω», την κακογλωσσία, το ..... (αέμψ), την αθέτηση των υποσχέσεων. Όταν τα κόψουμε όλα αυτά τότε η νηστεία μας είναι ..... (θνηλήαι) και ..... (τκδήε) από τον Θεό.

11. Παρατηρούμε τις εικόνες και συμπληρώνουμε τις λέξεις που λείπουν για να δούμε: Πώς μας προτείνει ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος να νηστεύουμε;

Νηστεύεις; Απόδειξέ το μέσα από τα έργα σου. Εάν δεις

....., να τον ελεήσεις. Εάν δεις εχθρό,

να συμφιλιωθείς μαζί του. Εάν δεις ένα όμορφο

....., μην το ζηλέψεις. Ας μη νηστεύει

μόνο το ..... από τις τροφές, αλλά και

το ..... και τα .....

και τα ..... και τα .....

και όλα τα μέλη του σώματος. Δεν τρως

.....; Τα ..... σου ας μην κατα-

βροχθίσουν εικόνες πονηρές και άγριες. Τα

..... σου ας μη δέχονται κακολογίες και κουτσο-

μπολιά. Το ..... σου ας νηστέψει από

αισχρά λόγια και κοροϊδίες. Αφού δεν είμαστε σαν τα

....., γιατί να δαγκώνουμε και να τρώμε

τους αδελφούς μας;

Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος

Η εντολή της νηστείας

Αφού έβαλε ο Θεός τον άνθρωπο που έπλασε μέσα στον κήπο του Παραδείσου, του έδωσε εντολή: «Από όλα τα δέντρα που υπάρχουν στον Παράδεισο μπορείτε να τρώτε· από το δέντρο όμως της γνώσης του καλού και του κακού δεν πρέπει να φάτε. Γιατί την ημέρα που θα φάτε από τον καρπό του, θα πάψετε να είστε αθάνατοι, θα γνωρίσετε τον θάνατο, επειδή θα χωριστείτε από εμένα, που σας έδωσα τη ζωή».

Τότε το φίδι (που ήταν ο διάβολος με τη μορφή φιδιού) ρώτησε τη γυναίκα: «Γιατί ο Θεός απαγόρευσε να φάτε από τους καρπούς όλων των δέντρων που υπάρχουν στον Παράδεισο;».

Η Εύα απάντησε στο φίδι: «Από τους καρπούς κάθε δέντρου μπορούμε να φάμε. Από τον καρπό όμως του δέντρου που υπάρχει στη μέση του Παραδείσου, έδωσε εντολή ο Θεός να μη φάμε για να μην πεθάνουμε».

Και είπε το φίδι στη γυναίκα: «Δεν θα πεθάνετε· σας το απαγόρευσε ο Θεός, γιατί γνωρίζει ότι την ημέρα που θα φάτε από αυτό, θα ανοίξουν τα μάτια σας, θα γίνετε κι εσείς σαν θεοί και θα γνωρίζετε το καλό και το πονηρό».

Τότε η Εύα παρατήρησε ότι ο καρπός του δέντρου ήταν ωραίος, σκέφτηκε ότι θα ήταν και νόστιμος και ότι καλό θα ήταν να αποκτήσει γνώση. Πήρε λοιπόν από τον καρπό του, έφαγε, έδωσε και στον άντρα της κι έτσι έφαγαν και οι δύο.

Μετά την παρακοή κατάλαβαν ότι ήταν γυμνοί (σωματικά και ψυχικά πλέον). Κι επειδή ντράπηκαν, έραψαν φύλλα συκιάς, φτιάχνοντας ενδύματα, για να καλύψουν τη γυμνότητά τους.

Το δειλινό άκουσαν τη φωνή του Θεού και κρύφτηκαν από φόβο και ντροπή, για να μην αντικρίσουν το πρόσωπο του Θεού.

Ο Θεός κάλεσε τον Αδάμ και του είπε: «Αδάμ, πού είσαι;»

Ο δε Αδάμ απάντησε: «Σε άκουσα και φοβήθηκα να παρουσιάσω μπροστά σου, επειδή είμαι γυμνός, και κρύφτηκα . . .».

Τότε ρώτησε ο Θεός: «Ποιος σε πληροφόρησε ότι είσαι γυμνός; Μήπως έφαγες από τον καρπό του μόνου δέντρου που σου απαγόρευσα να φας;»

Ο Αδάμ αμέσως δικαιολογήθηκε: «Η γυναίκα που μου έδωσες για σύντροφο και βοηθό μου, αυτή μου έδωσε κι έφαγα».

Είπε ο Θεός στη γυναίκα: «Γιατί το έκανες αυτό;».

Η Εύα αποκρίθηκε: «Το φίδι με εξαπάτησε και έφαγα».

Τότε ο Θεός διέταξε το φίδι να σέρνεται στο χώμα, για την πονηριά που είχε διαπράξει. Και στη γυναίκα είπε: «Θα περάσεις πολλές θλίψεις και με πόνο θα φέρνεις στη ζωή τα παιδιά σου».

Έπειτα στράφηκε στον Αδάμ: «Επειδή άκουσες την κακή συμβουλή της γυναίκας σου, με λύπη και κόπο θα κερδίζεις την τροφή σου από δω και στο εξής, μέχρι να πεθάνεις και να επιστρέψει το σώμα σου στη γη, από την οποία πλάστηκες». (Παλαιά Διαθήκη, Ιω. Κολιτσαρά, τόμος Α')

1. Γράφουμε αριθμούς στα τετράγωνα, για να δείξουμε τη χρονική σειρά των προτάσεων.

Από τη στιγμή της παρακοής οι πρωτόπλαστοι χωρίστηκαν από τον θεό που τους έδωσε τη ζωή και άρχισαν να εμπιστεύονται τον εαυτό τους και τον διάβολο.

9

Έτσι οι Πρωτόπλαστοι με δική τους επιλογή διακόπτουν τη σχέση τους με τον Θεό και απομακρύνονται από τον Παράδεισο.

Ο Αδάμ και η Εύα ζούσαν ευτυχισμένοι στον Παράδεισο, που έφτιαξε γι' αυτούς ο Θεός. Είχαν καθημερινή επικοινωνία με τον Θεό και αγάπη μεταξύ τους.

Ο Θεός ως φιλόστοργος πατέρας ψάχνει να τους βρει και να τους φέρει κοντά του.

Ο Θεός έδωσε εντολή στους πρωτοπλάστους να μην φάνε από τον καρπό του δέντρου της γνώσης του καλού και του κακού, για να μην πεθάνουν και χάσουν τη ζωή του Παραδείσου.

3

Το φίδι τους ξεγέλασε λέγοντάς τους: «Σας το απαγόρευσε ο Θεός, γιατί γνωρίζει ότι την ημέρα που θα φάτε από αυτό, θα γίνετε κι εσείς θεοί».

Εφόσον χωρίστηκαν από τον Θεό, δεν μπορούν να έχουν σωστή επικοινωνία ούτε μεταξύ τους ούτε με το φυσικό περιβάλλον.

Οι πρωτόπλαστοι παράκουσαν τον Θεό και με τη θέλησή τους άκουσαν το φίδι.

Καλεί πρώτα τον Αδάμ. Εκείνος όμως δεν μετανιώνει επιρρίπτοντας την ευθύνη στη γυναίκα που ο Θεός του έδωσε.

Έπειτα καλεί την Εύα κι εκείνη με τη σειρά της λέει πως την εξαπάτησε το φίδι και πως δεν φταίει η ίδια.

2. Γράφουμε λίγα λόγια για το τι μας δείχνει η κάθε εικόνα.

Εικ. 51

.....

.....

.....

.....

.....

Εικ. 52

.....

.....

.....

.....

.....

Εικ. 53

.....

.....

.....

.....

.....

Εικ. 54

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Εικ. 55

.....

.....

.....

.....

.....

3. Εντοπίζουμε στο κείμενο και μετά γράφουμε τις συνέπειες της παρακοής για τους πιο κάτω:

φίδι

.....
 .....

Εύα

.....
 .....

Αδάμ

.....
 .....

4. Μελετούμε τους παρακάτω λόγους του Αγ. Ιωάννη του Χρυσόστομου και κάνουμε τα δικά μας σχόλια.

«Ο άνθρωπος διώχθηκε από τον Παράδεισο, για να μην διαπράττει αθανάτατες αμαρτίες. Η εκδίωξη από τον παράδεισο ήταν δείγμα μάλλον της φροντίδας, παρά της αγανάκτησης του Θεού. Τέτοιος λοιπόν είναι ο Κύριος μας. Μας επιβάλλει την τιμωρία για να μας νουθετήσει. Αν βέβαια γνώριζε ότι εμείς δεν θα γίνουμε χειρότεροι με το να αμαρτάνουμε ατιμώρητα, δεν θα μας τιμωρούσε· αλλά θέλει να σταματήσει την πορεία μας προς το χειρότερο».

Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος

«Αν η νηστεία ήταν αναγκαία στον παράδεισο, είναι πολύ περισσότερο αναγκαία έξω από τον παράδεισο. Αν ήταν χρήσιμο το φάρμακο πριν από τον τραυματισμό, είναι πολύ περισσότερο χρήσιμο μετά τον τραυματισμό».

Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος

5. Συμπληρώνουμε τον πιο κάτω πίνακα:

ΝΗΣΤΕΙΑ

ΤΙ ΞΕΡΩ

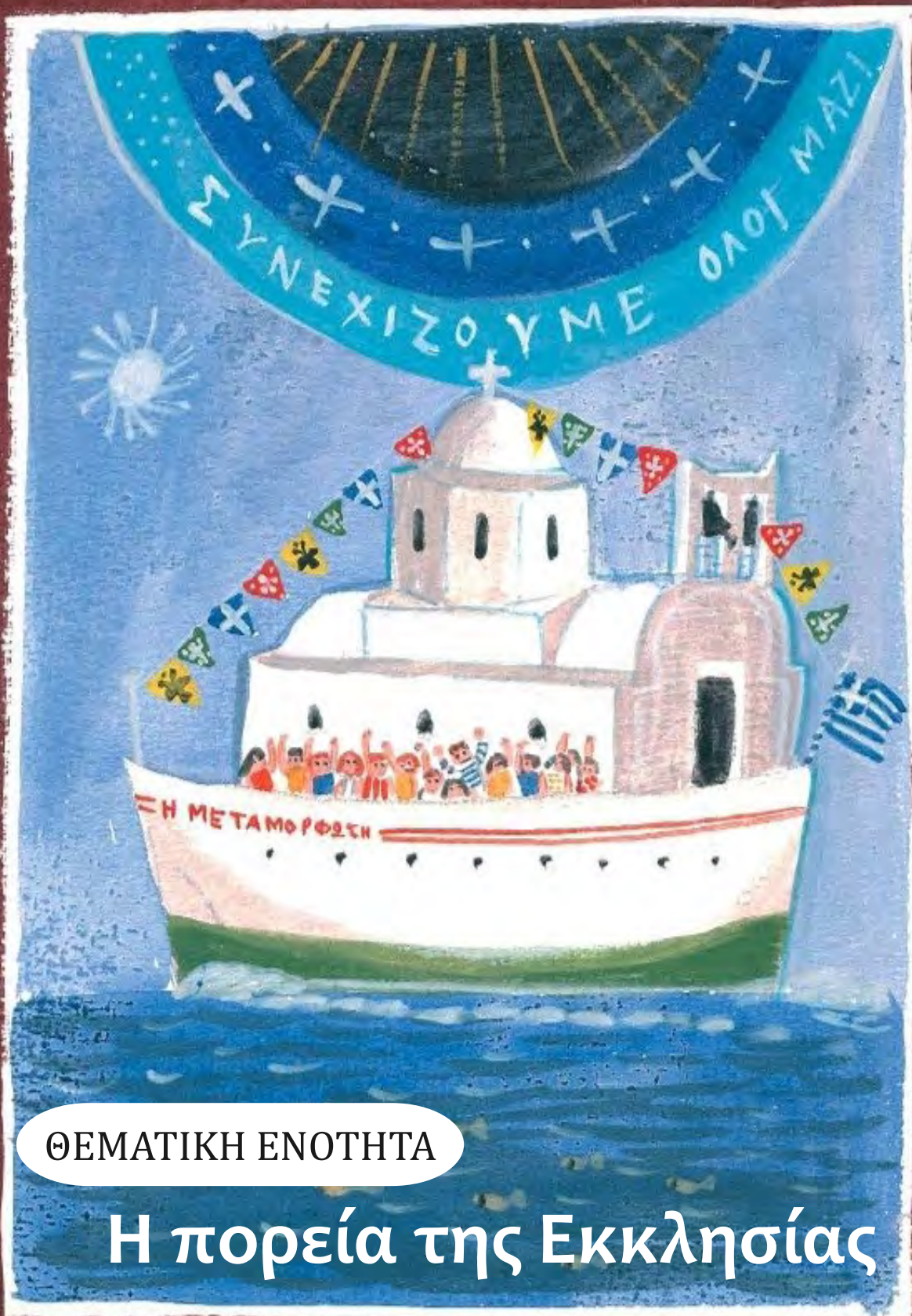
ΤΙ ΘΕΛΩ ΝΑ ΜΑΘΩ

ΤΙ ΕΜΑΘΑ

.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Η πορεία της Εκκλησίας

Η Εκκλησία σε πορεία

Η απαρχή μιας μεγάλης πορείας

Όταν ο Χριστός ξεκίνησε το έργο του στη γη, αναζήτησε συνεργάτες. Αυτοί δεν ήταν άλλοι από τους μαθητές του. Διάλεξε ανθρώπους απλούς και ταπεινούς, που μπορεί να μην ήταν πλούσιοι και μορφωμένοι, είχαν, όμως, καθαρή καρδιά και ήταν πρόθυμοι να τον ακολουθήσουν στο δύσκολό του έργο. Αυτοί θα αναλάμβαναν, μετά την Ανάληψη του Χριστού στους ουρανοί, τη δύσκολη αποστολή να μεταφέρουν το κήρυγμα του Δασκάλου τους σε όλο τον κόσμο. Ο Χριστός τους στήριζε και τους ενίσχυε συνεχώς, ακόμη κι όταν κάποτε έχαναν την πίστη τους σ' αυτόν. Ακόμη, τους προετοίμαζε για τις δυσκολίες που θα συναντούσαν στον δρόμο τους. Για τον λόγο αυτό τους προέτρεπε να

είναι ενωμένοι κι αγαπημένοι μεταξύ τους. Συχνά τους ανέφερε πως τους στέλνει ως πρόβατα ανάμεσα σε λύκους, θέλοντας να σφυρηλατήσει τις αντοχές τους απέναντι στην οργή και τον φθόνο των ανθρώπων. Λίγο πριν ανέβει στους ουρανοί, τους έδωσε ως τελευταία υπόσχεση ότι θα παρακαλέσει τον Πατέρα του να στείλει το Άγιο Πνεύμα, για να τους ενισχύει στον αγώνα τους.

Η υπόσχεση αυτή πραγματοποιήθηκε την ημέρα της Πεντηκοστής. Ενώ οι μαθητές του Χριστού προσεύχονταν μαζεμένοι σε ένα δωμάτιο, μια δυνατή βοή, σαν ένας

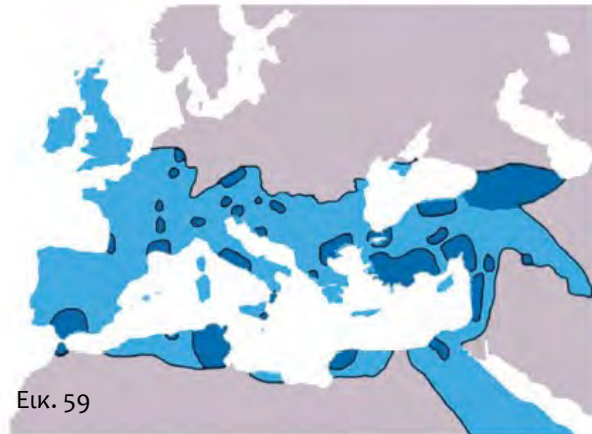
δυνατός άνεμος, ακούστηκε. Τότε, γλώσσες φωτιάς σχηματίστηκαν πάνω από τα κεφάλια των μαθητών του Χριστού, οι οποίοι πλημμυρισμένοι από το Άγιο Πνεύμα, άρχισαν να μιλούν σε διαφορετικές γλώσσες. Το γεγονός αυτό το αντιλήφθηκαν πολλοί άνθρωποι, από διάφορα μέρη του κόσμου, που βρίσκονταν στα Ιεροσόλυμα, για να γιορτάσουν την εβραϊκή γιορτή της Πεντηκοστής. Γεμάτοι έκπληξη παρακολουθούσαν τους μαθητές του Χριστού να μιλούν για τα θαυμάσια έργα του Θεού στη δική τους ξεχωριστή γλώσσα.

Σε όλους αυτούς τους ανθρώπους ανέλαβε πρώτος να μιλήσει ο Απόστολος Πέτρος. Τους κάλεσε να μετανοήσουν και να βαπτιστούν

στο όνομα του Χριστού, για να συγχωρεθούν και να λάβουν ως δώρο τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος. Τρεις περίπου χιλιάδες άνθρωποι πίστεψαν στα λόγια του Αποστόλου Πέτρου και βαπτίστηκαν. Έτσι, ιδρύθηκε η πρώτη Εκκλησία του Χριστού.

Με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος οι μαθητές του Χριστού άρχισαν να κάνουν πράξη την εντολή του Δασκάλου τους: «Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Διασκορπίστηκαν στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, για να διαδώσουν τον Χριστιανισμό. Σιγά σιγά η Εκκλησία άρχισε να εξαπλώνεται. Λίγα μόλις χρόνια μετά την Ανάσταση του Χριστού θα συναντούσες χριστιανούς σε όλα τα τότε γνωστά μέρη του κόσμου. Η πορεία της Εκκλησίας στον χώρο και τον χρόνο είχε μόλις αρχίσει.

Εικ. 59

■ Εξάπλωση Χριστιανισμού ως το 325 μ.Χ.

■ Εξάπλωση του Χριστιανισμού ως το 600 μ.Χ.

1. Γράφουμε αριθμούς στα τετράγωνα, για να δείξουμε τη χρονική σειρά με την οποία πραγματοποιήθηκαν τα πιο κάτω γεγονότα.

- Το Άγιο Πνεύμα με τη μορφή πύρινων γλωσσών σχηματίστηκε πάνω από τα κεφάλια των μαθητών του Χριστού.
- Ο Χριστός ξεκίνησε το έργο του στη γη, διαλέγοντας ως συνεργάτες του ανθρώπους απλούς και ταπεινούς.
- Οι μαθητές του Χριστού ξεκίνησαν το δύσκολο έργο της μετάδοσης της διδασκαλίας του Χριστού σε όλα τα τότε γνωστά μέρη του κόσμου.
- Ο Απόστολος Πέτρος μίλησε στο συγκεντρωμένο πλήθος στην Ιερουσαλήμ και κάλεσε τους ανθρώπους να βαπτιστούν στο όνομα του Χριστού.
- Ο Χριστός, λίγο πριν ανέβει στους ουρανούς, υποσχέθηκε στους μαθητές του πως θα παρακαλέσει τον Πατέρα του να τους στείλει το Άγιο Πνεύμα.

2. Απαντούμε στα πιο κάτω ερωτήματα.

- **Ποιους διάλεξε για μαθητές του ο Χριστός και ποια αποστολή τους ανέθεσε;**

.....

.....

.....

- **Ποιο γεγονός υπήρξε καθοριστικό στην ίδρυση της πρώτης Εκκλησίας;**

.....

.....

.....

3. Μελετούμε τις πιο κάτω πηγές και απαντούμε στο ερώτημα που τις συνοδεύει.

«Έτσι, λοιπόν, για να καταπνίξει τη φήμη, ο Νέρωνας κατηγορήσε και τιμώρησε με τον πιο σκληρό τρόπο μια τάξη ανθρώπων, που ήσαν μισητοί για τα ελαττώματά τους, τους οποίους το πλήθος ονόμαζε Χριστιανούς. Ο Χριστός, από τον οποίον πήραν το όνομά τους είχε εκτελεστεί με εντολή του ανθύπατου Πόντιου Πιλάτου, όταν αυτοκρατόρευε ο Τιβέριος. Η ολέθρια αυτή δεισιδαιμονία, στην αρχή ελεγχόταν, για να ξεσπάσει ολόφρεσκη, όχι στην Ιουδαία, την πατρίδα της επιδημίας αυτής, αλλά στην ίδια τη Ρώμη, όπου όλα τα τρομερά και αισχρά πράγματα του κόσμου μαζεύονται και βρίσκουν πατρίδα».

Κορνήλιος Τάκιτος, Ρωμαίος ιστορικός (54 – 120 μ.Χ.) (Χρονικά XV, 44)

Πώς χαρακτήριζαν τους χριστιανούς και τη θρησκεία τους οι Ρωμαίοι;

.....

Ποια πληροφορία παίρνουμε για τον τόπο που ξεκίνησε ο Χριστιανισμός και τον τόπο όπου μεταφέρθηκε;

.....

.....

«Συνήθιζαν να συγκεντρώνονται μία ορισμένη μέρα, πριν να ξημερώσει, δοξολογώντας το Χριστό ως Θεό και να δένονται με έναν όρκο για να μην κάνουν καμία κακή πράξη, να απέχουν από κάθε απάτη, κλεψιά και μοιχεία, ποτέ να μην καταπατούν το λόγο τους ή να αρνιούνται κάποια ευθύνη, όταν τους γινόταν η τιμή και τους ανατεθεί. Έπειτα, χώριζαν, για να ξανασυναντηθούν και πάλι, παίρνοντας μέρος σε ένα συμπόσιο, που είχε όμως ένα καθορισμένο και αγνό χαρακτήρα».

Επιστολή του κυβερνήτη της Βιθυνίας, Πλίνιου του Νεότερου, στον αυτοκράτορα Τραϊανό, ζητώντας συμβουλή για το πώς να αντιμετωπίσει μία θρησκευτική ομάδα που λεγόταν Χριστιανοί (Επιστολή 10/96)

Ποιες πληροφορίες παίρνουμε για τους πρώτους χριστιανούς, μέσα από την επιστολή του Πλίνιου;

.....

.....

.....

.....

4. Συζητούμε στην τάξη:

Πόσο σημαντικό πιστεύετε ήταν για τη διάδοση του Χριστιανισμού το γεγονός πως οι μαθητές του Χριστού δεν ήταν άνθρωποι πλούσιοι και δημοφιλείς;

5. Μαθαίνουμε για την εικόνα της Πεντηκοστής, συμπληρώνοντας τα κενά με τις κατάλληλες λέξεις, που βρίσκονται στο πλάι, μέσα στα ειλητάρια.

Στο πάνω μέρος της εικόνας εικονίζεται ο ουρανός. Από αυτόν ..... ακτίνες καταλήγουν σε ..... φωτιάς, που τοποθετούνται πάνω στα κεφάλια των Αποστόλων.

Στην κορυφή κάθονται πάντοτε οι Απόστολοι ..... και ..... Ανάμεσά τους υπάρχει ένα κενό. Είναι η θέση για τον ....., που είναι η κεφαλή της Εκκλησίας.

Χριστός
ειλητάρια
λαούς
εφημερίδες
Ιωάννης
Παύλος
βιβλία
δώδεκα

Πέτρος
νεαρός
κόσμο
γέροντας
οκτώ
Ανδρέας
δώδεκα
γλώσσες

Οι Απόστολοι κρατούν στα χέρια ..... και ....., που φανερώνουν το έργο της διδασκαλίας των ανθρώπων που σε λίγο θα αρχίσουν.

Στο κάτω μέρος της εικόνας εικονίζεται ένας ..... βασιλιάς με στέμμα, που συμβολίζει τον ..... Κρατάει ένα λευκό ύφασμα με ..... ειλητάρια, που συμβολίζουν όλους τους ..... της γης που θα δίδασκαν στη συνέχεια οι Απόστολοι.

Το καράβι της Εκκλησίας

Το καράβι της Εκκλησίας ξεκίνησε το ταξίδι του δυο χιλιάδες περίπου χρόνια πριν. Το ταξίδι αυτό δεν σταμάτησε, αλλά συνεχίζεται και σήμερα. Κυβερνήτης, καπετάνιος και πηδαλιούχος στο ταξίδι αυτό είναι ο ίδιος ο Χριστός. Στο κατάρτι στέκεται η Πλατυτέρα των Ουρανών, η Θεοτόκος Παναγία, που ρυθμίζει τα πανιά και φροντίζει τους πιστούς. Πλήρωμα του καραβιού είναι όλοι όσοι υπηρετούν διαχρονικά την Εκκλησία με διάφορους τρόπους και μέσα από διάφορες θέσεις. Στο ταξίδι αυτό, όμως, υπάρχουν και οι επιβάτες. Και δεν είναι άλλοι από όλους όσους προσκομίζονται ως εισιτήριο τη συμμετοχή τους στο Μυστήριο του Αγίου Βαπτίσματος. Ασφαλώς, πρώτη σημασία έχει να είσαι μέσα στο καράβι και να έχεις εμπιστοσύνη στον κυβερνήτη πως θα σε πάει απέναντι. Έξω από το καράβι είναι η φουρτουνιασμένη θάλασσα, που παρασέρνει στον βυθό της αμαρτίας, αλλά και οι θυελλώδεις άνεμοι, που εξανεμίζουν την ελπίδα της σωτηρίας.

Ο Άγιος Παΐσιος συχνά αναφερόταν στην Εκκλησία και την παρομοίαζε με το καράβι. Για τους πιστούς συνήθιζε να λέει: «Άλλος κοιμάται, άλλος χαζεύει. Αυτό τραβά το δρόμο του. Άλλος πάλι αγωνίζεται, παλεύει πάνω με τα κύματα. Όλοι μαζί προχωρούν. Φθάνει να είσαι μέσα στην Εκκλησία». Για τον λόγο αυτό προέτρεπε συνεχώς τους πιστούς να συμμετέχουν αδιαλείπτως στις ιερές ακολουθίες. Ιδιαίτερως η συμμετοχή στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας ενώνει τους πιστούς με τον Χριστό και φανερώνει αυτό που καλούμε Εκκλησία. Συνεπώς, Εκκλησία δεν είναι ο ναός, το κτήριο, δηλαδή, μέσα στο οποίο μαζεύονται οι Χριστιανοί, για να τελέσουν τις ακολουθίες τους, ούτε Εκκλησία ονομάζεται ο κλήρος, δηλαδή οι ιερείς και οι δεσποτάδες. Εκκλησία είναι το Σώμα του Χριστού, που έχει κεφάλι τον ίδιο τον Χριστό και μέλη του όλους τους χριστιανούς, που συνδέονται μεταξύ τους με τον σύνδεσμο της αγάπης.

Όπως τα μέλη ενός σώματος δεν μπορούν να υπάρχουν ξεχωριστά από το σώμα, έτσι κανένας χριστιανός δεν μπορεί να υπάρξει μόνος του μακριά από τον Χριστό.

Στο καράβι της Εκκλησίας είναι πάντοτε όλοι προσκεκλημένοι να επιβιβαστούν. Ο Χριστός έστειλε τους μαθητές του να διδάξουν όλους τους ανθρώπους κι όχι συγκεκριμένους ανθρώπους. Μέσα στην Εκκλησία δεν γίνονται διακρίσεις σε πλούσιους και φτωχούς, άνδρες και γυναίκες, λευκούς κι έγχρωμους. Όλοι είναι ίσοι μεταξύ τους κι αισθάνονται αδέρφια, όπως ακριβώς κι ο ίδιος ο Χριστός αποκαλούσε «αδέρφια» του όλους τους ανθρώπους.

1. Συμπληρώνουμε τα στοιχεία του καραβιού της Εκκλησίας.

ΔΕΛΤΙΟ ΚΑΡΑΒΙΟΥ

ΟΝΟΜΑ: .....

ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ: .....

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΣ: .....

ΠΛΗΡΩΜΑ: .....

ΕΠΙΒΑΤΕΣ: .....

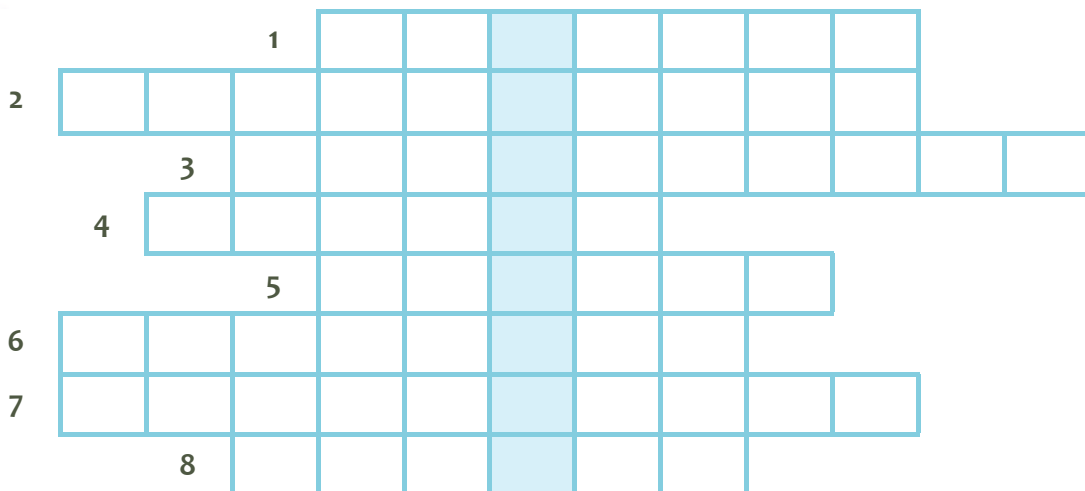
.....

ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ: .....

.....

2. Συμπληρώνουμε τη μεσοστιχίδα της Εκκλησίας.

1. Έτσι νιώθουν μεταξύ τους οι Χριστιανοί μέσα στην Εκκλησία.
2. Η γενέθλιος ημέρα της Εκκλησίας.
3. Δεν παρατηρούνται ανάμεσα στους Χριστιανούς μέσα στην Εκκλησία.
4. Αυτό το μέλος του σώματος αποτελεί για την Εκκλησία ο Χριστός.
5. Τον αποτελούν, οι διάκονοι, οι ιερείς και οι επίσκοποι, μέσα στην Εκκλησία.
6. Με το Ιερό αυτό Μυστήριο γίνεται κανείς μέλος τη Εκκλησίας.
7. Ονομάζεται Θεία και ως Μυστήριο βοηθά τους πιστούς να ενωθούν με τον Χριστό.
8. Με αυτό το αντικείμενο παραλληλίζεται η Εκκλησία, κατά τον Άγιο Παΐσιο.

3. Μελετούμε το πιο κάτω ποίημα και το αναζητούμε στο διαδίκτυο. Τραγουδάμε μαζί με τη μουσική.

Πού πας καραβάκι με τέτοιον καιρό;

Στίχοι: Ζαχαρίας Παπαντωνίου

Μουσική: Αφροδίτη Μάνου

- Πού πας καραβάκι με τέτοιον καιρό;
Σε μάχεται η θάλασσα, δεν τη φοβάσαι;
Ανέμοι σφυρίζουν και πέφτει νερό,
πού πας καραβάκι με τέτοιον καιρό;

- Για χώρα πηγαίνω πολύ μακρινή
θα φέξουνε φάροι πολλοί να περάσω
βοριάδες, νοτιάδες θα βρω μα θα φτάσω
με πρίμο αγεράκι, μ' ακέριο πανί.

- Κι αν οι κάβοι σου στήσουν τη νύχτα καρτέρι;
Απάνω σου αν πέσει το κύμα θεριό
και πάρει τους ναύτες και τον τιμονιέρη;
Πού πας καραβάκι με τέτοιον καιρό;

- Ψηλά στο εκκλησάκι του βράχου που ασπρίζει
για μένα έχουν κάμει κρυφή λειτουργία
ορθός ο Χριστός το τιμόνι μου αγγίζει
στην πλώρη μου στέκει η παρθένα Μαρία.

Εικ. 65

4. Απαντούμε στα πιο κάτω ερωτήματα.

(α) Τόσο στο κείμενο όσο και στο ποίημα οι συγγραφείς κάνουν λόγο για τις συνθήκες που επικρατούν έξω από το καράβι (θάλασσα, άνεμοι). Με τι μπορούμε να παραλληλίσουμε αυτά τα στοιχεία;

.....

.....

.....

.....

(β) Ο Χριστός έστειλε τους μαθητές του να κηρύξουν τη διδασκαλία του σε όλο τον κόσμο. Αυτό και έκαναν οι Απόστολοι. Σκορπίστηκαν σε όλο τον κόσμο, για να μεταφέρουν το μήνυμα της πίστης του Χριστού, να βαφτίσουν, να διδάξουν. Ο Απόστολος Θωμάς πήγε στην Ινδία, ο Απόστολος Παύλος ήρθε στην Ελλάδα. Οι υπόλοιποι Απόστολοι πήγαν σε άλλα μέρη. Το έργο των Αποστόλων συνεχίζεται και σήμερα. Υπάρχουν, κατά την άποψή σας, άνθρωποι ή έθνη που δεν θα έπρεπε σήμερα να καλέσουμε να γίνουν κι εκείνοι Χριστιανοί; Αν ναι, ποιοι;

.....

.....

.....

.....

5. Σχεδιάζουμε διάφορα πρόσωπα που θα θέλαμε να είναι πάνω στο καράβι της Εκκλησίας.

Για μια παγκόσμια αδελφική κοινότητα: οι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος

Το έργο των Αποστόλων

Αυτοί που πρώτοι ανέλαβαν να συνεχίσουν το έργο του Χριστού μετά την Ανάληψή του στους ουραμούς ήταν οι μαθητές του. Ο ίδιος ο Χριστός τους ονόμασε Αποστόλους, καθώς είχαν μια πολύ δύσκολη αποστολή να φέρουν εις πέρας. Δεν ήταν καθόλου εύκολο να μιλήσεις σε ανθρώπους που είχαν μια άλλη θρησκεία για έναν καινούριο Θεό. Μάλιστα σε ανθρώπους που υποστήριζαν φανατικά τη θρησκεία τους, όπως ήταν οι Ιουδαίοι και οι ειδωλολάτρες. Δεν ήταν καθόλου εύκολο να μεταφέρεις μια διδασκαλία που πίστευε στην αγάπη, τη δικαιοσύνη και την ελευθερία, μέσα σε μια αυτοκρατορία, τη ρωμαϊκή, που επιβίωνε πολεμώντας τις πιο πάνω αξίες και η οποία τιμούσε ως Θεό της τον ρωμαίο αυτοκράτορα. Είχαν, όμως, οι Απόστολοι δυο πολύ μεγάλους συμμάχους στο έργο τους: από τη μια το Άγιο Πνεύμα, που τους ενίσχυε και τους ενδυνάμωνε συνεχώς και από την άλλη τα λόγια του δασκάλου τους, που τους έδιναν κουράγιο και τους καθοδηγούσαν.

Εκτός, όμως, από τους μαθητές του Χριστού, υπήρξαν και άλλοι που έσπευσαν, φωτισμένοι από το Άγιο Πνεύμα, να βοηθήσουν στη μετάδοση του Ευαγγελίου και του χριστιανικού μηνύματος. Βιβλία της Καινής Διαθήκης αναφέρονται σε ακόμη εβδομήντα Αποστόλους, οι οποίοι με αυταπάρνηση περιτριγύριζαν την οικουμένη, διδάσκοντας για τον Χριστό. Όλοι αυτοί ήταν το προζύμι, για να φουσκώσει και να εξαπλωθεί στον κόσμο η νέα θρησκεία του Χριστιανισμού. Το έργο όλων των Αποστόλων τιμάται ιδιαίτερα από την Εκκλησία. Δύο, όμως, Αποστόλους, τον Πέτρο και τον Παύλο, τους αποκαλεί «Πρωτοκορυφαίους Αποστόλους» και «Στύλους της Εκκλησίας», καθώς με το έργο τους στήριξαν πάρα πολύ την Εκκλησία στα πρώτα της βήματα.

Το έργο του Αποστόλου Πέτρου

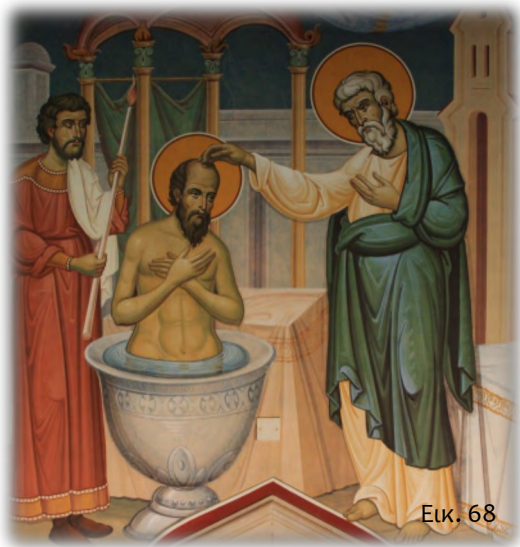
Ο Πέτρος ήταν ένας από τους δώδεκα μαθητές του Χριστού. Προηγουμένως ονομαζόταν Σίμωνας, αλλά ο Χριστός τον ονόμασε Πέτρο, προφητεύοντας πως η ομολογία του θα γινόταν η πέτρα, δηλαδή το θεμέλιο, πάνω στο οποίο θα κτιζόταν η Εκκλησία. Για τον Πέτρο υπάρχουν πολλές αναφορές μέσα στα Ευαγγέλια. Ήταν, αναμφίβολα, ένας έντονα ενθουσιώδης χαρακτήρας,

ορμητικός κι αυθόρμητος, που έπαιρνε συχνά πρωτοβουλίες. Ήταν αυτός που κατά την Πεντηκοστή ανέλαβε να μιλήσει στο συγκεντρωμένο πλήθος και με την ομιλία του έπεισε τρεις χιλιάδες ανθρώπους να βαπτιστούν Χριστιανοί, δημιουργώντας έτσι την πρώτη Εκκλησία. Ακολούθως, άρχισε να κηρύττει για τον Χριστό πρώτα στα Ιεροσόλυμα κι ακολούθως σε κοντινές περιοχές, όπου και έκανε πολλά θαύματα. Κατόπιν, ίδρυσε την τοπική Εκκλησία της Αντιόχειας και στη συνέχεια περιόδευσε την Γαλατία, την Καππαδοκία, την Βιθυνία, τον Πόντο και την Ελλάδα. Έγραψε δύο επιστολές, που ονομάζονται «Καθολικές» με τις οποίες προσπάθησε να στηρίξει τον αγώνα των πρώτων χριστιανών. Η παράδοση αναφέρει πως είχε μαρτυρικό θάνατο, καθώς σταυρώθηκε ανάποδα με το κεφάλι προς τα κάτω.

Το έργο του Αποστόλου Παύλου

Ο Απόστολος Παύλος δεν ήταν ένας από τους δώδεκα μαθητές του Χριστού. Αντίθετα, ήταν φανατικός Ιουδαίος και καταδίωκε τους Χριστιανούς. Μέσα από ένα θαυμαστό γεγονός, όμως, ο Θεός τον κάλεσε να μετατραπεί από διώκτη των χριστιανών σε Απόστολο των εθνών. Αφού βαπτίστηκε χριστιανός στη Δαμασκό, ξεκίνησε το αποστολικό του έργο. Συνολικά, έκανε τέσσερις αποστολικές περιόδους, όπου μετέφερε το μήνυμα του Ευαγγελίου σε πάρα πολλές περιοχές της Ασίας και της Ευρώπης. Επιπρόσθετα, συνέγραψε δεκατέσσερις επιστολές, τις οποίες απέστειλε σε χριστιανούς διαφόρων περιοχών, στις οποίες είχε κηρύξει, με στόχο να ενδυναμώσει την πίστη τους. Ο Απόστολος Παύλος συνέβαλε πολύ στην εξάπλωση του Χριστιανισμού, καθώς ήταν ο πρώτος που ανέλαβε να κάνει χριστιανούς και ανθρώπους που δεν ήταν Ιουδαίοι, υποστηρίζοντας πως όλοι οι άνθρωποι είναι παιδιά του Θεού και έχουν το δικαίωμα να γίνουν χριστιανοί. Ο Απόστολος Παύλος, αφού έφερε εις πέρας τη μεγάλη του αποστολή, μαρτύρησε για χάρη του Χριστού, περίπου το φθινόπωρο του 64 μ.Χ..

Εικ. 68

1. Όταν ο Απόστολος Πέτρος και ο Απόστολος Παύλος εικονίζονται μαζί σε μια εικόνα κρατούν στα χέρια ένα ναό. Υποθέστε, με βάση τον βίο τους, τι μπορεί αυτό να συμβολίζει.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Εικ. 69

2. Οι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος έγραψαν επιστολές, τις οποίες έστειλαν σε χριστιανούς των πρώτων Εκκλησιών, που ίδρυσαν. Μελετάμε αποσπάσματα από δύο επιστολές και απαντάμε στο ερώτημα που ακολουθεί.

«... φυλακίστηκα περισσότερες φορές, με χτύπησαν με αφάνταστη αγριότητα, κινδύνεψα πολλές φορές να θανατωθώ. Πέντε φορές μαστιγώθηκα από Ιουδαίους με τα τριάντα εννιά μαστιγώματα. Τρεις φορές με τιμώρησαν με ραβδισμούς, μια φορά με λιθοβόλησαν, τρεις φορές ναυάγησα, ένα μερόνυχτο έμεινα ναυαγός στο πέλαγος. Έκανα πολλές κοπιαστικές οδοιπορίες, διάβηκα επικίνδυνα ποτάμια, κινδύνεψα από ληστές, κινδύνεψα από τους ομογενείς μου Ιουδαίους, κινδύνεψα από τους εθνικούς, πέρασα κινδύνους σε πόλεις, κινδύνους σε ερημιές, κινδύνους στη θάλασσα, κινδύνεψα από ανθρώπους που υποκρίνονταν τους αδερφούς. Κόπιασα και μόχθησα πολύ, ξαγρύπνησα πολλές φορές, πείνασα, δίψασα, πολλές φορές μου έλειψε εντελώς το φαγητό, ξεπάγιασα και δεν είχα ρούχα να φορέσω. ...»

2 Κορ. 11, 23-31

Καταγράφουμε επτά δυσκολίες που είχε υποστεί ο Απόστολος Παύλος στις περιοδείες του.

- 1).....
- 2).....
- .....
- 3).....
- .....
- 4).....
- .....
- 5).....
- .....
- 6).....
- .....
- 7).....
- .....

«Και γι' αυτό καταβάλλοντας κάθε δυνατή προσπάθεια, προσθέστε στην πίστη σας την αρετή και στην αρετή προσθέστε τη γνώση. Στη γνώση προσθέστε την εγκράτεια, στην εγκράτεια την υπομονή, στην υπομονή την ευσέβεια, στην ευσέβεια την αγάπη των αδελφών και σ' αυτήν προσθέστε την αγάπη προς το Χριστό και προς όλους. **(Β' Πέτρου 1,5-7)**

Όλη σας τη φροντίδα, είτε για τα καθημερινά σας προβλήματα είτε για την αντιμετώπιση των δυσκολιών και των διωγμών, αναθέστε την με εμπιστοσύνη στον Κύριο, διότι αυτός ενδιαφέρεται και φροντίζει για σας. **(Α' Πέτρου 5,7)**

Καταγράφουμε τις αρετές, τις οποίες καλεί ο Απόστολος Πέτρος τους Χριστιανούς να καταβάλουν προσπάθεια να κατακτήσουν.

.....

.....

Πού πρέπει να εναποθέτουν οι Χριστιανοί τις ελπίδες τους, όταν έχουν προβλήματα;

.....

 3. Κόβουμε τα κομμάτια της σελίδας 137 και τα κολλούμε στην κατάλληλη θέση ανάλογα με τη λεζάντα της εικόνας.

1

Ο Απόστολος Πέτρος αρνείται τρεις φορές πως γνωρίζει τον Ιησού.

3

Ο Απόστολος Πέτρος ανασταίνει την Ταβιθά.

5

Ο μαρτυρικός θάνατος του Αποστόλου Πέτρου.

2

Ο Απόστολος Παύλος βαπτίζεται χριστιανός.

4

Ο Απόστολος Παύλος τυφλώνει τον μάγο Ελύμα στην Πάφο.

6

Ο μαρτυρικός θάνατος του Αποστόλου Παύλου.

Αγώνας για την αλήθεια: οι Οικουμενικές Σύνοδοι

Σύνοδος: θεματοφύλακας της αλήθειας

Οι πρώτοι που έγιναν χριστιανοί, αφού πίστεψαν στο κήρυγμα των Αποστόλων, ήταν κυρίως Ιουδαίοι. Πρόκειται για ανθρώπους που είχαν την ίδια καταγωγή με τον Ιησού και τους μαθητές του, οι οποίοι προηγουμένως πίστευαν στον Μωσαϊκό Νόμο και τηρούσαν αυστηρά τις εντολές του. Καθώς, όμως, οι Απόστολοι μετέφεραν τη διδασκαλία του Ιησού σε διάφορες άλλες περιοχές της γης, πολλοί άλλοι άνθρωποι, που πίστευαν σε διάφορες άλλες θρησκείες, άρχισαν σταδιακά να βαπτίζονται χριστιανοί. Το μήνυμα του Ευαγγελίου άρχισε να εξαπλώνεται πλέον πέραν από τα όρια του ιουδαϊκού κόσμου. Η εξέλιξη, όμως, αυτή άρχισε να δημιουργεί ανησυχία και να προκαλεί αντιδράσεις ανάμεσα στους Ιουδαίους Χριστιανούς, οι οποίοι θεωρούσαν πως όσοι βαπτίζονταν χριστιανοί θα έπρεπε να τηρούν κάποιες από τις παραδόσεις των Ιουδαίων. Μάλιστα, θεωρούσαν «ακάθαρτους» τους Χριστιανούς που ήταν πρώην ειδωλολάτρες και απέφευγαν κάθε επαφή μαζί τους.

Εικ. 70

Εικ. 71

Η κατάσταση αυτή προκάλεσε κρίση και μεγάλη αναταραχή στο εσωτερικό της Εκκλησίας, σε μια δύσκολη εποχή, που οι χριστιανοί θα έπρεπε να ήταν ενωμένοι. Για τον λόγο αυτό, ο Απόστολος Παύλος και ο Απόστολος Βαρνάβας ζήτησαν από τους υπόλοιπους μαθητές του Χριστού κι Αποστόλους να συναντηθούν στα Ιεροσόλυμα, ώστε να δώσουν από κοινού μια οριστική λύση στα ζητήματα, που προέκυψαν. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στα τέλη του 48 μ.Χ. και έμεινε στην ιστορία γνωστή ως η Αποστολική Σύνοδος των Ιεροσολύμων. Στη Σύνοδο αυτή οι Απόστολοι και οι αντιπρόσωποι του λαού, αποφάσισαν δημοκρατικά και με τη φώτιση του Αγίου Πνεύματος πως κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να βαπτιστεί χριστιανός, χωρίς να απαιτείται να τηρεί τον Μωσαϊκό Νόμο, φτάνει να απέχει από ειδωλολατρικές πρακτικές και συνήθειες. Η απόφαση αυτή ανακοινώθηκε σε όλους τους χριστιανούς και βοήθησε ώστε να παραμείνουν ενωμένοι, ενώ φανερώ-

θηκε συνάμα πως η Εκκλησία είναι πανανθρώπινη και οικουμενική. Ακόμη φανερώθηκε πως μέσα στην Εκκλησία οι αποφάσεις θα πρέπει να λαμβάνονται μέσα από την συνεργασία των πιστών με το Άγιο Πνεύμα.

Τα χρόνια που ακολούθησαν βρήκαν την Εκκλησία να αντιμετωπίζει κατά καιρούς διάφορα ζητήματα, που αφορούσαν την ορθή πίστη. Πολλοί, πέφτοντας σε πλάνη, θέλησαν να αμφισβητήσουν τη διδασκαλία της Εκκλησίας. Στις λανθασμένες τους αντιλήψεις παρέσερναν πολλούς χριστιανούς και η Εκκλησία κινδύνευε να διαιρεθεί. Για τον λόγο αυτό οι αυτοκράτορες του Βυζαντίου συγκαλούσαν Συνόδους, ώστε να δια-

τυπωθεί από την Εκκλησία η ορθή πίστη. Καθώς σε αυτές προσκαλούνταν επί-

σκοποί από διάφορες περιοχές της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, οι Σύνοδοι χαρακτηρίστηκαν ως «Οικουμενικές». Συνολικά πραγματοποιήθηκαν επτά Οικουμενικές Σύνοδοι, από το 325 μ.Χ. μέχρι το 787 μ.Χ., των οποίων τις αποφάσεις τις αποδέχτηκαν οι πιστοί χριστιανοί και τις τήρησαν.

Για τρέχοντα ζητήματα που αφορούν την κάθε τοπική Εκκλησία συγκαλούνται οι τοπικές Σύνοδοι, οι οποίες αποτελούνται μόνο από τους επισκόπους της κάθε τοπικής Εκκλησίας. Στην Κύπρο η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Κύπρου αποτελείται από δεκαοκτώ αρχιερείς και ασχολείται με όλα τα ζητήματα που αφορούν κυρίως την οργάνωση της Εκκλησίας της Κύπρου. Τόσο οι οικουμενικές όσο και οι τοπικές Σύνοδοι προσπαθούν να εξασφαλίσουν ότι η Εκκλησία του Χριστού θα πορεύεται ενωμένη στον χρόνο, χωρίς να αλλοιωθεί η αλήθεια της διδασκαλίας του ιδρυτή της, του Ιησού Χριστού.

Εικ. 72

1. Χρωματίζουμε τον πάπυρο που απαντά ορθά στο κάθε ερώτημα.

- Πώς ονομάστηκε η Σύνοδος που πραγματοποιήθηκε στα Ιεροσόλυμα το 48 μ.Χ.;

Οικουμενική

Τοπική

Αποστολική

- Ποιος έχει το δικαίωμα να βαπτιστεί χριστιανός, σύμφωνα με την Εκκλησία;

Κάθε άνθρωπος

Οι Έλληνες

Οι Ορθόδοξοι

- Πόσες Οικουμενικές Σύνοδοι πραγματοποιήθηκαν από το 325 μ.Χ. μέχρι το 787 μ.Χ. εντός της βυζαντινής αυτοκρατορίας;

Οκτώ

Δέκα

Επτά

- Πώς ονομάζονται οι Σύνοδοι που προσπαθούν να επιλύσουν τα ζητήματα που απασχολούν κάθε ξεχωριστή Εκκλησία;

Οικουμενικές

Τοπικές

Αποστολικές

2. Διαβάζουμε τις πιο κάτω πηγές και απαντάμε στα ερωτήματα που ακολουθούν.

Συναξάριον Πεντηκοσταρίου

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Κυριακῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ τοῦ Πάσχα, τὴν ἐν Νικαίᾳ πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον εορτάζομεν, τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ θεοφόρων Πατέρων.

Στίχ. Κατὰ Ἀρείου.

Ἐένον τὸν Υἱὸν Πατρὸς οὐσίας λέγων,
Ἄρειος, ἦτω τῆς Θεοῦ δόξης ξένος.

Σε ποια Οικουμενική Σύνοδο αναφέρεται το συναξάρι της εορτής;

.....

Πόσοι Πατέρες παρευρέθηκαν στη Σύνοδο αυτή;

.....

Πότε εορτάζεται η μνήμη των Αγίων Πατέρων που παρευρέθηκαν στη Σύνοδο αυτή;

.....

Ποιον φαίνεται να πολέμησε η Οικουμενική αυτή Σύνοδος;

.....

Σε ποια Οικουμενική Σύνοδο αναφέρεται το Άρθρο 1;

.....

Σε ποια Εκκλησία αναφέρεται το Άρθρο και τι είναι αυτό που η Σύνοδος της έχει προσφέρει;

.....

.....

.....

Α. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Άρθρο 1

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου

1. Ἡ Ἁγιοτάτη Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἔχει κεφαλὴ τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό καὶ εἶναι μέλος τῆς Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι αὐτοκέφαλη, σύμφωνα μὲ τὴν ἀδιάσπαστη περὶ Αὐτῆς ἐκκλησιαστικὴ παράδοση, ἡ ὁποία ἀποτυπώθηκε στὸν ὄγδοο κανόνα τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Ἐφέσου, κυβερνᾶται δὲ μὲ βάση τὶς Θεῖες Γραφές, τοὺς Ἱερούς Κανόνες, τὶς Ἐκκλησιαστικὲς Παραδόσεις καὶ τὸν Καταστατικὸ Χάρτη τῆς, ὁ ὁποῖος θεσπίστηκε σύμφωνα μὲ αὐτὰ.

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν Καταστατικὸ Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου

Με ποιο θέμα φαίνεται να ασχολήθηκε Ζ' Οικουμενική Σύνοδος, όπως φαίνεται μέσα από την διπλανή εικόνα;

.....

.....

.....

.....

.....

3. Αντιστοιχίζουμε τα αποσπάσματα των ύμνων με τους Αγίους, στους οποίους αναφέρονται, αλλά και τις Οικουμενικές Συνόδους στις οποίες συμμετείχαν.

Οικουμενική
Σύνοδος

«Τῆς Συνόδου τῆς πρώτης
ἀνεδείχθης ὑπέρμαχος,
καὶ θαυματουργὸς θεοφόρε
Σπυρίδων Πατῆρ ἡμῶν...»

«... καὶ τὴν Εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ,
Συνόδῳ ἐν τῇ Ἑβδομῃ, προσκυ-
νεῖν ἐκήρυξας, ὀρθοδόξως μα-
κάριε, στῦλος καὶ ἐδραῖωμα,
Ἐκκλησίας γενόμενος, ..., Πάτερ
Ἱεράρχα Ταράσιε.»

«Ὅτε ὡσπερ ἥλιος λαμπρὸς,
Πάτερ ἐν Συνόδῳ τῇ Τρίτῃ,
ἔλαμψας Κύριλλε, τότε
ἀπημαύρωσας πᾶσαν δυσ-
σέβειαν, ...»

«Ἐλαμψας Μελέτιε, ὡς ποι-
μένων πρόκριτος, καὶ μύστης
οὐράνιος, σοφῶν ἀναβά-
σεων, ἐν Συνόδῳ τῇ Δευτέρῃ,
θηγόρε Ἱεράρχα. ...»

«... σὺ γὰρ Ἀνατόλιε, ἐν Συνόδῳ
τῇ Τετάρτῃ, τὸν Χριστὸν ἀνεκή-
ρυξας, διπλοῦν ταῖς θελήσεσιν,
ἀσυγχύτως καὶ φύσεσιν, ὑπό-
στασιν δὲ φέροντα μίαν, πρὸς
σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν.»

Σεβασμός στους κανόνες

Ο Σταύρος είναι μαθητής της Στ΄ τάξης του Δημοτικού. Είναι ένας πολύ επιμελής μαθητής, συνεπής με τα μαθήματά του και ιδιαίτερα έξυπνος. Την ίδια στιγμή είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στο σχολείο και αγαπητός από τους συμμαθητές του. Ο Σταύρος, όμως, πολύ συχνά δέχεται παρατηρήσεις από τους εκπαιδευτικούς του και τη διευθύντρια του σχολείου, καθώς έρχεται στο σχολείο φορώντας ρούχα της αρεσκείας του και, ασφαλώς, χωρίς τη μαθητική του στολή. Ο ίδιος θεωρεί πως είναι πιο σωστό τα παιδιά να φορούν τα ρούχα που επιθυμούν και μάλιστα έπεισε και πολλούς συμμαθητές του πως έχει δίκιο, γι' αυτό και πολλά παιδιά στο σχολείο τώρα υιοθετούν τις απόψεις του. Στο σχολείο αυτή τη στιγμή υπάρχει μια μικρή αναστάτωση. Με ποιο τρόπο κατά την άποψή σας θα μπορούσε να λυθεί το ζήτημα, που προέκυψε;

Εικ. 79

.....

.....

.....

Ας υποθέσουμε ότι η διευθύντρια του σχολείου αποφάσισε να μαζευτούν όλοι οι μαθητές του σχολείου σε μια αίθουσα, ώστε να συζητήσουν το θέμα και να πάρουν μια κοινή απόφαση για το θέμα της στολής. Να αναφέρετε δύο επιχειρήματα, που θα μπορούσαν να ακουστούν από τους μαθητές γύρω από την κατάργηση της μαθητικής στολής και δύο επιχειρήματα, που θα μπορούσαν να ακουστούν, υπέρ της μαθητικής στολής.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΣΤΟΛΗΣ

1.....

.....

.....

2.....

.....

.....

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΣΤΟΛΗΣ

1.....

.....

.....

2.....

.....

.....

Κατά τη διάρκεια της συζήτησης η διευθύντρια διάβασε σε όλους τους μαθητές τον κανονισμό που έχει στείλει το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού σε όλα τα σχολεία γύρω από τη μαθητική στολή. Εξήγησε στα παιδιά πως για κάποια θέματα που τους

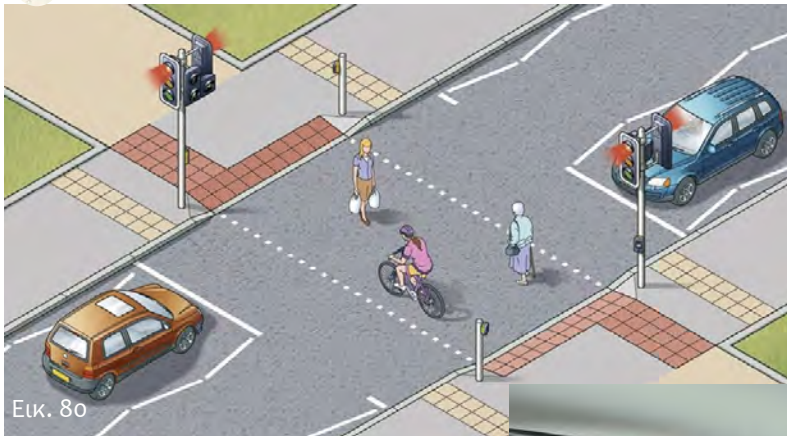
30. Μαθητική στολή

Το Υ.Π.Π., έπειτα από διαβουλεύσεις με την Παγκύπρια Συνομοσπονδία Ομοσπονδιών Συνδέσμων Γονέων Σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης, ετοίμασε σχετική εγκύκλιο με αρ. φακ. 379/68/2 ημερ. 08.09.1999, στην οποία προτείνονται διάφορα είδη μαθητικής στολής. Σύμφωνα με το περιεχόμενο της εγκυκλίου, το διδακτικό προσωπικό κάθε σχολείου και ο οικείος Σύνδεσμος Γονέων και Κηδεμόνων επιλέγουν, από τα είδη στολών που προτείνονται, και αποφασίζουν το είδος της στολής των μαθητών/ριών του σχολείου τους. Σημειώνεται ότι η χρήση αθλητικής φόρμας, κατά τους χειμερινούς μήνες, αποτελεί προσωρινή διευθέτηση κατά παραχώρηση. Αυτό σημαίνει ότι η αθλητική φόρμα δεν αντικαθιστά τη μαθητική στολή. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι το περιεχόμενο της εγκυκλίου είναι αποτέλεσμα συμφωνίας Υ.Π.Π. και Παγκύπριας Συνομοσπονδίας Ομοσπονδιών Συνδέσμων Γονέων, αναμένεται πλήρης συμμόρφωση προς τις οδηγίες της εγκυκλίου από όλα τα σχολεία.

αφορούν, άνθρωποι που τους αγαπούν και νοιάζονται για αυτούς κάθισαν και πήραν συλλογικά κάποιες αποφάσεις. Διευκρίνισε, στη συνέχεια, πως για το θέμα της μαθητικής στολής προηγήθηκε εδώ και χρόνια ένας διάλογος ανάμεσα στο Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς των μαθητών, όπου και λήφθηκαν κάποιες αποφάσεις που είχαν γνώμονα μόνο το καλό και το συμφέρον των παιδιών. Οι αποφάσεις αυτές διαμόρφωσαν τον κανόνα που τους είχε διαβάσει, τον οποίο καλούνται όλοι να υπακούσουν, καθώς τους προστατεύει από μια σειρά πολλών άλλων προβλημάτων και παρεξηγήσεων. Τα παιδιά με τη σειρά τους κατάλαβαν πως τα προβλήματα δεν λύνονται μέσα από τις εγωιστικές αντιδράσεις του ενός, αλλά μέσα από την αλληλοσυνεννόηση των πολλών.

1. Παρατηρούμε τις εικόνες και συζητούμε τα ερωτήματα που ακολουθούν.

Εικ. 80

- Ποιον κανόνα παρουσιάζει η εικόνα δίπλα;
- Ποιοι δημιούργησαν αυτό τον κανόνα και με ποιο σκοπό;
- Τι θα συνέβαινε αν δεν άρεσε στον ένα οδηγό των δύο αυτοκινήτων ο κανόνας και τον παραβίαζε;

- Ποιον κανόνα παρουσιάζει η εικόνα δίπλα;
- Ποιοι δημιούργησαν αυτό τον κανόνα και με ποιο σκοπό;
- Τι θα μπορούσε να συμβεί σε κάποιο από τα δυο παιδιά αν δεν του άρεσε ο κανόνας αυτός και τον παραβίαζε;

Εικ. 81

2. Γράφουμε σε κάθε πινακίδα το πρώτο γράμμα της λέξης, που απαντά στα ερωτήματα, που ακολουθούν, για να μάθουμε μια πολύ σημαντική έννοια, που συζητήθηκε στο μάθημα.

Εικ. 82

1. Το αντίθετο της λέξης «συμφωνώ».
2. Εκεί συνάντησε ο Απόστολος Παύλος τους μαθητές του Χριστού το 48 μ.Χ., για να συζητήσουν για τα διάφορα προβλήματα που αντιμετώπιζε η Εκκλησία.
3. Έτσι ονομάστηκε η Σύνοδος του 48 μ.Χ., καθώς σε αυτήν συμμετείχαν οι Απόστολοι.
4. Χαρακτηρίζονται ως τέτοιες οι αντιλήψεις και οι διδασκαλίες που είναι αντίθετες προς την ορθή διδασκαλία του Χριστού και παρασέρνουν τους πιστούς στις αιρέσεις.
5. Έτσι χαρακτηρίστηκαν οι Σύνοδοι της Εκκλησίας, καθώς σε αυτές συμμετείχαν Επίσκοποι από διάφορες περιοχές της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.
6. Με αυτούς συζήτησε το Υπουργείο Παιδείας, ώστε να πάρουν μαζί μια κοινή απόφαση αναφορικά με τη στολή που πρέπει να φορούν οι μαθητές.
7. Ονομάζονται οι Χριστιανοί που πιστεύουν στο ορθό δόγμα, δηλαδή την ορθή πίστη.
8. Την πραγματοποιούν δύο ή και περισσότεροι άνθρωποι όταν συζητούν μεταξύ τους.

3. Μελετούμε την πιο κάτω αναφορά και παίρνουμε πληροφορίες.

Στις 17 με 26 Ιουνίου του 2016 πραγματοποιήθηκε στην Κρήτη η Πανορθόδοξη Σύνοδος ή αλλιώς η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθόδοξου Εκκλησίας. Στη Σύνοδο αυτή παρευρέθηκαν πολλοί Επίσκοποι, σχεδόν από όλες τις Ορθόδοξες Εκκλησίες της οικουμένης. Στη Σύνοδο αυτή συζητήθηκαν πολλά θέματα που αφορούν την Ορθόδοξη Εκκλησία και τον ρόλο της μέσα στον σύγχρονο κόσμο. Η Σύνοδος αυτή τόνισε την αλήθεια πως η Εκκλησία αποτελεί το Σώμα του Χριστού και κάλεσε τους πιστούς σε ενότητα μαζί του.

Εικ. 83

4. Παρατηρούμε τις εικόνες και γράφουμε κάποιες περιπτώσεις, στις οποίες οι άνθρωποι πρέπει να συζητούν και να παίρνουν κοινές αποφάσεις.

Εικ. 84

.....

Εικ. 85

.....

Εικ. 86

.....

Εικ. 87

.....

Εικ. 88

.....

Εικ. 89

.....

Τα Σχίσματα και οι Αιρέσεις

Τα σχίσματα τραυματίζουν την ενότητα των χριστιανών

Η πορεία της Εκκλησίας στον κόσμο δεν ήταν ανέφελη. Από τα πρώτα χρόνια εμφανίστηκαν έριδες ανάμεσα στους χριστιανούς και η Εκκλησία χωρίστηκε σε ομάδες που διεκδικούσαν για τον εαυτό τους την αλήθεια. Στις επιστολές του αποστόλου Παύλου έχουμε τις πρώτες μαρτυρίες για την ύπαρξη τέτοιων ομάδων στην Κόρινθο. Στην Α΄ προς Κορινθίους επιστολή διαβάζουμε γι' αυτές τις έριδες και για τη σύγκριση που έκαναν οι κάτοικοι της Κόρινθου μεταξύ του Χριστού, του Αποστόλου Παύλου, του Απολλώ και του Πέτρου. Ο Απόστολος Παύλος, όμως, κατηγορηματικά τονίζει ότι, όπως ο Χριστός είναι αδύνατον να διαμεριστεί, έτσι και το σώμα του Χριστού, που είναι η Εκκλησία, δεν είναι δυνατόν να είναι διαιρεμένη.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, η ενότητα της Εκκλησίας δοκιμάστηκε σκληρά από νέες διαμάχες και όταν ήταν Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ο Φώτιος (858-867 και 877-886 μ.Χ.) και Πάπας Ρώμης ο Νικόλαος Α΄, ήρθε η πρώτη μεγάλη ρήξη μεταξύ των Εκκλησιών της Ρώμης και της Κωνσταντινούπολης. Ο κυριότερος δογματικός λόγος για τη διάσταση των δύο Εκκλησιών ήταν η προσθήκη, από τους Δυτικούς, στο Σύμβολο της Πίστεως, της φράσης «καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ», όταν γίνεται αναφορά στην εκπόρευση του Αγίου Πνεύματος. Κυρίως όμως οι λόγοι ήταν πολιτικοί και εκκλησιαστικοί. Ο Πάπας θεωρούσε

ότι μπορεί να επεμβαίνει και να ρυθμίζει σύμφωνα με τη δική του θέληση τις υποθέσεις της Ανατολικής Εκκλησίας, διεκδικώντας για τον εαυτό του τη θέση της κεφαλής όλης της Εκκλησίας. Ο πατριάρχης Φώτιος αντέδρασε σθεναρά σε αυτές τις απαιτήσεις του Πάπα και οι σχέσεις των δύο Εκκλησιών ψυχράθηκαν. Σιγά σιγά οι διαφορές μεταξύ της Εκκλησίας της Κωνσταντινούπολης και της Ρώμης άρχισαν να γίνονται περισσότερες, αφού και στη θεολογία και στην εξέλιξη της λατρείας, η Εκκλησία της Ρώμης ακολούθησε τη δική της πορεία.

Η τραγική κατάληξη αυτής της ρήξης των σχέσεων των δύο Εκκλησιών ήταν το μεγάλο σχίσμα του 1054 μ.Χ., όταν πάπας της Ρώμης ήταν ο Λέων ο Θ΄ και πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ο Μιχαήλ Κηρουλάριος. Τότε, ο απεσταλμένος του Πάπα καρδινάλιος Ουμβέρτος, την ώρα της Θείας Λειτουργίας, κατέθεσε στην Αγία Τράπεζα, στον ιερό ναό της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη, ανάθεμα, το οποίο ανταπέδωσε λίγο αργότερα ο Μιχαήλ Κηρουλάριος. Από τότε οι Χριστιανοί χωρίστηκαν σε Ορθόδοξους και Καθολικούς ή Ρωμαιοκαθολικούς. Ο Πάπας της Ρώμης δεν είναι πλέον μόνο θρησκευτικός ηγέτης των Καθολικών, αλλά και αρχηγός του κράτους του Βατικανού.

Η διάσπαση της Εκκλησίας ήταν μια θλιβερή πραγματικότητα για τη μία, αγία και καθολική Εκκλησία του Χριστού. Από τότε μέχρι σήμερα έγιναν πολλές προσπάθειες για την αποκατάσταση της ενότητας της Εκκλησίας, χωρίς όμως ουσιαστικό αποτέλεσμα. Μια νέα περίοδος για τις σχέσεις Ορθόδοξων και Καθολικών Χριστιανών άρχισε τον Ιανουάριο του 1964 όταν συναντήθηκαν στα Ιεροσόλυμα ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας ο Α΄ και ο Πάπας

Παύλος ο Στ΄. Αποφασίστηκε τότε πως μόνο μέσα από τον διάλογο και την αποφυγή των αλληλοκατηγοριών θα γίνει εφικτή η εξομάλυνση των σχέσεων Καθολικών και Ορθόδοξων Χριστιανών. Και σήμερα κατά καιρούς έχουμε συναντήσεις ανάμεσα στον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο και τον Πάπα Ρώμης Φραγκίσκο, καθώς και ανάμεσα σε άλλους Ορθόδοξους και Καθολικούς εκπροσώπους, σε μια προσπάθεια να αναπτυχθεί ένας οικουμενικός διάλογος, που θα βοηθήσει να γεφυρωθεί το Σχίσμα του 1054 μ.Χ. και οι Χριστιανοί να γίνουν ένα σώμα, όπως ο ίδιος ο Ιησούς το θέλει.

Βιβλίο Θρησκευτικών Στ΄ Δημοτικού «Αναζητώντας την αλήθεια στη ζωή μας» (Διασκευή)

1. Συμπληρώνουμε τα ονόματα των προσώπων, που σχετίζονται με τα γεγονότα που καταγράφονται.

Μικρό Σχίσμα 867 μ.Χ.	
Πατριάρχης Κων/λης	Πάπας Ρώμης .....

Μεγάλο Σχίσμα 1054 μ.Χ.	
Πατριάρχης Κων/λης	Πάπας Ρώμης .....

Συνάντηση Ιεροσολύμων 1964 μ.Χ.	
Πατριάρχης Κων/λης	Πάπας Ρώμης .....

Οικουμενικός Διάλογος - σήμερα	
Πατριάρχης Κων/λης	Πάπας Ρώμης .....

2. Συμπληρώνουμε την ακροστιχίδα, για να μάθουμε πώς ονομάζεται κάποιος που έχει αποκοπεί από το σώμα της Εκκλησίας, μετά το Σχίσμα του 1054 μ.Χ..

1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10.										
11.										

1. Έτσι ονομάζεται η διάσπαση της ενότητας της Εκκλησίας που έγινε το 1054 μ.Χ..
2. Έτσι ονομάζονται οι πιστοί στον Χριστό, είτε είναι Ορθόδοξοι είτε είναι Καθολικοί.
3. Αποτελεί την κεφαλή του σώματος της Εκκλησίας.
4. Σε αυτό το κείμενο της Πίστεως έχουν διαφορές οι Ορθόδοξοι και οι Καθολικοί.
5. Το όνομα του Πατριάρχη της Κωνσταντινούπολης, όταν έγινε το μεγάλο σχίσμα του 1054 μ.Χ..
6. Έτσι ονομάζεται η κατάρα που κατέθεσε ο απεσταλμένος του Πάπα την ώρα της Θείας Λειτουργίας στην Αγία Σοφία το 1054 μ.Χ..
7. Χαρακτηρίζεται ως Αγία, βρίσκεται μέσα στο Ιερό Βήμα του ναού και πάνω σε αυτήν κατέθεσε την κατάρα ο απεσταλμένος του Πάπα το 1054 μ.Χ..
8. Σε αυτή την πόλη συναντήθηκαν το 1964 μ.Χ. ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας ο Α΄ και ο Πάπας Παύλος ο Στ΄.
9. Έτσι ονομάζονται οι Χριστιανοί, που έχουν ως ηγέτη τους τον Πάπα της Ρώμης.
10. Το όνομα του απεσταλμένου καρδινάλιου του Πάπα, που κατέθεσε την κατάρα το 1054 μ.Χ. στον ναό της Αγίας Σοφίας.
11. Ως ένα τέτοιο θέλει ο Χριστός όλους τους Χριστιανούς να γίνουν.

3. Διαβάζουμε την πιο κάτω ιστορία από το βιβλίο «Γεροντικόν» και απαντάμε στο ερώτημα που ακολουθεί.

«Κάποτε ο Αββάς Μακάριος ο Αιγύπτιος μαζί με τον υποτακτικό του ανέβαιναν από την Σκήτη της Αιγύπτου στο Όρος της Νιτρίας. Σαν πλησίαζαν στον προορισμό τους, είπε στον μαθητή του να συνεχίσει μόνος του και θα' ρθει κι εκείνος σε λίγο. Ο υποτακτικός όμως, καθώς προχωρούσε, συνάντησε στον δρόμο του έναν ειδωλολάτρη ιερέα, που περπατούσε βιαστικά, κρατώντας ένα ξύλο.

- Ε, πλανεμένε, πού τρέχεις; του φώναξε απερίσκεπτα ο καλόγερος. Τότε εκείνος θύμωσε τόσο πολύ, ὡστε στράφηκε εναντίον του μοναχού και τον κτύπησε αδυσώπητα. Τελικά, τον ἄφησε μισοπεθαμένο. Κατόπιν, πήρε το ξύλο και ἔσπευσε να απομα-

κρυνθεί.

Μετά από λίγο, συνάντησε τον ειδωλολάτρη και ο Αββάς Μακάριος... Ο ἅγιος ἄρχισε τότε να του εύχεται με λόγια βαθιάς καλοσύνης:

- Ο Θεός να σε ευλογεί, προκομμένε ἄνθρωπε!... Να είσαι καλά ἄνθρωπε του μόχθου! Εἶθε να σωθείς! Να σωθείς!...

Ο ειδωλολάτρης σάστισε. Πλησίασε τον Όσιο και τον ρώτησε:

- Τι καλό είδες σε μένα, Αββά, και μου εύχεσαι να σωθῶ;
 - Σε βλέπω να μοχθείς και να τρέχεις, του απάντησε ο Όσιος. Και δεν γνωρίζεις, ευλογημένε, ὅτι στα χαμένα κοπιάζεις...

- Μαλάκωσε και γλύκανε η ψυχή μου από τον χαιρετισμό σου, εἶπε ἡρεμος πιά ο ιερέας των ειδώλων. Κατάλαβα ὅτι είσαι ἄνθρωπος του Θεού. Κάποιος ἄλλος, ὅμως, ἄθλιος καλόγερος, με ἔβρισε ὅταν πριν από λίγο με συνάντησε. Κι εγώ ὅμως τον εσυγύρισα καλά. Τον ἄφησα μισοπεθαμένο από τα κτυπήματα.

Και αμέσως, πέφτει στα πόδια του Αββά Μακαρίου, τα αγκαλιάζει και του λέει:

- Αν δεν με κάνεις Μοναχό, δεν θα σε αφήσω να φύγεις!...

Ο Όσιος τον ανασήκωσε και πήγαν μαζί εκεί που ἦταν κατάκοιτος ο μαθητής του. Τον σήκωσαν και τον μετέφεραν στην Εκκλησία του Όρους της Νιτρίας. Ὅταν οι Μοναχοί είδαν τον ειδωλολάτρη ιερέα μαζί με τον Αββά, κατεπλάγησαν! Τελικά, αφού τον βάπτισαν, τον ἔκαναν μοναχό και ἐξ' αιτίας του πολλοί ειδωλολάτρες ἔγιναν Χριστιανοί.

Σύμφωνα και με την πιο πάνω ιστορία πώς πρέπει να αντιμετωπίζουν οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί τους συνανθρώπους τους που ἔχουν χάσει τον ὀρθό δρόμο του Θεού;

.....

.....

.....

.....

Οι αιρέσεις νοθεύουν την αλήθεια

Ο Χριστός, μιλώντας κάποτε στους μαθητές του, τούς είπε να φυλάγονται από τους ψευδοπροφήτες, οι οποίοι θα προσπαθήσουν να τους παραπλανήσουν. Τους παρομοίασε με λύκους, οι οποίοι εξωτερικά θα εμφανίζονται ως πρόβατα, για να παραπλανήσουν με την εικόνα αυτή τους πιστούς. Κάποια άλλη φορά, μάλιστα, τους παρομοίασε με τα βλαβερά ζιζάνια, που φυτρώνουν μέσα σε ένα καρπερό χωράφι και προσπαθούν να καταπνίξουν τα καρπερά του στάχνα. Ο Χριστός μέσα από αυτές τις εικόνες αναφερόταν σε ένα μεγάλο πρόβλημα, που είχε να αντιμετωπίσει η Εκκλησία, ήδη από την εποχή των Αποστόλων, τις αιρέσεις.

Οι αιρέσεις αποτελούν μια προσπάθεια κάποιων πλανεμένων ανθρώπων, να αλλάξουν και να αλλοιώσουν την ορθή πίστη της Εκκλησίας γύρω από το πρόσωπο του Χριστού και τη διδασκαλία του. Οι αιρετικοί είναι όλοι αυτοί που σκόπιμα παρερμηνεύουν τα λεγόμενα της Αγίας Γραφής, καταθέτοντας τις δικές τους προσωπικές απόψεις, που έρχονται σε αντίθεση με το ορθό δόγμα, δηλαδή την αληθινή πίστη της Εκκλησίας.

Οι αιρέσεις βρήκαν ιδιαίτερα πρόσφορο έδαφος, μόλις η Εκκλησία άρχισε να κάνει τα πρώτα της βήματα, μετά τους ισχυρούς διωγμούς. Η πρώτη μεγάλη αίρεση, που εμφανίστηκε τον 4^ο αιώνα, ήταν ο Αρειανισμός. Πήρε το όνομά της από τον Άρειο, ο οποίος αμφισβήτησε τη θεότητα του Χριστού, διδάσκοντας πως ο Χριστός ήταν απλά ένα δημιούργημα του Θεού Πατέρα και ασφαλώς όχι ο Υιός του. Η αίρεση αυτή καταδικάστηκε από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο της Νίκαιας.

Λίγο αργότερα και συγκεκριμένα τον 5^ο αιώνα έκαναν την εμφάνισή τους δύο άλλες αιρέσεις, που αναφέρονταν στον τρόπο με τον οποίο ενώθηκαν οι δύο φύσεις, θεία και ανθρώπινη, στο πρόσωπο του Χριστού. Από τη μια ο Νεστοριανισμός, με πρωτεργάτη τον Νεστόριο, διέδιδε πως στο πρόσωπο του Χριστού υπερείχε η ανθρώπινη φύση, και από την άλλη ο Μονοφυσιτισμός, με πρωτεργάτη τον αρχιμανδρίτη Ευτυχί, δίδασκε ότι η θεία φύση του Χριστού απορρόφησε την ανθρώπινη και την εξαφάνισε.

Πιο απλά, ο Νεστοριανισμός υποστήριζε ότι ο Χριστός είναι άνθρωπος και όχι Θεός και ο Μονοφυσιτισμός ότι ο Χριστός είναι μόνο Θεός και όχι άνθρωπος. Ο Νεστοριανισμός καταδικάστηκε από την Γ΄ Οικουμενική Σύνοδο της Εφέσου και ο Μονοφυσιτισμός καταδικάστηκε από την Δ΄ Οικουμενική Σύνοδο της Χαλκηδόνος. Δύο αιώνες αργότερα, μια άλλη μεγάλη αίρεση, που ονομάστηκε εικονομαχία, θέλησε να απαγορεύσει τη λατρεία των ιερών εικόνων. Η αίρεση αυτή καταδικάστηκε από την Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδο.

Οι αιρέσεις, όμως, δυστυχώς δεν ανήκουν στο παρελθόν, αλλά και σήμερα διαστρεβλώνουν τον λόγο της Εκκλησίας. Πολλοί αιρετικοί συνεχίζουν να παρασέρνουν αρκετούς χριστιανούς στις πλάνες τους, με αποτέλεσμα να χάσουν την ορθή τους πίστη και να αποκοπούν από το σώμα της Εκκλησίας. Χρησιμοποιώντας ποικίλα μέσα, όπως επισκέψεις σε σπίτια και διανομή φυλλαδίων, προσπαθούν να παραπλανήσουν και να προσηλυτίσουν τους πιστούς. Παρουσιάζουν τις διδασκαλίες τους να μοιάζουν πολύ με την ορθή πίστη, ενώ κρατούν στα χέρια και την Αγία Γραφή, την οποία χρησιμοποιούν με επιλεκτικό τρόπο. Απομονώνουν από αυτή κάποια κομμάτια και τα ερμηνεύουν με τον δικό τους τρόπο. Εκπαιδεύονται πολύ για αυτό που κάνουν, ώστε η προσπάθειά τους να ψαρέψουν πιστούς να είναι επιτυχημένη. Ντύνονται όπως είχε και ο Χριστός την εικόνα του προβάτου, μια εικόνα που ξεγελά. Για αυτούς τους ανθρώπους η Εκκλησία δεν παύει να προσεύχεται, ώστε να ξαναβρούν τον ορθό δρόμο του Χριστού και ως πρόβατα που έχουν χαθεί, σύμφωνα με μια άλλη παραβολή του Χριστού, να ξανασυναντήσουν τον Ποιμένα τους.

Εικ. 99

1. Παρατηρούμε την πιο κάτω εικόνα και γράφουμε μια παράγραφο για όλα αυτά που παρουσιάζει. Στην παράγραφο να προσπαθήσουμε να δώσουμε απάντηση στα πιο κάτω ερωτήματα:

Εικ. 100

- Τι συμβολίζει το καράβι;
- Ποιοι βρίσκονται μέσα στο καράβι;
- Ποιος φαίνεται να είναι ο κυβερνήτης του καραβιού;
- Ποιοι είναι όλοι αυτοί που βρίσκονται έξω από το καράβι;
- Τι προσπαθούν να κάνουν όλοι αυτοί που είναι έξω από το καράβι;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Παρατηρούμε τις εικόνες και συμπληρώνουμε τα κενά των προτάσεων.

Η εικόνα παρουσιάζει την ....., που πραγματοποιήθηκε στη Νίκαια της Βιθυνίας τον 4^ο αιώνα μ.Χ..

Η Σύνοδος αυτή καταδίκασε την αίρεση του ....., ο οποίος δίδασκε ότι ο ..... είναι ..... του Πατέρα Θεού.

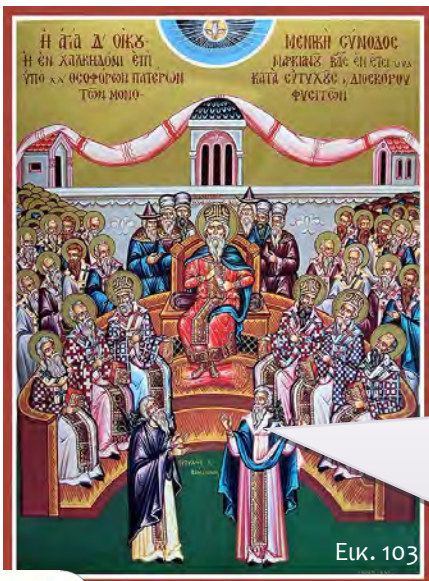
Στη Σύνοδο αυτή συμμετείχαν 318 Πατέρες ανάμεσα στους οποίους ήταν ο Άγιος Αθανάσιος ο Μέγας και ο Άγιος .....

Η εικόνα παρουσιάζει την ....., που πραγματοποιήθηκε στην Έφεσο της Μικράς Ασίας τον 5^ο αιώνα μ.Χ..

Η Σύνοδος αυτή καταδίκασε την αίρεση του ....., ο οποίος δίδασκε ότι ο ..... είναι περισσότερο ..... παρά .....

Στη Σύνοδο αυτή συμμετείχαν 210 Πατέρες ανάμεσα στους οποίους ήταν και ο Άγιος .....

Η εικόνα παρουσιάζει την ....., που πραγματοποιήθηκε στη Χαλκηδόνα της Κωνσταντινούπολης τον 4^ο αιώνα μ.Χ..

Η Σύνοδος αυτή καταδίκασε την αίρεση του ....., ο οποίος δίδασκε ότι ο ..... είναι περισσότερο ..... παρά ..... Στη Σύνοδο αυτή συμμετείχαν 630 Πατέρες ανάμεσα στους οποίους ήταν και ο Άγιος ....., που ήταν Πατριάρχης της Κωνσταντινούπολης.

4. Συμπληρώνουμε το σταυρόλεξο των αιρέσεων.

1					4 2						
		3									
								7		8	
		2					6				
4											
	5		3			5					
	6										
	7										

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Το μέρος, όπου μαζεύονται οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, για να τελέσουν τα Μυστήρια και τις ιερές τους ακολουθίες.
2. Ο αρχιμανδρίτης που δίδασκε ότι η θεία φύση του Χριστού απορρόφησε την ανθρώπινη και την εξαφάνισε.
3. Κάθε διδασκαλία που έρχεται σε αντίθεση με την ορθή διδασκαλία της Εκκλησίας.
4. Δίδασκε ότι ο Χριστός είναι δημιουργημα του Πατέρα Θεού και όχι ο Υιός του.
5. Σε αυτή την πόλη πραγματοποιήθηκε τον 5^ο αιώνα μ.Χ. η Δ΄ Οικουμενική Σύνοδος.
6. Έτσι ονομάστηκε η αίρεση που μαχόταν ενάντια στη λατρεία των ιερών εικόνων.
7. Δίδασκε πως στο πρόσωπο του Χριστού υπερείχε πάντοτε η ανθρώπινη φύση.

ΚΑΘΕΤΑ

1. Σε αυτή την πόλη πραγματοποιήθηκε τον 4^ο αιώνα μ.Χ. η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος.
2. Σύμφωνα με τον Μονοφυσιτισμό αυτή η φύση υπερείχε στο πρόσωπο του Ιησού.
3. Το ζώο, με το οποίο ο Ιησούς παρομοίαζε τους ψευδοπροφήτες και τους αιρετικούς.
4. Σε αυτή την πόλη πραγματοποιήθηκε τον 5^ο αιώνα μ.Χ. η Γ΄ Οικουμενική Σύνοδος.
5. Τόσες φύσεις είχε ο Ιησούς, ενόσω βρισκόταν στη γη.
6. Σημαίνει «Σωστό» και είναι το πρώτο συνθετικό της λέξης «Ορθόδοξος».
7. Έτσι ονομάζεται η ορθή διδασκαλία και η αληθινή πίστη της Εκκλησίας.
8. Με αυτά ο Ιησούς παρομοίαζε τους αιρετικούς, θεωρώντας ότι φυτρώνουν μέσα σε ένα καρπερό χωράφι και προσπαθούν να καταπνίξουν τα καρπερά του στάχνα.

Η καταγραφή της αλήθειας: το Σύμβολο της Πίστεως

Το Σύμβολο της Πίστεως

Οι Πατέρες των πρώτων χριστιανικών αιώνων προσπάθησαν να διατυπώσουν σε μικρές φράσεις την πίστη των Αποστόλων και της πρώτης Εκκλησίας, γιατί πολλοί ήταν αυτοί που προσπαθούσαν με λανθασμένες διδασκαλίες να παραπλανήσουν τους πιστούς. Συνέγραψαν, έτσι, το Σύμβολο της Πίστεως, που περιλαμβάνει τα κυριότερα σημεία της κοινής για όλους χριστιανικής πίστης. Ονομάζεται και «Πιστεύω», καθώς αρχίζει με το ρήμα «πιστεύω». Με το «Πιστεύω» ομολογεί την κοινή πίστη του με την Εκκλησία, όποιος βαφτίζεται και μπαίνει σ' αυτή τη μεγάλη οικογένεια. Λέγεται σε πολλές ακολουθίες και στη Θεία Λειτουργία, για να διακηρύσσουν μεταξύ τους οι Χριστιανοί ότι τους ενώνει όλους η ίδια πίστη.

Το Σύμβολο της Πίστεως συντάχθηκε στις δύο πρώτες Οικουμενικές Συνόδους. Στην πρώτη, το 325 μ.Χ. στη Νίκαια της Βιθυνίας, οι 318 Πατέρες της Εκκλησίας διατύπωσαν τα επτά πρώτα άρθρα του. Αυτά ορίζουν την πίστη της Εκκλησίας στον Θεό-Πατέρα και στον Ιησού Χριστό, τον Υιό του Θεού και Θεό.

Εικ. 104

Στη δεύτερη Οικουμενική Σύνοδο, το 381 μ.Χ. στην Κωνσταντινούπολη, οι 150 Πατέρες της Εκκλησίας συμπλήρωσαν το Σύμβολο της Πίστεως με άλλα πέντε άρθρα. Αυτά ορίζουν την πίστη της Εκκλησίας στο τρίτο πρόσωπο της Αγίας Τριάδας, το Άγιο Πνεύμα, στη μία Εκκλησία, στο ένα βάπτισμα, στην ανάσταση των νεκρών και στην αιώνια ζωή. Το σύνολο των δώδεκα άρθρων συνοψίζει την αληθινή πίστη της Εκκλησίας, δηλαδή το ορθόδοξο χριστιανικό δόγμα, γύρω από το πρόσωπο του αληθινού Τριαδικού Θεού.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

- 1.** Πιστεύω εἰς ἕναν Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀορατῶν.
- 2.** Καὶ εἰς ἕναν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. Φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.
- 3.** Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.
- 4.** Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.
- 5.** Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.
- 6.** Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.
- 7.** Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς Βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.
- 8.** Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, το λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.
- 9.** Εἰς μίαν, ἁγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.
- 10.** Ὁμολογῶ ἓν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.
- 11.** Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.
- 12.** Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. **Ἀμήν.**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

- 1.** Πιστεύω σε ἕνα Θεό, Πατέρα, Παντοκράτορα, δημιουργό του ουρανού και της γης, όλου του ορατού και του ἀόρατου κόσμου.
- 2.** Πιστεύω και σε ἕναν Κύριο, τον Ιησοῦ Χριστό, τον Υἱό του Θεού τον μονογενῆ, που γεννήθηκε ἀπὸ τον Πατέρα προαιώνια. Φως ἀπὸ το φως, ἀληθινὸ Θεὸ ἀπὸ Θεὸ ἀληθινὸ, που γεννήθηκε και δεν δημιουργήθηκε, ὁμοούσιο με τον Πατέρα, δια του οποίου Υιού ὅλα δημιουργήθηκαν.
- 3.** Αὐτόν που για μας τους ἀνθρώπους και για τη σωτηρία μας κατέβηκε ἀπὸ τους ουρανοὺς και σαρκώθηκε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα και τη Μαρία την Παρθένο και ἐγένε ἀνθρώπος.
- 4.** Και που σταυρώθηκε για χάρη μας την εποχὴ του Ποντίου Πιλάτου και θυσιάστηκε και ενταφιάστηκε.
- 5.** Και που ἀναστήθηκε την τρίτη ἡμέρα, σύμφωνα με τις Γραφές.
- 6.** Και που ἀνέβηκε στους ουρανοὺς και κάθεται δεξιὰ του Πατέρα.
- 7.** Και που πάλι θα επιστρέψει με δόξα για να κρίνει ζῶντες και νεκρούς, του οποίου ἡ Βασιλεία δε θα ἔχει τέλος.
- 8.** Πιστεύω και στο Ἅγιο Πνεῦμα, που εἶναι Κύριον ως Θεός, αὐτὸ που δίνει ζωὴ, που ἐκπορεύεται ἀπὸ τον Πατέρα, αὐτὸ που μαζί με τον Πατέρα και τον Υἱὸ συμπροσκυνεῖται και συνδοξάζεται, το οποίο μίλησε με το στόμα των προφητῶν.
- 9.** Πιστεύω στην Ἐκκλησία που εἶναι μία, ἁγία, καθολικὴ και ἀποστολική.
- 10.** Ὁμολογῶ ἕνα βάπτισμα για τη συγχώρηση των ἁμαρτιῶν.
- 11.** Περιμένω με ἐλπίδα την ἀνάσταση των νεκρῶν.
- 12.** Και τη ζωὴ στη μέλλουσα βασιλεία του Θεοῦ.

Ἀμήν.

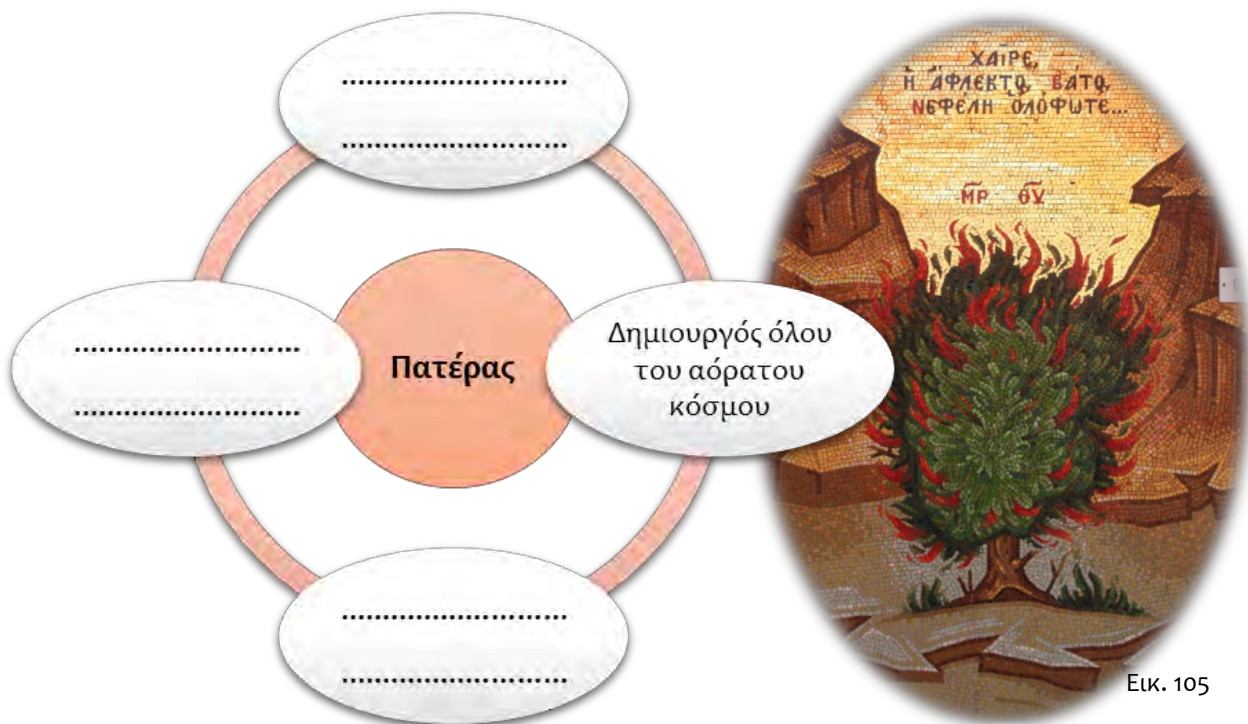

1. Γράφουμε τον αριθμό του άρθρου από το Σύμβολο της Πίστεως, που αντιστοιχεί με την περιγραφή που δίνεται.

Περιγραφή	Αριθμός Άρθρου
Ο Ιησούς είναι ο Υιός του Πατέρα Θεού	
Η Εκκλησία είναι μία, αγία, καθολική και αποστολική	
Το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται από τον Πατέρα Θεό	
Ο Ιησούς αναστήθηκε την τρίτη ημέρα μετά την ταφή του	
Οι Χριστιανοί περιμένουν με ελπίδα την ανάσταση των νεκρών	
Ο Ιησούς γεννήθηκε από την Παρθένο Μαρία	
Οι Χριστιανοί προσδοκούν τη ζωή στη μέλλουσα βασιλεία του Θεού	
Ο Ιησούς θα επιστρέψει και πάλι στη γη, για να κρίνει τους νεκρούς, αλλά και τους ζωντανούς	

2. Εντοπίζουμε στο Σύμβολο της Πίστεως γνωρίσματα των τριών προσώπων της Αγίας Τριάδας και της Εκκλησίας και συμπληρώνουμε το σχεδιάγραμμα.

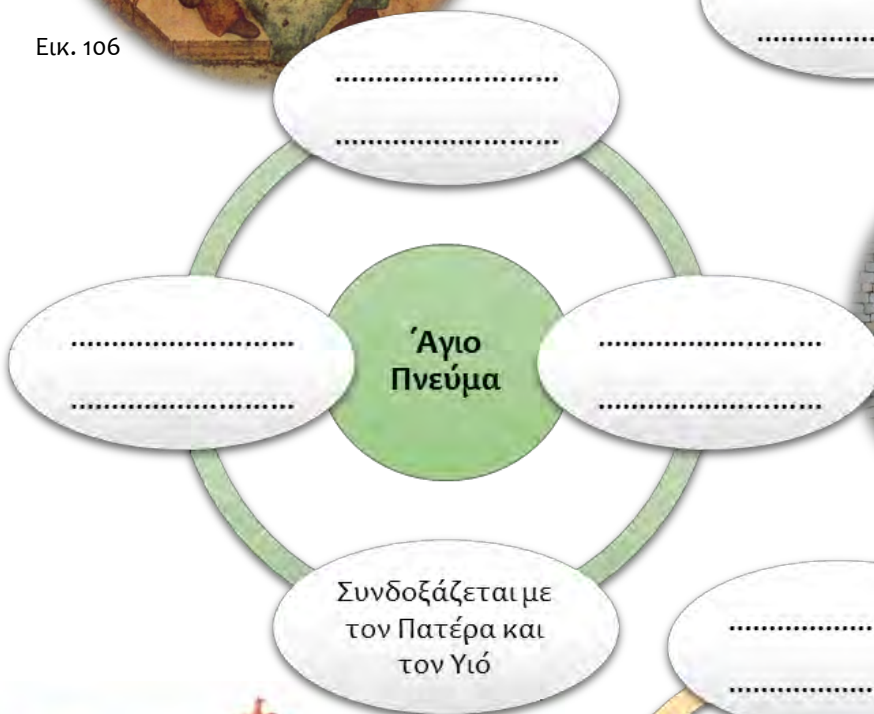
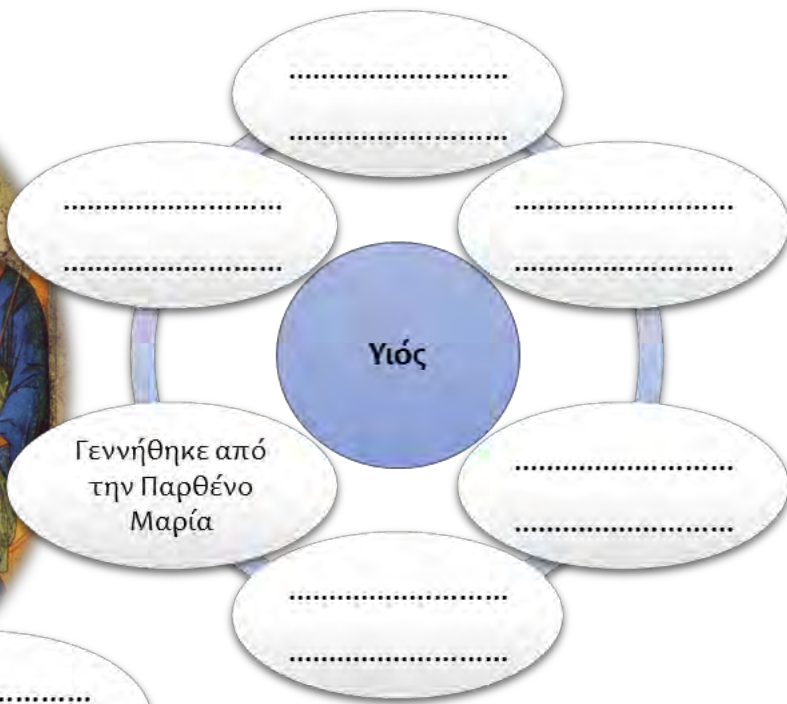

Εικ. 105

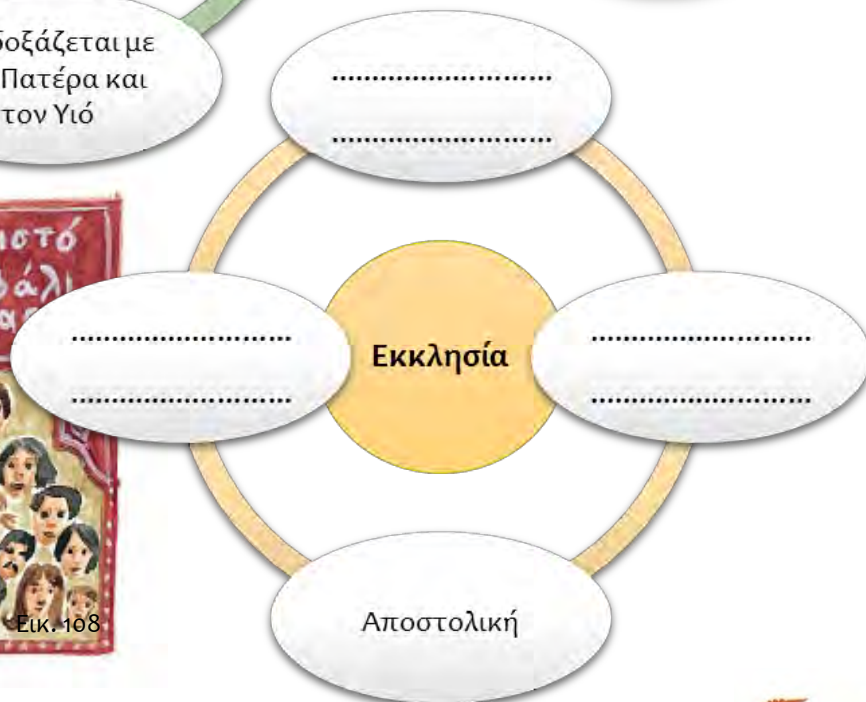
Εικ. 106

Εικ. 107

Εικ. 108

Εικ. 109

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Επίκαιρα Θέματα

Ο Άγιος Δημήτριος

Ο βίος του Αγίου Δημητρίου

Ο Άγιος Δημήτριος γεννήθηκε και μεγάλωσε στη Θεσσαλονίκη τον 3ο μ.Χ. αιώνα, εποχή που οι χριστιανοί καταδιώκονταν από τους ειδωλολάτρες. Ήταν παιδί που ξεχώριζε για την καλοσύνη και την εξυπνάδα του. Είχε μεγάλη σωματική δύναμη και γύμναζε το σώμα του, για να γίνει στρατιωτικός, όπως πολλοί νέοι της εποχής του.

Όταν κατατάχτηκε στον ρωμαϊκό στρατό, διακρίθηκε για το θάρρος και τη σοφία του. Παρά τη νεαρή του ηλικία, οι ικανότητές του έγιναν σε όλους γνωστές και ο αυτοκράτορας Γαλέριος ζήτησε να τον γνωρίσει. Όταν ο Γαλέριος συνάντησε τον Δημήτριο, θαύμασε τόσο πολύ τα χαρίσματά του, που τον έκανε στρατηγό των στρατευμάτων της Θεσσαλίας. Ο Δημήτριος δέχτηκε το υψηλό αξίωμα με ταπείνωση και συνέχισε να ζει με απλότητα και αγάπη προς όλους τους συμπολίτες του.

Μετά το αξίωμα του στρατηγού, άρχισε να μιλάει φανερά σε όλους για τον Χριστό. Δημιούργησε ομάδες από νέους, τους οποίους δίδασκε σε μια υπόγεια στοά. Αυτοί μάθαιναν για τη ζωή και τη διδασκαλία του Χριστού, ενώ έβλεπαν και στην πράξη πόσο δίκαιος και ειρηνικός έγινε ο Δημήτριος τηρώντας τις εντολές του Θεού. Άφηναν, τότε, την ειδωλολατρία και γινόντουσαν κι αυτοί χριστιανοί.

Βλέποντας οι ειδωλολάτρες τον στρατηγό Δημήτριο να διδάσκει φανερά τον χριστιανισμό, πήγαν στον αυτοκράτορα Γαλέριο και τον κατήγγειλαν ότι είναι χριστιανός. Ο αυτοκράτορας διέταξε και συνέλαβαν τον Δημήτριο και τον έφεραν μπροστά του. Ο Δημήτριος ομολόγησε ότι είναι χριστιανός ενώπιον όλων, ο αυτοκράτορας εξοργίστηκε και έδωσε εντολή να τον κλείσουν μέσα σε μια υπόγεια φυλακή.

Εκείνες τις μέρες διοργανώνονταν στη Θεσσαλονίκη αθλητικοί αγώνες και μονομαχίες προς τιμή του αυτοκράτορα. Αυτός είχε μαζί του και τον Λυαίο, έναν πανύψηλο στρατιώτη με τεράστια δύναμη που ποτέ κανένας δεν κατάφερε να νικήσει. Ένας, όμως, μαθητής του Δημητρίου, ο Νέστορας, σκέφτηκε ότι θα μπορούσε να νικήσει τον Λυαίο, με την ευχή του Δημητρίου και τη βοήθεια του Θεού. Πήγε τότε στη φυλακή, συνάντησε τον Δημήτριο και του ζήτησε να τον ευλογήσει, για να μονομαχήσει με τον Λυαίο. Ο Άγιος Δημήτριος τον σταύρωσε στο μέτωπο και του είπε: «Πήγαινε και τον Λυαίο θα νικήσεις και για τον Χριστό θα μαρτυρήσεις».

Ο Νέστορας πήγε στο στάδιο των αγώνων και στάθηκε μπροστά στον Λυαίο έτοιμος για μάχη. Ο Λυαίος, μόλις τον είδε γέλασε, γιατί δεν πίστευε ότι αυτός ο νέος τολμούσε να τα βάλει μαζί του. Τότε, ο Νέστορας έριξε τον μανδύα του κάτω και φώναξε δυνατά: «Θεέ του Δημητρίου, βοήθα με». Με την πρώτη επίθεση του Λυαίου, ο Νέστορας κατάφερε να τον αποφύγει και να τον τραυματίσει θανάσιμα στην καρδιά. Όταν ο Λυαίος έπεσε κάτω νεκρός, ο αυτοκράτορας λυπήθηκε και θύμωσε πολύ. Επειδή άκουσε τον Νέστορα να παρακαλεί τον Θεό του Δημητρίου να τον βοηθήσει, διέταξε να συλλάβουν τον Νέστορα και να τον αποκεφαλίσουν. Μετά τον θάνατο του Νέστορα έδωσε εντολή στους στρατιώτες του να σκοτώσουν και τον Άγιο Δημήτριο,

επειδή κατάλαβε ότι αυτός βοήθησε τον Νέστορα να νικήσει τον Λυαίο. Οι στρατιώτες πήγαν τότε στην υπόγεια φυλακή και τρύπησαν τον Άγιο Δημήτριο με τις λόγχες τους. Όταν έφυγαν, κάποιοι ευλαβείς χριστιανοί μάζεψαν το σώμα του και το έθαψαν εκεί που μαρτύρησε. Ο τάφος του άρχισε από τότε να αναβλύζει μύρο, το οποίο μάζευαν οι χριστιανοί και το χρησιμοποιούσαν για να θεραπεύονται από ασθένειες. Για το θαύμα αυτό ο Άγιος Δημήτριος ονομάστηκε και Μυροβλήτης.

1. Διαβάζουμε το κείμενο και καταγράφουμε όλα τα χαρίσματα που αναφέρει ότι είχε ο Άγιος Δημήτριος.

.....
 .....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....
 .....

2. Γράφουμε δίπλα από κάθε εικόνα της ιστορίας της μονομαχίας του Νέστορα με τον Λυαίο τον κατάλληλο τίτλο που την περιγράφει.

.....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....

3. Γράφουμε αριθμούς στις προτάσεις για να δείξουμε τη σειρά των γεγονότων του βίου του Αγίου Δημητρίου.

Ο Άγιος Δημήτριος γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη τον 3ο μ.Χ. αι., κατατάχτηκε στον ρωμαϊκό στρατό και διακρίθηκε για το θάρρος και τη σοφία του. 1

Ο Νέστορας, που ήταν μαθητής του Αγίου Δημητρίου, πήγε στη φυλακή, όπου ο Άγιος τον ευλόγησε για να μονομαχήσει με τον Λυαίο.

Κάποιοι ειδωλολάτρες κατήγγειλαν τον Άγιο στον αυτοκράτορα Γαλέριο ότι είναι χριστιανός. 4

Ο Νέστορας πήγε στο στάδιο, πάλεψε με τον Λυαίο και τον νίκησε.

Εκεί που έθαψαν τον Άγιο άρχισε να αναβλύζει μύρο, το οποίο μάζευαν οι χριστιανοί και το χρησιμοποιούσαν για να θεραπεύονται από ασθένειες.

Μετά το αξίωμα του στρατηγού, ο Δημήτριος άρχισε να μιλάει φανερά σε όλους για τον Χριστό.

Ο αυτοκράτορας λυπήθηκε για τον θάνατο του Λυαίου και διέταξε τους στρατιώτες του να σκοτώσουν τον Νέστορα και τον Δημήτριο.

Ο αυτοκράτορας άκουσε για τα χαρίσματά του και τον έκανε στρατηγό των στρατευμάτων της Θεσσαλίας.

Ο αυτοκράτορας διέταξε και συνέλαβαν τον Δημήτριο και όταν ομολόγησε ότι είναι χριστιανός έδωσε εντολή να τον φυλακίσουν.

Εκείνες τις μέρες διοργανώνονταν μονομαχίες. Ο Λυαίος, ένας πανύψηλος στρατιώτης με τεράστια δύναμη, που ποτέ κανένας δεν κατάφερε να τον νικήσει, προκαλούσε τους χριστιανούς να τον αντιμετωπίσουν.

Εικ. 115

Ο Άγιος Δημήτριος προστάτης της Θεσσαλονίκης

Ο έπαρχος Λεόντιος μεταφέρει τον Άγιο Δημητρίου στον τάφο του.

Μερικά χρόνια μετά τον θάνατο του Αγίου Δημητρίου, ένας νέος αυτοκράτορας, ο Μέγας Κωνσταντίνος, έδωσε εντολή να σταματήσουν οι διωγμοί των χριστιανών. Ο κάθε πολίτης στην αυτοκρατορία του μπορούσε να πιστεύει στον Θεό χωρίς να φοβάται για τη ζωή του. Ενώ ως τότε οι χριστιανοί προσεύχονταν κρυφά μέσα στα σπίτια και μέσα σε υπόγειες σπηλιές, τώρα άρχισαν να κτίζουν τις πρώτες εκκλησίες.

Στη Θεσσαλονίκη κτίστηκε μικρή εκκλησία πάνω από τον τάφο του Αγίου Δημητρίου. Εκεί μαζεύονταν οι χριστιανοί της πόλης, κοινωνούσαν το Σώμα και το Αίμα του Χριστού και γινόντουσαν αδέρφια με τον Χριστό και μεταξύ τους.

Όταν κάποτε αρρώστησε βαριά ο έπαρχος Λεόντιος και κανένας γιατρός δεν μπορούσε να τον θεραπεύσει, ζήτησε να τον πάρουν πάνω στον τάφο του Αγίου Δημητρίου. Εκεί, μόλις παρακάλεσε με πίστη τον Άγιο, ένωσε να φεύγουν οι πόνοι από την αρρώστια και θεραπεύτηκε. Χαρούμενος και συγκινημένος από την άμεση βοήθεια του Αγίου έδωσε εντολή να γκρεμίσουν τη μικρή εκκλησία και στη θέση της έκτισε μια πολύ μεγαλύτερη προς τιμή του.

Θαύματα έκανε ο Άγιος Δημήτριος και για να προστατεύει τους κατοίκους της Θεσσαλονίκης από τους εχθρούς τους. Ένα από τα μεγαλύτερα ήταν αυτό που βλέπουμε στη διπλανή τοιχογραφία. Συνέβη 300 περίπου χρόνια μετά τον θάνατό του Αγίου και το είδαν οι στρατιώτες της Θεσσαλονίκης αλλά και οι εχθροί που της επιτέθηκαν!

1. Περιγράφουμε το θαύμα που ιστορεί η εικόνα.

.....

.....

.....

.....

.....

Το απολυτίκιο του Αγίου Δημητρίου

Μέγαν εϋρατο έν τοῖς κινδύνοις, σὲ ὑπέρμαχον, ἡ οἰκουμένη, Ἀθλοφόρε τὰ ἔθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν, έν τῷ σταδίῳ θαρρύννας τὸν Νέστορα, οὕτως Ἄγιε, Μεγαλομάρτυς Δημήτριε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ικέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Απόδοση

Μεγάλο προστάτη στους κινδύνους σε βρήκε η οικουμένη, εσένα αθλοφόρε, που νίκησες τους εχθρούς. Όπως λοιπόν γκρέμισες τον εγωισμό του Λυαίου, ενθαρρύνοντας τον Νέστορα στο στάδιο, έτσι Άγιε Μεγαλομάρτυρα Δημήτριε, να παρακαλεις τον Χριστό να χαρίζει και σε μας την αγάπη και τη βοήθειά του.

Τα Δημήτρια

Οι Θεσσαλονικείς τιμούν εδώ και αιώνες τον Άγιο τους. Από τα πολύ παλιά χρόνια, γινόταν μεγάλο πανηγύρι κατά τη γιορτή του, που ονομαζόταν «Δημήτρια». Μια εβδομάδα πριν τις 26 Οκτωβρίου, προσκυνητές από όλη την Ελλάδα κατέφθαναν στη Θεσσαλονίκη. Εκεί, πλήθος εμπόρων πωλούσαν τα προϊόντα τους, ενώ οι πιστοί παρακολουθούσαν τις καθημερινές ακολουθίες υμνώνοντας τον προστάτη της πόλης.

Τα τελευταία χρόνια τα «Δημήτρια», που διοργανώνονται από τον Δήμο Θεσσαλονίκης, είναι το σημαντικότερο πολιτιστικό γεγονός της πόλης. Συναυλίες μουσικής, συνέδρια, θέατρα, εκδηλώσεις παραδοσιακών χορών και τραγουδιών πραγματοποιούνται σε όλη την πόλη, όπου πολλοί Θεσσαλονικείς μπορούν να τα παρακολουθήσουν. Παράλληλα, η Εκκλησία του Αγίου Δημητρίου τελεί καθημερινά ιερές ακολουθίες, όπου οι πιστοί μπορούν να συμμετάσχουν, να προσευχηθούν και να τιμήσουν τον Άγιο τους.

2. Μελετούμε την ιστοσελίδα «48^α Δημήτρια» και γράφουμε πληροφορίες για τις δύο εκδηλώσεις. Μετά συζητούμε για το τι μπορεί να κάνει κάποιος σε αυτές.

Εικ. 119

Τίτλος: .....

Τίτλος: .....

Χώρος: .....

Χώρος: .....

Ημερομηνία: .....

Ημερομηνία: .....

Μαζί μαθαίνουμε για τον Χριστό

Εικ. 120

Ο Άγιος Δημήτριος έμαθε για τον Χριστό και ζούσε σύμφωνα με τις συμβουλές του. Την αλήθεια που ζούσε δεν την κράτησε μόνο για τον εαυτό του. Δίδασκε τον χριστιανισμό σε ομάδες νέων της Θεσσαλονίκης, όχι μόνο με τα λόγια του αλλά και με την αγία ζωή του.

Σήμερα, σε όλες τις χριστιανικές ενορίες υπάρχουν οργανωμένες ομάδες νέων, τα κατηχητικά σχολεία. Εκεί, τα παιδιά συναντιούνται κάθε εβδομάδα, κάνουν παρέα, παίζουν παιχνίδια και μαθαίνουν για τον Χριστό και τους ανθρώπους που τον αγάπησαν πολύ, τους αγίους. Διοργανώνουν, επίσης, καλοκαιρινές κατασκηνώσεις, όπου έχουν την ευκαιρία να περάσουν όμορφα τις διακοπές τους. Με όλα αυτά που ζουν στα κατηχητικά τα παιδιά γνωρίζονται μεταξύ τους και νιώθουν ότι ανήκουν στη μεγάλη οικογένεια της Εκκλησίας.

3. Σχολιάζουμε τις φωτογραφίες από κατηχητικά σχολεία και κατασκηνώσεις. Αναφέρουμε εμπειρίες που μπορεί να έχουμε από την ενορία μας.

Εικ. 121

4. Συμπληρώνουμε την ταυτότητα της ενορίας μας.

Ιερή Μητρόπολη .....

Πόλη/Χωριό .....

Ενορία .....

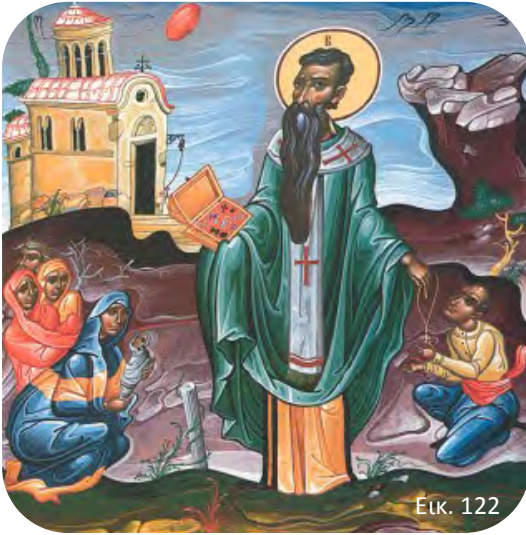

5. Σχεδιάζουμε μια σκηνή από τη ζωή του Αγίου Δημητρίου, που μας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση.

Πρωτομηνιά, Πρωτοχρονιά . . .

Ο Άγιος Βασίλειος και η βασιλόπιτα

Εικ. 122

Σύμφωνα με μια παράδοση, ο έπαρχος της Καππαδοκίας επέβαλε βαριούς φόρους στους κατοίκους της πόλης της Καισάρειας. Ο σκληρός αυτός άρχοντας τους απείλησε ότι σε περίπτωση που αδυνατούσαν να τους πληρώσουν, θα πολιορκούσε ολόκληρη την πόλη και θα λεηλατούσε τις περιουσίες τους. Τότε ο επίσκοπος της Καισάρειας, ο Μέγας Βασίλειος, κάλεσε τους κατοίκους να μαζέψουν ό,τι πολύτιμο διέθεταν στο σπίτι τους και να του το φέρουν για να το παραδώσει στον άρχοντα της περιοχής. Οι χριστιανοί, που αγαπούσαν πολύ τον επίσκοπό τους, υπάκουσαν και του παρέδωσαν όλα τα φλουριά, τα κοσμήματα και τα χρυσαφικά που φύλαγαν στο σπίτι. Τέλος, ο Άγιος

κάλεσε τον λαό σε νηστεία και προσευχή, εναποθέτοντας έτσι την ελπίδα τους στον Θεό.

Ο έπαρχος, τελικά, δεν κατάφερε να πραγματοποιήσει τις απειλές του κι έτσι η πόλη της Καισάρειας έμεινε ελεύθερη. Ο λαός τότε ευχαριστούσε και δόξαζε τον Θεό για τη σωτηρία της πόλης. Μα ο Επίσκοπος της πόλης, ο Άγιος Βασίλειος, βρισκόταν σε δύσκολη θέση. Πώς θα κατάφερνε να επιστρέψει τα πολύτιμα δώρα στους ιδιοκτήτες τους; Προσευχήθηκε και ο Θεός τον φώτισε τι να κάνει. Κάλεσε τους βοηθούς και συνεργάτες του να ζυμώσουν ψωμιά και να βάλουν στο καθένα από ένα φλουρί ή χρυσαφικό. Αφού τα έψησαν λοιπόν, τα παρέδωσαν στον Επίσκοπό τους κι αυτός με τη σειρά του τα μοίρασε στους πιστούς. Στην αρχή δεν αντιλήφθηκαν το νόημα της πράξης του. Τότε μόνο κατάλαβαν, όταν κάθε οικογένεια έκοβε το ψωμί και έβρισκε μέσα τα δικά της πολύτιμα αντικείμενα.

Από τότε επεκράτησε κάθε χρόνο στη γιορτή του Αγίου Βασιλείου, την Πρωτοχρονιά, να φτιάχνουμε τη βασιλόπιτα. Μέσα στην πίτα τοποθετούμε συνήθως ένα κέρμα και την κόβουμε στο γιορτινό τραπέζι. Το πρώτο κομμάτι της βασιλόπιτας το προσφέρουμε συμβολικά στον Χριστό, το δεύτερο στην Παναγία, και το τρίτο στον Άγιο Βασίλειο. Στη συνέχεια το τέταρτο κομμάτι το προσφέρουμε συμβολικά στον ξένο ή τον φτωχό, θυμίζοντας σε όλους ότι όλα τα αγαθά μας οφείλουμε να τα μοιραζόμαστε με τους συνανθρώπους μας. Την υπόλοιπη βασιλόπιτα τη μοιράζουμε στον σπιτονοικοκύρη, στη σπιτονοικοκυρά και σε όλους όσοι παρευρίσκονται στο γιορτινό τραπέζι. Όποιος βρει το νόμισμα, θεωρείται ο τυχερός της χρονιάς.

Εικ. 123

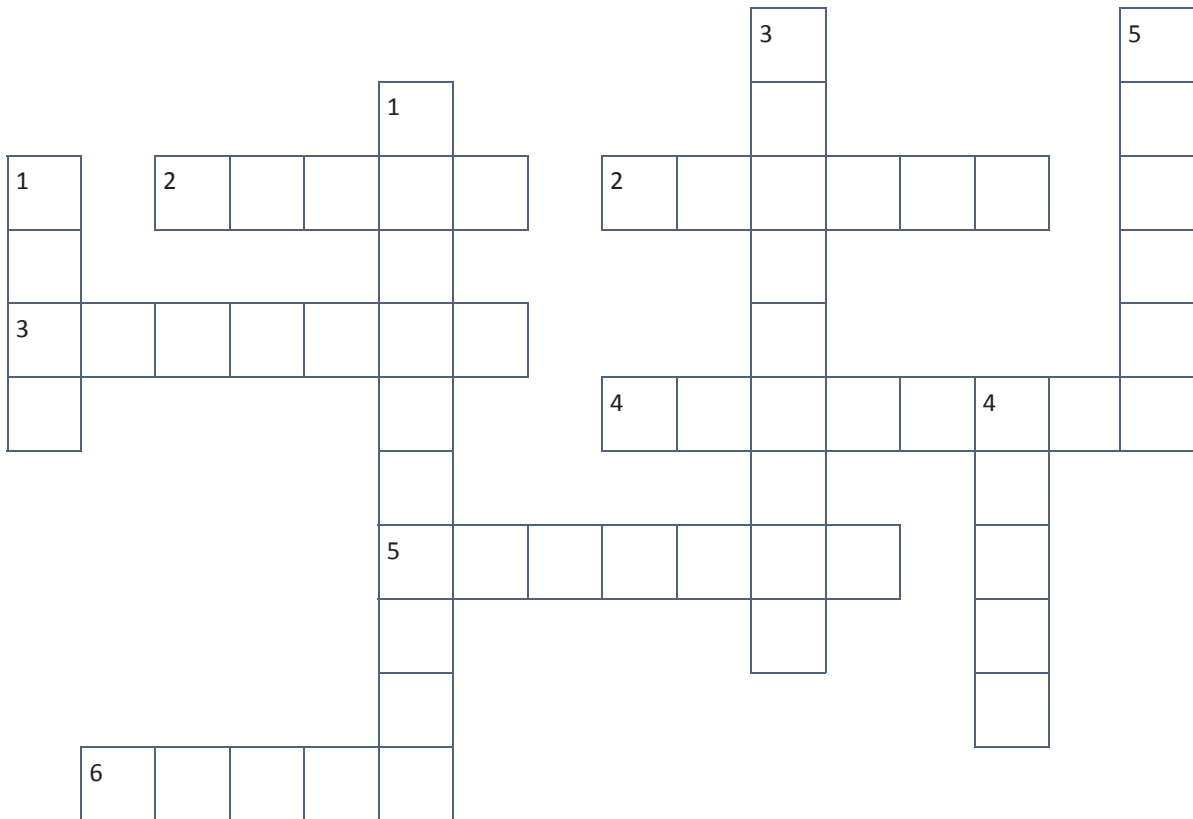
1. Λύνουμε το σταυρόλεξο.

ΚΑΘΕΤΑ

1. Σε αυτόν προσφέρουμε το τέταρτο κομμάτι της βασιλόπιτας.
2. Την κόβουμε την Πρωτοχρονιά.
3. Εκεί ήταν Επίσκοπος ο Άγιος.
4. Κάθε ... στη γιορτή που Αγίου ψήνουμε τη βασιλόπιτα.
5. Ο έπαρχος της Καππαδοκίας επέβαλε βαριούς ... στους κατοίκους της Καισάρειας.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Έτσι ονομάστηκε ο Άγιος από την Εκκλησία.
2. Τον αγαπούσε πολύ ο Άγιος.
3. Ο Άγιος κάλεσε τους κατοίκους της Καισάρειας σε ... και προσευχή.
4. Ο Άγιος είναι ένας από τους Τρεις .....
5. Σε αυτή προσφέρουμε συμβολικά το δεύτερο κομμάτι.
6. Μέσα στην πίτα τοποθετούμε συνήθως ένα ...

2. Συζητούμε στην τάξη.

A) Ετοιμασία και κοπή της βασιλόπιτας στο σπίτι ή στο σχολείο.

B) Αναμνήσεις από τη χρονιά που έφυγε.

3. Γράφουμε μια ευχή για τη νέα χρονιά.

Three horizontal lines for writing a wish for the new year.

4. Παρατηρούμε τις πιο κάτω εικόνες και μετά γράφουμε ποια ευχή θα έκαναν για τη νέα χρονιά τα εικονιζόμενα πρόσωπα.

Three horizontal lines for writing a wish for the new year.

Three horizontal lines for writing a wish for the new year.

Three horizontal lines for writing a wish for the new year.

Η ευλογία και η κοπή της βασιλόπιτας

Κάθε χρόνο σε πολλά μέρη της Κύπρου οι άνθρωποι υποδέχονται τη νέα χρονιά με την ευλογία και την κοπή της Βασιλόπιτας. Το πατροπαράδοτο αυτό έθιμο, το οποίο σχετίζεται με την τιμή του Αγίου Βασιλείου, αποτελεί μια πράξη δικαιοσύνης και αγά-

Εικ. 128

πης. Οι πιστοί καλούνται να μοιραστούν κάτι, γεγονός που φανερώνει ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι ενώπιον του Θεού και μεταξύ τους.

Η Βασιλόπιτα συνήθως κόβεται σε οικογενειακή συγκέντρωση, αμέσως μετά τον ερχομό του νέου έτους ή το μεσημέρι της πρωτοχρονιάς μετά το γιορτινό τραπέζι. Το κόψιμο της Βασιλόπιτας σε υπουργεία, γραφεία, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, αθλητικά Σωματεία κ.ά γίνεται και τις άλλες μέρες του Δωδεκαήμερου* των εορτών και επεκτείνεται μέχρι και το τέλος του Γε-

νάρη. Σε αρκετά σχολεία της Κύπρου η ευλογία και η κοπή της Βασιλόπιτα γίνεται συνήθως την πρώτη εβδομάδα μετά την επιστροφή των παιδιών από τις διακοπές των Χριστουγέννων.

Στους ιερούς ναούς, την ημέρα της πρωτοχρονιάς, τελείται η Θεία Λειτουργία για την εορτή της περιτομής του Χριστού και του Μεγάλου Βασιλείου. Λίγο πριν το τέλος της Θείας Λειτουργίας οι ψάλτες του ναού ψέλνουν το απολυτίκιο και το κοντάκιο του Μεγάλου Βασιλείου κι ακολούθως ο ιερέας διαβάζει από το ευχολόγιο την ειδική ευχή για την ευλογία της Βασιλόπιτας.

«Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, δημιουργὲ τοῦ κόσμου, χορηγὲ τῆς ζωῆς καὶ θησαυρὲ τῶν ἀγαθῶν· εὐλόγησον τὸν ἄρτον τοῦτον, τὸν ὁποῖον οἱ δούλοι σου προητοίμασαν καὶ προσέθηκαν εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας οὐρανοφάντορος τοῦ Μεγάλου. Ἀγιάσον τοὺς μεταλαμβάνοντας ἐξ αὐτοῦ καὶ χάρισαι αὐτοῖς ὑγείαν ψυχῆς καὶ σώματος. Κατεύθυνον πρὸς τὸ συμφέρον καὶ εὐάρεστον τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν. Πλήθυνον ἐν ἀγαθοῖς τὴν ζωὴν αὐτῶν. Παράσχου δὲ αὐτοῖς καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ τὸ ἀρχόμενον ἔτος σωτήριον καὶ εἰρηνικόν, πρεσβείαις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ πάντων τῶν ἁγίων σου.»

Μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας τελείται μια σύντομη ακολουθία, η Δέηση και η Δοξολογία για την ευλογία της νέας χρονιάς. Τελειώνοντας, οι πιστοί με τάξη και ησυχία προσέρχονται για να πάρουν το αντίδωρο και την ευλογία του ιερέα, μαζί και ένα κομμάτι από τη Βασιλόπιτα, κατά το χριστιανικό έθιμο.

Εικ. 129

* **Δωδεκαήμερο:** η χρονική περίοδος των δώδεκα ημερών από τα Χριστούγεννα μέχρι και την παραμονή των Θεοφανείων.

4. Αντιστοιχίζουμε τις φράσεις από την ευχή που διαβάζει ο ιερέας κατά την ευλογία και κοπή της Βασιλόπιτας με τη νεοελληνική τους απόδοση.

1 - .....

2 - .....

3 - .....

4 - .....

5 - .....

1. Ευλόγησον τὸν ἄρτον τοῦτον, τὸν ὅποιον οἱ δούλοι σου προητόμασαν καὶ προέθηκαν εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου.

α. Δώσε σε αυτούς και σε ὅλο τον κόσμο μια νέα χρονιά ειρηνική.

2. Ἁγιάσον τοὺς μεταλαμβάνοντες ἐξ αὐτοῦ καὶ χάρισαι αὐτοῖς ὑγείαν ψυχῆς καὶ σώματος.

β. Αγίασε ὅσους παίρνουν ἀπὸ αὐτόν και χάρισε σε αυτούς υγεία ψυχῆς και σώματος.

3. Κατεύθυνον πρὸς τὸ συμφέρον καὶ εὐάρεστον τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν.

γ. Ευλόγησε αὐτόν τον ἄρτο, τον ὁποῖο ετοίμασαν οι δούλοι σου και τον πρόσφεραν προς τιμὴν του Μεγάλου Βασιλείου .

4. Πλήθυνον ἐν ἀγαθοῖς τὴν ζωὴν αὐτῶν.

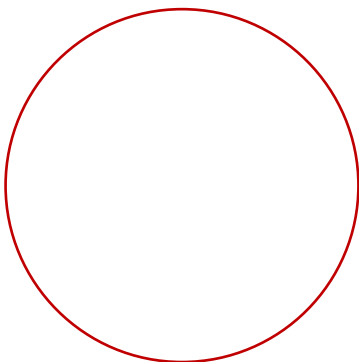
δ. Γέμισε τη ζωή τους με αγαθά.

5. Παράσχου δὲ αὐτοῖς καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ τὸ ἀρχόμενον ἔτος σωτήριον καὶ εἰρηνικόν.

ε. Οδήγησέ τους προς ἔργα ωφέλιμα και εὐάρεστα.

5. Ελάτε να διακοσμήσουμε τη Βασιλόπιτα του Σχολείου μας.

6. Διαβάζουμε το πιο κάτω κείμενο και στη συνέχεια αφού μελετήσουμε το ημερολόγιο της φετινής χρονιάς στο σπίτι, γράφουμε την ημερομηνία και τη μέρα που τελείται η Θεία Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου.

Η Θεία Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου τελείται δέκα φορές τον χρόνο.

- την 1η Ιανουαρίου (ημέρα της μνήμης του),
- την παραμονή των Θεοφανείων,
- τις πρώτες πέντε Κυριακές της Μεγάλης Τεσσαρακοστής,
- τη Μεγάλη Πέμπτη
- το Μεγάλο Σάββατο και
- την παραμονή των Χριστουγέννων

Τις υπόλοιπες μέρες του χρόνου τελείται η Θεία Λειτουργία του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου

Ημέρα	Ημερομηνία	Μήνας
1.	.....	.....
2.	.....	.....
3.	.....	.....
4.	.....	.....
5.	.....	.....
6.	.....	.....
7.	.....	.....
8.	.....	.....
9.	.....	.....
10.	.....	.....

Ο Γιάννης ο βλογημένος

Εικ. 130

Ο Άγιος Βασίλης, σαν περάσανε τα Χριστούγεννα, πήρε το ραβδί του και γύριζε σ' όλα τα χωριά, να δει ποιος θα τον γιορτάσει με καθαρή καρδιά. Γύρισε πόλεις και χωριά, μα σ' όποια πόρτα και αν χτύπησε δεν του ανοίξανε, επειδή τον πήρανε για ζητιάνο.

Κάθε φορά που χτυπούσε την πόρτα και δεν του άνοιγαν, έφευγε πικραμένος με τη σκέψη ότι το ίδιο θα πάθαιναν οι φτωχοί και οι πονεμένοι άνθρωποι, που θα ζητούσαν βοήθεια τέτοιες μέρες.

Παραμονή Πρωτοχρονιάς έφτασε σε κάτι χωριά. Είδε μπροστά του μια στάνη*. Πλησίασε, χτύπησε με το ραβδί του την πόρτα της καλύβας και φώναξε: «Ελεήστε με, τον φτωχό!». Τα σκυλιά ούρλιαξαν και χυθήκανε καταπάνω του. Ευτυχώς άνοιξε η πόρτα και βγήκε ένας τσοπάνης, ο Γιάννης ο Μπαρμπάκος, άνθρωπος νέος, αθώος και καλόκαρδος: «Έλα, έλα μέσα. Καλώς μας ήρθες. Καλή χρονιά!» του είπε.

Ένα λυχνάρι έφεγγε κρεμασμένο πάνω από μια κούνια. Καθώς ο Γιάννης είδε τον ηλικιωμένο και σεβάσμιο επισκέπτη, έσκυψε και του φίλησε το χέρι. «Να έχω την ευχή σου, γέροντα!». Και ο άγιος Βασίλης του ευχήθηκε: «Βλογημένος να είσαι, εσύ κι όλο το σπιτικό σου, και τα πρόβατά σου!». Δίπλα στο τζάκι καθόταν η γυναίκα του Γιάννη. Σηκώθηκε, ασπάστηκε και αυτή το χέρι του αγίου και αυτός την ευλόγησε. Στη συνέχεια πήρε μερικά ξύλα και τα έβαλε στη φωτιά. Φεγγοβόλησε το καλύβι και φάνηκε σαν παλάτι. Όλα άστραφταν, όλα έλαμπαν εκεί μέσα.

Τον Άγιο Βασίλη τον βάλανε και έκατσε κοντά στη φωτιά. Του έφεραν και μερικά μαξιλάρια για να ακουμπήσει. Χάρηκε πολύ που επισκέφθηκε το φτωχικό του Γιάννη, επειδή ένιωσε τη ζεστασιά του και είδε την καλοσύνη του. Εκείνη τη νύχτα τον περιμένανε όλες οι πολιτείες και τα χωριά της οικουμένης μα εκείνος δεν πήγε σε κανένα, παρά έμεινε και κοιμήθηκε στο καλύβι του Γιάννη του Βλογημένου.

Το πρωί, σαν βγήκανε τα πρόβατα στη βοσκή, μπήκε μέσα ο Γιάννης και είπε στον άγιο: «Γέροντα, έχω χαρά μεγάλη. Θέλω να μας διαβάσεις τα γράμματα του Αη-Βασίλη. Εγώ είμαι άνθρωπος αγράμματος, μα αγαπώ τα γράμματα της θρησκείας μας. Εχω και μία φυλλάδα από έναν ηγούμενο αγιορείτη, κι όποτε τύχει να περάσει κανένας γραμματιζούμενος, τον βάζω και μου διαβάζει από μέσα τη φυλλάδα, γιατί δεν έχουμε κοντά μας εκκλησία». Ο Άγιος Βασίλης στάθηκε κατά την ανατολή, έκανε τον σταυρό του, άνοιξε τη φυλλάδα κι άρχισε να διαβάζει όλη τη λειτουργία. Ο Γιάννης πήγε και στάθηκε πίσω του και από κοντά η γυναίκα του με σταυρωμένα τα χέρια. Άκουγαν με κατάνυξη τα λόγια του γέροντα.

Σαν τέλειωσε, κάτσανε στο τραπέζι και φάγανε ό,τι είχε το φτωχικό τους. Στη συνέχεια η γυναίκα του Γιάννη έφερε τη βασιλόπιτα και την έβαλε πάνω στο τραπέζι. Ο Άγιος Βασίλης την ευλόγησε και άρχισε να κόβει τα κομμάτια.

- Το πρώτο του Χριστού, το δεύτερο της Παναγίας, το τρίτο του Γιάννη του Βλογημένου, είπε και του το έδωσε.

Ο Γιάννης τα έχασε.

- Γέροντα, ξέχασες τον Αϊ-Βασίλη.

Εικ. 131

Ύστερα έκοψε και είπε:
- Του δούλου του Θεού, Βασιλείου.
Και συνέχισε: της νοικοκυράς, του παιδιού, του παραγιού, των ζωντανών, των φτωχών . . .
- Γέροντα, γιατί δεν έκοψες για την αγιοσύνη σου;
- Έκοψα, βλογημένε, απάντησε ο Άγιος και είπε μια σύντομη προσευχή.
- Πες μου γέροντα, που ξέρεις γράμματα, σε ποια παλάτια άραγε πήγε σαν απόψε ο άγιος Βασίλης.

Ο άγιος του απάντησε με μια άλλη ευχή:
- Κύριε, ο Θεός, εσύ γνωρίζεις ότι ο δούλος σου Ιωάννης είναι απλός στην ψυχή και άξιος, κι

εσύ που αγαπάς τους απλούς και καθαρούς στη συνείδηση με αξίωσες να τον επισκεφτώ.

Άκουσε τα λόγια ο Γιάννης,, ο μακάριος, ο Γιάννης ο βλογημένος, μα δεν κατάλαβε τίποτα.

Φώτης Κόντογλου, (διασκευή)

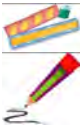
* στάνη: **μαντρί**

1. Συζητούμε τον τίτλο του κειμένου και στη συνέχεια γράφουμε έναν δικό μας, αντικαθιστώντας τη λέξη βλογημένος.

.....

.....

2. Εντοπίζουμε στο κείμενο και μετά καταγράφουμε στον πίνακα που ακολουθεί λόγια και πράξεις του Γιάννη, που να δικαιολογούν τον χαρακτηρισμό του ως ευλογημένου.

Λόγια	
Πράξεις	

3. Κυκλώνουμε τους χαρακτηρισμούς που ταιριάζουν στον Γιάννη με βάση τα λόγια και τις πράξεις του.

- εγωιστής   φίλαυτος   ελεήμων   εγωκεντρικός
 φιλοχρήματος   φιλόανθρωπος   ατομικιστής   συμπονετικός

4. Συμπληρώνουμε την ακροστιχίδα του ΒΛΟΓΗΜΕΝΟΥ.

1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

1. Ο άγιος την ευλόγησε.
2. Έφεγγε πάνω από την κούνια.
3. Τα σκυλιά ... και χυθήκανε καταπάνω του.
4. Άνοιξε την πόρτα του στον ξένο.
5. Η πρώτη μέρα του χρόνου (με άρθρο).
6. Ο Γιάννης ο ...
7. Όλα άστραφταν και ... μέσα στο καλύβι.
8. Και για αυτήν έκοψε βασιλόπιτα ο άγιος.
9. Ευλόγησε όλο το σπιτικό (με άρθρο).
10. Εκεί έμεναν οι τσοπάνοι με τα ζώα τους.

5. Σχολιάζουμε:

A) Κάθε φορά που χτυπούσε την πόρτα και δεν του άνοιγαν, έφευγε πικραμένος με τη σκέψη ότι το ίδιο θα πάθαιναν οι φτωχοί και οι πονεμένοι άνθρωποι, που θα ζητούσαν βοήθεια τέτοιες μέρες.

B) - Γέροντα, γιατί δεν έκοψες για την αγιοσύνη σου;
 - Έκοψα, βλογημένε, απάντησε ο άγιος και είπε μια σύντομη προσευχή.

6. Γράφουμε την ευχή του Αγίου Βασιλείου την οποία ο Γιάννης ο Βλογημένος δεν κατάλαβε και μετά τη συζητάμε στην ολομέλεια της τάξης.

.....

.....

.....

7. Γράφουμε τις σκέψεις μας.

A) Αν δεν μας χτυπήσει την πόρτα κάποιος φτωχός, τι μπορούμε εμείς να κάνουμε;

B) Για ποιο σκοπό, κατά την άποψή σας, ο συγγραφέας έγραψε το συγκεκριμένο κείμενο;

---

8. Σχεδιάζουμε μια σκηνή που μας άρεσε από το κείμενο.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Τραύματα και Θεραπεία

Τραύμα της ζωής: Οικολογική κρίση

Αγώνας για να προστατέψουμε το περιβάλλον

Διαβάζουμε το κείμενο και υπογραμμίζουμε τους λόγους για τους οποίους η Σούζαν πιστεύει ότι το περιβάλλον καταστρέφεται.

Εικ. 133

«Είμαι η Σούζαν Σουζούκι και μιλώ εκ μέρους της περιβαλλοντικής οργάνωσης των παιδιών. Είμαστε μια ομάδα δωδεκάχρονων και δεκατριάχρονων που προσπαθούμε να κάνουμε τη διαφορά. Μαζέψαμε μόνοι μας λεφτά για να έρθουμε εδώ, διανύοντας μια απόσταση εννιά χιλιάδων χιλιομέτρων, για να πούμε σ' εσάς τους ενήλικες ότι πρέπει ν' αλλάξετε τον τρόπο που ενεργείτε.

Δεν έχω τίποτε να κρύψω, αλλά μάχομαι για το μέλλον μου. Μιλώ για τις γενιές που θα έρθουν. Μιλώ για τα παιδιά που πεινάνε στον κόσμο και κλαίνε και κανείς δεν τ' ακούει. Μιλώ για τ' αμέτρητα ζώα που αφανίζονται σ' όλο τον πλανήτη, γιατί δεν έχουν πού να καταφύγουν. Τώρα φοβάμαι να βγω στον ήλιο, εξαιτίας της τρύπας του όζοντος, φοβάμαι ν' αναπνεύσω τον αέρα, διότι δεν γνωρίζω τα χημικά που περιέχει.

Είμαι μονάχα ένα παιδί κι ωστόσο, ξέρω πως πλέουμε όλοι στο ίδιο καράβι και θα έπρεπε να ενεργούμε ως ένας ενιαίος κόσμος, συγκεντρωμένοι στον ίδιο σκοπό. Ο θυμός δεν με τυφλώνει, ούτε με εμποδίζει ο φόβος να πω πώς αισθάνομαι. Στη χώρα μου, τον Καναδά, δημιουργούμε απορρίμματα, αγοράζουμε και πετάμε συνεχώς χωρίς να μοιραζόμαστε τίποτε με τις φτωχές χώρες. Αν και έχουμε περισσότερα, φοβόμαστε να μοιραστούμε, φοβόμαστε να ξεφύγουμε από την προσκόλληση στον πλούτο μας. Ζούμε μια προνομιούχα* ζωή με πληθώρα νερού, τροφών και καταλυμάτων, έχουμε ρολόγια, ποδήλατα, υπολογιστές και τηλεοράσεις, θα μπορούσα ν' απαριθμώ ό,τι έχουμε για μέρες...

Στο σχολείο, από το νηπιαγωγείο μάς διδάσκετε πώς να συμπεριφερόμαστε στη ζωή μας. Μας διδάσκετε να μη μαλώνουμε, να τα βρίσκουμε μεταξύ μας, να μην πονάμε άλλα πλάσματα, να μοιραζόμαστε, να μην είμαστε πλεονέκτες... Τότε, γιατί πάτε να κάνετε αυτά που μας λέτε να μην κάνουμε;

Μην ξεχνάτε τον λόγο που λαμβάνετε μέρος σε αυτές τις διασκέψεις και για ποιον τα κάνετε. Είμαστε τα δικά σας παιδιά. Εσείς αποφασίζετε σε τι κόσμο θα μεγαλώσουμε. Ο πατέρας μου πάντα λέει: "Είσαι ό,τι κάνεις, όχι ό,τι λες". Λοιπόν, αυτά που κάνετε με κάνουν να κλαίω τη νύχτα. Δεν σταματάτε να ισχυρίζεστε ότι μας αγαπάτε. Να λοιπόν η πρόκληση: Ταιριάξτε τα λόγια σας με έργα!».

(Ομιλία στη Διάσκεψη για το Περιβάλλον στη Βραζιλία, 1992, Διασκευή)

προνομιούχος*: αυτός που έχει κάτι καλύτερο από τους άλλους

1. Ποιοι είναι σύμφωνα με τη Σούζαν οι λόγοι για τους οποίους το περιβάλλον καταστρέφεται;

.....

.....

.....

.....

2. Τι καλεί τους μεγάλους να πράξουν;

Ο αγώνας για κάθε καλό αρχίζει από τον εαυτό μας

Ο Θεός δημιούργησε τον όμορφο κόσμο που μας περιβάλλει από αγάπη για τον άνθρωπο. Μας τον χάρισε με την εντολή να «εργαζόμαστε και να τον φυλάσσουμε» (Γένεση 2,15). Εμείς, όμως, απομακρυνθήκαμε από τον Θεό και δεν υπακούμε στις εντολές του. Αγαπούμε την άνετη ζωή με τη συνεχή κατανάλωση και χρησιμοποιούμε ανεύθυνα καθετί που μπορεί να κάνει τη ζωή μας πιο εύκολη, χωρίς ποτέ να σκεφτόμαστε ότι αυτό μπορεί να καταστρέφει το περιβάλλον.

Δεν εκτιμήσαμε σωστά αυτό που μας χάρισε ο Θεός και τώρα, που η ίδια η φύση δημιουργεί τεράστιες καταστροφές, κάνουμε μεγάλες διασκέψεις και συνέδρια, για να βρούμε τρόπους να την επαναφέρουμε στην αρμονική της κατάσταση. Ορίσαμε, μάλιστα, την 5η Ιουνίου ως τη μέρα που γιορτάζεται απ' όλο τον κόσμο η Παγκόσμια Ημέρα Προστασίας του Περιβάλλοντος. Αυτή τη μέρα όλοι οι ηγέτες του κόσμου κάνουν ομιλίες και στέλνουν μηνύματα, προσπαθώντας να μας πείσουν για τον αγώνα που πρέπει να κάνουμε, για να σώσουμε το περιβάλλον. Δεν καταλαβαίνουμε ότι το περιβάλλον δεν σώζεται μόνο με διακηρύξεις και ομιλίες, αλλά με την αλλαγή του καθενός μας, ιδιαίτερα όσων ζούμε σε ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες. Αυτό τονίζει και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, ως εκπρόσωπος της Εκκλησίας, στο μήνυμα που έστειλε το 2010 για την Παγκόσμια Ημέρα Προστασίας του Περιβάλλοντος:

«Ασχολούμενος πολλά χρόνια με τα προβλήματα του περιβάλλοντος, έχω διαπιστώσει ότι βασική αιτία όλων των καταστροφών είναι η πλεονεξία και η συνεχής επιδίωξη του πλούτου από τους κατοίκους των ανεπτυγμένων χωρών.

Οι Άγιοι Πατέρες της Εκκλησίας μάς δίδαξαν αλλά και έζησαν τον λόγο του Αποστόλου Παύλου που λέει: “όταν έχουμε τροφή, κατοικία και σκεπάσματα, ν’ αρκούμαστε σ’ αυτά” (Α΄ Τιμ. 6, 8) και ακολούθησαν την προσευχή του Σολομώντα που παρακαλούσε τον Θεό να μην του δώσει πλούτο ούτε φτώχεια αλλά να του προσφέρει μόνο όσα αρκούν για να ζει».

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης μας καλεί με το μήνυμά του να μάθουμε να ικανοποιούμαστε μ’ αυτά που μας είναι αναγκαία. Αν χρησιμοποιούμε μόνο αυτά που χρειαζόμαστε, τότε όχι μόνο δεν θα καταστρέφεται το περιβάλλον, αλλά και οι συνάνθρωποί μας στις φτωχότερες χώρες θα έχουν αυτά που χρειάζονται για να επιβιώσουν*.

επιβίωση*: η ικανότητα να διατηρηθούν στη ζωή, να ζήσουν

Συζητούμε.

1. Ποια θεωρεί ο Οικουμενικός Πατριάρχης ως βασική αιτία όλων των καταστροφών στο περιβάλλον;
2. Πώς πρέπει να ζούμε, σύμφωνα με την Εκκλησία, για να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα της οικολογικής κρίσης;

Κατανάλωση και νηστεία

Εικ. 136

Η διαφήμιση επηρεάζει πολύ τη ζωή μας και έχει σημαντική ευθύνη στη χωρίς μέτρο κατανάλωση και στην καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος. Στόχος της δεν είναι μόνο η ενημέρωσή μας για τη χρησιμότητα κάποιου προϊόντος, αλλά η δημιουργία ψεύτικων αναγκών, τις οποίες πιστεύουμε ότι πρέπει να ικανοποιήσουμε, για να είμαστε ευτυχημένοι. Χρησιμοποιώντας η διαφήμιση τη δύναμη της εικόνας και του ήχου στην τηλεόραση, στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, στα κινητά τηλέφωνα και αλλού μας παρασύρει στο να θέλουμε συνεχώς ν' αγοράζουμε νέα προϊόντα, τα

οποία σύντομα ανακαλύπτουμε ότι δεν τα χρειαζόμαστε και είτε τα στοιβάζουμε στο σπίτι μας είτε τα πετάμε.

Η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος γίνεται κυρίως από τα εργοστάσια που προσπαθούν να παράγουν τόσα πολλά προϊόντα και από τα πολλά πράγματα που πετάμε ως άχρηστα.

Η Εκκλησία μάς προτείνει την άσκηση της νηστείας, για να δυναμώνουμε τη θέλησή μας, να έχουμε τη δύναμη ν' αντιστεκόμαστε στο κάλεσμα της διαφήμισης για κατανάλωση και να μαθαίνουμε να αρκούμαστε* σε αυτά που πράγματι χρειαζόμαστε. Μας συμβουλεύει να μη στηρίζουμε την ευτυχία μας στα πολλά πράγματα που καταναλώνουμε, αλλά στη χαρά που γεννιέται μέσα μας όταν τα μοιραζόμαστε με συνανθρώπους μας που τα χρειάζονται. Βοηθούμε, έτσι, στην αντιμετώπιση της φτώχειας, στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και γινόμαστε καλοί διαχειριστές του πλούτου που μας εμπιστεύθηκε ο Θεός.

αρκούμαι*: αυτά που έχω μου είναι αρκετά, δεν χρειάζομαι άλλα

Συζητούμε.

1. Ποιο πρόβλημα δημιουργεί η διαφήμιση στην καθημερινή μας ζωή;
2. Πώς επηρεάζει η μεγάλη κατανάλωση το φυσικό περιβάλλον;
3. Πώς η Εκκλησία μάς βοηθά ν' αντιμετωπίζουμε τη χωρίς μέτρο κατανάλωση;

Ο δίκαιος ασκητής Γεώργιος

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος στο μήνυμα που έστειλε το 2010 για την Παγκόσμια Ημέρα Προστασίας του Περιβάλλοντος αναφέρει και τα ακόλουθα:

«... Έχοντας λοιπόν υπόψη ότι Ορθοδοξία σημαίνει την απόρριψη κάθε περιττού και ότι ο ορθόδοξος χριστιανός είναι οικονόμος καλός κάθε χαρίσματος του Θεού (Α΄ Πέτρου, 4.10), μπορούμε να βγάλουμε το συμπέρασμα, από μια μικρή ιστορία, ότι οι παλιοί χριστιανοί σέβονταν τη δημιουργία του Θεού και γνώριζαν πώς να διατηρούν το περιβάλλον ανεπηρέαστο παίρνοντας μόνο αυτά που τους ήταν απαραίτητα: Κάποτε στην έρημο του Σινά οκτώ πεινασμένοι Σαρακηνοί* συνέλαβαν τον δίκαιο ασκητή Γεώργιο. Αυτός δεν είχε τίποτα να τους δώσει, διότι ήταν ακτήμονας* κι έτρωγε μόνο άγρια κάππαρη, τόσο πικρή που μπορούσε και γκαμήλα να πεθάνει αν την έτρωγε. Βλέποντάς τους, όμως, τόσο πεινασμένους λέει σ' έναν απ' αυτούς: “Πάρε το τόξο σου, πέρασε αυτό το βουνό και θα βρεις κοπάδι από αγριοκάτσικα και τόξευσε όποιο θέλεις, μη δοκιμάσεις όμως να τοξεύσεις άλλο”. Πήγε, τότε, ο Σαρακηνός, όπως του είπε ο γέροντας, τόξευσε ένα, το έσφαξε και μετά, μόλις δοκίμασε να τοξεύσει και δεύτερο, αμέσως έσπασε το τόξο του. Ερχόμενος και φέρνοντας το κρέας διηγείτο στους φίλους του αυτό που έπαθε από την παρακοή και την πλεονεξία του».

οικονόμος*: αυτός που χρησιμοποιεί σωστά κάποια αγαθά, Σαρακηνοί*: Αραβες πειρατές, ακτήμονας*: αυτός που δεν έχει τίποτα δικό του

Απαντούμε τις ερωτήσεις.

1. Πώς χρησιμοποιούσε το περιβάλλον ο δίκαιος ασκητής Γεώργιος και πώς πρότεινε στους Σαρακηνούς να το χρησιμοποιήσουν;

.....

.....

.....

.....

2. Πώς βοηθά ο τρόπος ζωής του ασκητή στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος;

.....

.....

.....

.....

3. Ποιο μήνυμα στέλνει σε όλους ο Οικουμενικός Πατριάρχης αναφέροντας την ιστορία;

.....

.....

.....

.....

Η Εκκλησία προσεύχεται για το περιβάλλον

Η Εκκλησία προσεύχεται στον Θεό για το περιβάλλον και τη διατήρηση της ομορφιάς όλης της κτίσης. Όρισε την 1η Σεπτεμβρίου ως τη Μέρα Περιβάλλοντος για την Εκκλησία και προσεύχεται με την ακολουθία που έγραψε ο υμνογράφος μοναχός Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης, από την οποία παραθέτουμε και τον ακόλουθο ύμνο:

Ύμνος πλ. α' Χαίροις άσκητικῶν

Ίδὲ ὁ ἐλεήμων Θεός, ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου φιλόνηρωπε, ἐν ὄμματι συμπαθείας, καὶ ὀλεθρίων δεινῶν, καὶ θανατηφόρων διαδόσεων, καὶ πάσης μολύνσεως, ἰοβόλου ἀπάλλαξον, τῆς ἀτμοσφαιρας, τὴν ἀνάχυσιν Κύριε, δι' ὧν κίνδυνος ἀπειλεῖται καὶ θάνατος. Οἴτειρον οὖν τὸ πλάσμα σου, καὶ δὸς πᾶσι φρόνησιν, μὴ ἐνεργεῖν ἀσυνέτως, δι' ὧν φθορὰ ἐπιγίνεται, δωροῦμενος πᾶσιν, ἱλασμὸν καὶ σωτηρίαν, καὶ θεῖον ἔλεος.

Απόδοση

Δες με συμπάθεια ελεήμονα, φιλόνηρωπε Θεέ, τα έργα των χεριών σου και απάλλαξέ μας από κάθε καταστροφή, θανατηφόρες ασθένειες και κάθε μόλυνση. Ανάτρεψε τη ρύπανση της ατμόσφαιρας, Κύριε, η οποία μας απειλεί με κινδύνους και θάνατο. Λυπήσου το πλάσμα σου και δώσε του σοφία να μην ενεργεί ασύνετα και να προκαλεί φθορά και δώριζε σε όλους συγχώρεση, βοήθεια και θεία αγάπη.

Συμπληρώνουμε την ακροστιχίδα του περιβάλλοντος

1. Το πάθος που κάνει τους ανθρώπους να τα θέλουν όλα δικά τους.
2. Προτείνει τη νηστεία για να δυναμώσουμε τη θέλησή μας.
3. Μορφή ενέργειας που μολύνει το περιβάλλον.
4. Αυτόν τον μήνα ορίσαμε την «Παγκόσμια Ημέρα Προστασίας του Περιβάλλοντος».
5. Ακόμη και το μακρύτερο ταξίδι, ξεκινάει με το πρώτο, μικρό ...
6. Αυτός που δεν αναλαμβάνει τις ευθύνες του.
7. Για όλα τα προβλήματα ψάχνουμε τη ...
8. «Ταιριάξτε τα ... σας με έργα!», είπε η Σούζαν στην ομιλία της.
9. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
10. Το πολυτιμότερο αγαθό στον κόσμο και στον οργανισμό μας.

Εικ. 137

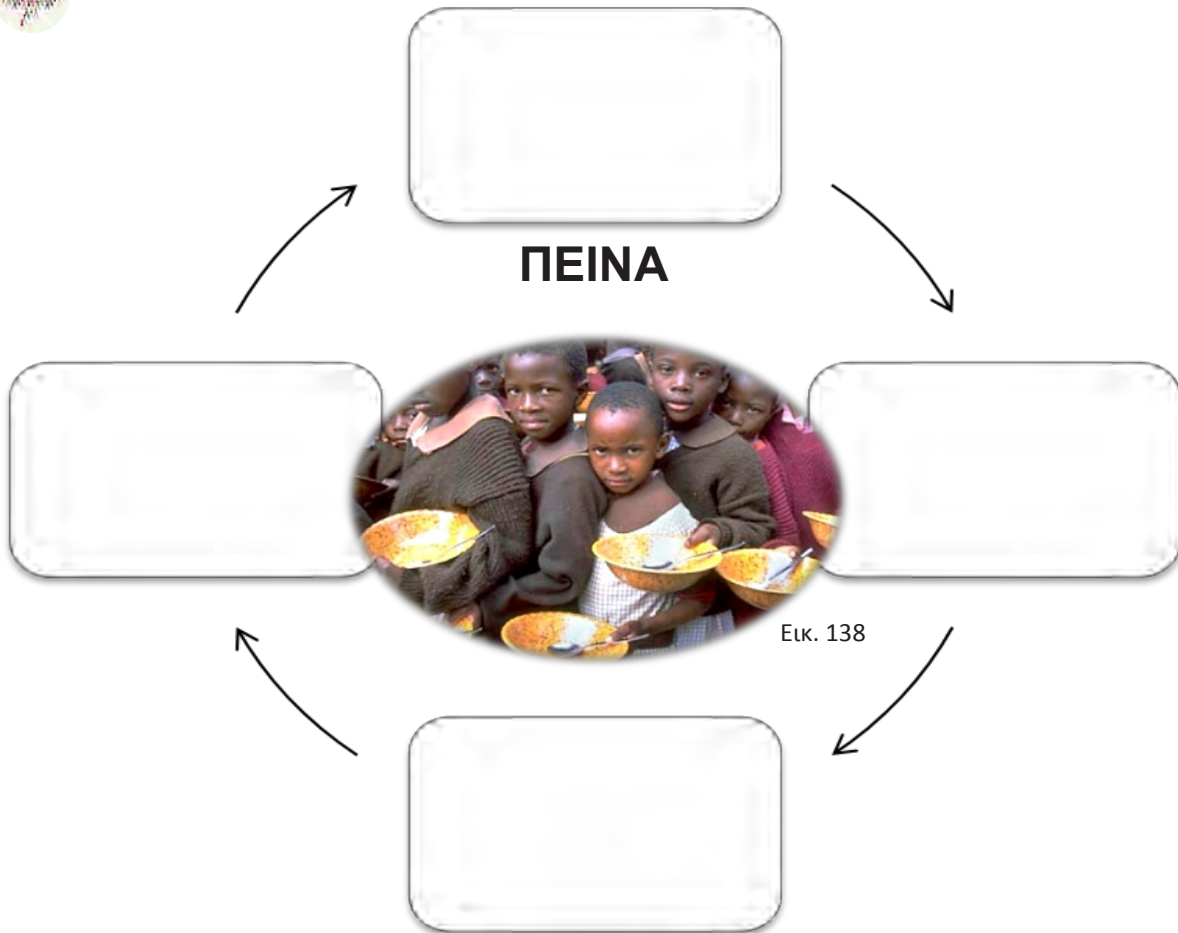
1.																				
2.																				
3.																				
4.																				
5.																				
6.																				
7.																				
8.																				
9.																				
10.																				

Τραύμα της ζωής: Πείνα

Συζητούμε και καταγράφουμε τις αιτίες του προβλήματος της πείνας στον κόσμο.

Ο Χριστός συναντά έναν πλούσιο νέο

Ένας πλούσιος νέος άκουγε και έβλεπε τον Χριστό να διδάσκει και να ευλογεί τα παιδιά και τους γονείς τους. Πήγε τότε μπροστά στον Χριστό και τον ρώτησε:

- Διδάσκαλε αγαθέ, τι πρέπει να κάνω για να έχω ζωή αιώνια;
- Εάν θέλεις να ζήσεις την αιώνια ζωή, να τηρείς τις εντολές του Θεού. Να μη σκοτώσεις, να μην κλέψεις, να μην πεις ψέματα, να τιμάς τους γονείς σου, ν' αγαπάς τον συνάνθρωπό σου όπως τον εαυτό σου, είπε ο Ιησούς.
- Διδάσκαλε, όλα αυτά τα κάνω από τότε που ήμουν μικρό παιδί, τι άλλο μου λείπει; Ο Χριστός τότε τον κοίταξε και του είπε:

- Αν θέλεις να είσαι τέλειος, πήγαινε, πούλησε ό,τι έχεις και μοίρασέ τα στους φτωχούς. Έτσι, θα έχεις μεγάλο θησαυρό κοντά στον Θεό. Μετά, έλα να με ακολουθήσεις.

Μόλις ο νέος άκουσε αυτά τα λόγια, το πρόσωπό του σκοτείνιασε κι έφυγε λυπημένος. Δεν μπορούσε να αποχωριστεί εύκολα τη μεγάλη του περιουσία και να τη χαρίσει με αγάπη σ' αυτούς που είχαν ανάγκη. Αποδείχτηκε, έτσι, ότι αγαπούσε περισσότερο τα πλούτη του από τον Θεό και από τους συνανθρώπους του. Έχασε, λοιπόν, την ευκαιρία να ακολουθήσει τον δρόμο που του έδειξε ο Χριστός.

Τότε ο Ιησούς είπε στους μαθητές του: «Σας βεβαιώνω πως δύσκολα θα μπει πλούσιος στη Βασιλεία του Θεού. Και σας το επαναλαμβάνω, είναι ευκολότερο να περάσει

χοντρό σχοινί από βελονότρυπα, παρά να μπει πλούσιος στη βασιλεία του Θεού».

Όταν τ' άκουσαν οι μαθητές του, ένιωσαν μεγάλη κατάπληξη κι έλεγαν: «Τότε, ποιος μπορεί να σωθεί;» Ο Ιησούς τους κοίταξε και είπε: «Αυτό είναι αδύνατο για τους ανθρώπους, για τον Θεό, όμως, όλα είναι δυνατά». (Ματθαίος, 19,16-26, διασκευή)

1. Επιλέγουμε την ορθότερη απάντηση.

α) Ο πλούσιος νέος:

1. Έλεγε ψέματα.
2. Δεν τιμούσε τους γονείς του.
3. Ήταν προσκολλημένος στα υλικά αγαθά του.

β) Ο Χριστός τού πρότεινε:

1. Να δώσει τα πλούτη του στους ιερείς του ναού.
2. Να δώσει τα πλούτη του στους φτωχούς.
3. Να σταματήσει να κλέβει.

γ) Ο πλούσιος νέος λυπήθηκε, όταν άκουσε τα λόγια του Ιησού γιατί:

1. Δεν μπορούσε ν' αποχωριστεί την περιουσία του.
2. Δεν ήθελε να παρατήσει την οικογένειά του.
3. Δεν κατάλαβε τι είναι η Βασιλεία του Θεού.

δ) Ο Χριστός είπε στους μαθητές του ότι δύσκολα θα μπει πλούσιος στη Βασιλεία του Θεού και για να το καταλάβουν καλύτερα τους έδωσε παράδειγμα:

1. Όπως εύκολα περνά χοντρό σχοινί από βελονότρυπα, έτσι εύκολα θα μπει πλούσιος στον παράδεισο.
2. Είναι πιο δύσκολο να μπει πλούσιος στον παράδεισο απ' ότι να περάσει ένα χοντρό σχοινί από βελονότρυπα.
3. Το χοντρό σχοινί και ο πλούσιος δύσκολα μπαίνουν στον παράδεισο.

2. Γράφουμε τις λέξεις στη σωστή σειρά, για να φτιάξουμε την πρόταση.

A) Είναι, του Θεού, δυσκολότερο, να μπουν, πλουσίους, στη Βασιλεία, για τους,

.....
.....

B) Ο, βοηθήσει, πετύχουν, να τους, Θεός, μπορεί, όμως, να το,

.....
.....

4. Συζητούμε και γράφουμε.

Συμπεριφορές και πράξεις που δείχνουν ότι δεν σκέφτομαι μόνο τον εαυτό μου αλλά και τις ανάγκες των συνανθρώπων μου.

.....
.....
.....
.....

Η ζωή των πρώτων χριστιανών

«Όλοι όσοι πίστεψαν στον Χριστό είχαν μία καρδιά και μία ψυχή. Κανείς δεν θεωρούσε ότι κάτι από τα υπάρχοντά του ήταν δικό του, αλλά όλα τα είχαν κοινά. Οι απόστολοι κήρυτταν και βεβαίωναν με μεγάλη πειστικότητα ότι ο Κύριος Ιησούς αναστήθηκε. Κι ο Θεός έδινε σε όλους πλούσια τη χάρη του. Δεν υπήρχε κανείς ανάμεσά τους που να στερείται τα απαραίτητα. Γιατί όσοι είχαν χωράφια ή σπίτια τα πουλούσαν, κι έφερναν το αντίτιμο αυτών που πουλούσαν και το έθεταν στη διάθεση των αποστόλων. Από τα χρήματα αυτά δινόταν στον καθένα ένα μερίδιο ανάλογα με τις ανάγκες του. Έτσι έκανε κι ο Ιωσήφ, ένας λευίτης από την Κύπρο, που οι απόστολοι τον ονόμασαν Βαρνάβα, όνομα που σημαίνει στα ελληνικά “ο άνθρωπος της παρηγοριάς”. Αυτός είχε ένα χωράφι, που το πούλησε, κι έφερε τα χρήματα και τα έθεσε στη διάθεση των αποστόλων».

(Πράξεις, 4:32-37)

1. Συζητούμε τους προβληματισμούς στις ομάδες μας και παρουσιάζουμε τις απόψεις μας.

α. Ο τρόπος ζωής των πρώτων χριστιανών, που μοιραζόντουσαν τα πάντα, δεν συνεχίστηκε, όταν πλήθυναν οι χριστιανοί. Μπορείτε να σκεφτείτε τους λόγους για τους οποίους σταμάτησε αυτή η συνήθεια;

β. Μπορούμε σήμερα να εφαρμόσουμε αυτό που έκαναν οι πρώτοι χριστιανοί στη σύγχρονη κοινωνία μας; Γνωρίζετε σε ποιες περιπτώσεις εφαρμόζεται μέχρι σήμερα με επιτυχία;

2. Διαβάζουμε το τραγούδι και το σχολιάζουμε.

Χαρά στα μάτια

Χαρά στα μάτια που δακρύζουν
για κάποιον άλλον πού πονά,
γιατί τα μάτια αυτά θα δούνε
του Παραδείσου τα αγαθά. (δics)

Χαρά στο στόμα όπου λέγει
λόγια παρήγορα γλυκά,
γιατί το στόμα αυτό θα ψάλλει
με τους αγγέλους Ωσαννά! (δics)

Χαρά στα χέρια όπου ντύνουν
μικρά παιδιά και ορφανά,
γιατί τα χέρια αυτά θα γίνουν
φτερά για να πετούν ψηλά. (δics)

Χαρά στο σπίτι, που ανοίγει
την πόρτα στον περαστικό,
γιατί η πόρτα αυτή ανοίγει
στην Παναγιά και στον Χριστό. (δics)

Ιερή Μητρόπολη Ταμασού και Ορεινής

Αναζητούμε στο διαδίκτυο.

1. Ταινία μικρού μήκους “Chicken a la Carte” στο www.youtube.com

2. Παγκόσμιος Χάρτης της Πείνας “Hunger Map” στο www.wfp.org/hunger/map

ΠΑΡΑΘΕΜΑΤΑ

Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός: Αγαπάτε τον πλησίον

«Εγώ έχω ψωμί να φάγω, ἐσὺ δὲν ἔχεις· ἀνίσως καὶ σοῦ δώσω κομμάτι καὶ σέ, ὁποῦ δὲν ἔχεις, τότε φανερώνω πῶς σέ ἀγαπῶ. Ἀμὴ ἐγὼ νὰ φάγω ὅλο τὸ ψωμί καὶ ἐσὺ νὰ πεινᾷς, τί φανερώνω; Πῶς ἡ ἀγάπη ὁποῦ ἔχω εἰς σέ εἶνε ψεύτικη. Ἔχω δυὸ ποτήρια κρασί νὰ πῖω, ἐσὺ δὲν ἔχεις· ἀνίσως καὶ δώσω καὶ σέ ἀπ' αὐτὸ καὶ πῆς, τότε φανερώνω πῶς σέ ἀγαπῶ. Ἀμὴ ἀνίσως καὶ δὲν σοῦ δώσω, εἶνε κἀλλη ἢ ἀγάπη...»

-Τὸ ἀγαπᾷς ἐκεῖνο τὸ φτωχὸ παιδί;

-Τὸ ἀγαπῶ.

-Ἄν τὸ ἠγάπας, τοῦ ἔπαιρνες ἓνα ὑποκάμισο ὁποῦ εἶνε γυμνὸ, νὰ παρακαλῆ καὶ ἐκεῖνο διὰ τὴν ψυχὴν σου. Δὲν εἶνε ἔτσι, χριστιανοὶ μου; Μὲ ψεύτικη ἀγάπην δὲν πηγαίνομεν εἰς τὸν παράδεισον. Τώρα σὰν θέλεις νὰ κάμεις τὴν ἀγάπην μάλαμα, πάρε καὶ ἔνδυσε τὰ φτωχὰ παιδιά, καὶ τότε νὰ βάλω νὰ σέ συγχωρήσωσι. Τὸ κάμνεις τοῦτο;

-Τὸ κάμνω.

- Χριστιανοὶ μου, ὁ Κώστας ἐκατάλαβε, πῶς ἡ ἀγάπη ποῦ εἶχεν ἕως τώρα ἦτο ψεύτικη, καὶ θέλει νὰ τὴν κάμει μάλαμα, νὰ ἐνδύσῃ τὰ πτωχὰ παιδιά. Ἐπειδὴ καὶ τὸν ἐπαιδεύσαμεν, σᾶς παρακαλῶ νὰ εἰπῆτε διὰ τὸν κὺρ Κωστα τρεῖς φορὰς: Ὁ Θεὸς συγχωρήσοι καὶ ἐλεῆσοι αὐτόν.»

Ο Μέγας Βασίλειος και η «Βασιλειάδα»

Ο Μέγας Βασίλειος εἶναι ὁ θεμελιωτὴς τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων. Πλημμυρισμένος ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν ἀρχὴν ἀνέπτυξε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴ φιλανθρωπία.

Εἶναι γνωστὴ στὴν ἱστορία ἡ «Βασιλειάδα» του, μιὰ καινούρια πόλη ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Μ. Βασίλειος ἐκτίσεν. Σὲ μιὰ ἐπιστολὴ του ἀναφέρει ὅτι υπήρχε μεγαλοπρεπὴς καθεδρικός ναός, οἰκῆματα γύρω ἀπὸ τὸν ναὸ γιὰ τὸν ἐπίσκοπο καὶ τοὺς κληρικούς, οἰκῆματα γιὰ τὴ φιλοξενία τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν δημοσίων λειτουργῶν, ξενώνας γιὰ τὴ φιλοξενία τῶν ξένων καὶ τῶν περαστικῶν ἀπὸ τὴν πόλη, νοσοκομεῖο γιὰ τὴ θεραπεία τῶν ἀσθενῶν με τὸ ἀναγκαῖο προσωπικὸ ἀπὸ ἰατροὺς, νοσοκόμους καὶ οἴκους γιὰ στέγαση τῶν ἀπαραίτητων ἐργαστηρίων καὶ τεχνητῶν.

Υπάρχει ἀκόμη πληροφορία, ποὺ διασώζεται ἀπὸ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Θεολόγο, ὅτι τοὺς λεπρούς, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη ἦταν ἀπόβλητοι ἀπὸ τὴν κοινωνία διότι υπέφεραν ἀπὸ τὴν ἀθεράπευτη ἀσθένεια τῆς λέπρας, τοὺς καθάριζε τὴν πληγὴν καὶ τοὺς φρόντιζε ὁ ἴδιος ὁ Μέγας Βασίλειος.

Τὸ σπουδαιότερο εἶναι ὅτι ὁ Μέγας Βασίλειος ἔκανε ὅλο αὐτὸ τὸ ἔργο τῆς φιλανθρωπίας δεικνόντας τὸ προσωπικὸ του παράδειγμα, ἀφοῦ, ἐνῶ ἦταν εὐπόρος, ἔδωσε ὅλη τὴν περιουσίαν του σὲ ὅσους εἶχαν ἀνάγκη καὶ, ὅταν πέθανε, εἶχε ὡς μόνον περιουσιακὰ στοιχεῖα ἓνα τρίχινο ράσο καὶ λίγα βιβλία.

Τραύμα της ζωής: Πόλεμος;

Ο πόλεμος μέσα από έναν πίνακα

Το 1936 ο στρατηγός Φράνκο κάνει πραξικόπημα, για να ανατρέψει τη δημοκρατική κυβέρνηση της Ισπανίας. Στον εμφύλιο πόλεμο που ακολουθεί ο Χίτλερ έρχεται να ενισχύσει τον Φράνκο και τα αεροπλάνα του βομβαρδίζουν αδιάκριτα περιοχές της Ισπανίας. Ένα μικρό χωριό –η Γκερνίκα– νιώθει βαθύ τον πόνο από τις βόμβες τους, καθώς σκοτώνονται πολλοί άμαχοι, γυναίκες και παιδιά.

Το 1937 η ισπανική κυβέρνηση παραγγέλλει στον Πάμπλο Πικάσο ένα έργο κατάλληλο να αντιπροσωπεύσει την Ισπανία στη διεθνή έκθεση του Παρισιού. Ο Πικάσο ζωγραφίζει την «ΓΚΕΡΝΙΚΑ» επηρεασμένος από την καταστροφή του μικρού χωριού από τη χιτλερική αεροπορία. Είναι ένα έργο με ισχυρό αντιπολεμικό μήνυμα, που ακούγεται ηχηρά σε όλο τον κόσμο.

Η Δόμνα ζει το ξέσπασμα του πολέμου

Μόλις είχε κλείσει τα έξι η Δόμνα, κι ο πατέρας τής αγόρασε κιόλας μια τσάντα, βιβλία και τετράδια. Σε λίγους μήνες θα πήγαινε στο δημοτικό της Αγίας Φωτεινής να μάθει τα πρώτα της γράμματα. Κανένας ακόμα δεν υποψιαζόταν το κακό που τους περίμενε. Κι ούτε θυμόταν η Δόμνα πότε άρχισε να σκοτεινιάζει γύρω και να χάνονται τα χρώματα. Αλήθεια, ποιος άραγε πρωτοείπε τη φοβερή λέξη «πόλεμος»; «Πόλεμος...» - κι άφησαν τις δουλειές τους κι έτρεξαν όλοι αντάμα να πολεμήσουν για τα δίκια της φυλής: πλούσιοι, φτωχοί, νέοι και γέροι. Έτρεξε κι ο πατέρας εθελοντής στον ελληνικό στρατό. Άφησε οικογένεια και δουλειά, πήρε ένα όπλο και πήγε στο μέτωπο.

Το λιμάνι γέμισε πλοία, κανένας δεν ήξερε γιατί. Κι οι μέρες κυλούσαν πότε γεμάτες ελπίδα, πότε γεμάτες φόβο, μα πάντα με μια βαριά και πληγωμένη αίσθηση αναμονής... Ώσπου απλώθηκε το φοβερό μαντάτο: «Το μέτωπο έσπασε... Οι στρατιώτες μας υποχωρούν, αλίμονο...».

Η Δόμνα δεν ήξερε ακόμα τι σήμαινε πόλεμος. Κρατούσε αγκαλιά την πάνινη πουπέ της, δώρο του πατέρα απ' τα ταξίδια του, τη χάιδευε και της τραγουδούσε: «Νάνι, νάνι το μωρό μου...».

Η μάνα αλαφιασμένη έτρεχε στην Αγία Φωτεινή και στις άλλες εκκλησιές κι άναβε λαμπάδες σ' όλα τα μανουάλια, να γυρίσει ο άντρας της ζωντανός. Της τον φέρανε σκοτωμένο μια αυγή και σπάραξε η καρδιά της και βόγκηξε σαν γελάδα που της σφάζουν το μοσχάρι της. Σε μια μέρα μέσα είχε σουφρώσει τ' όμορφό της πρόσωπο, είχε κυρτώσει το κορμί της κι έμοιαζε εξηντάχρονη γριά.

... Η Δόμνα, γερμένη στην αγκαλιά της μάνας της, δεν ήξερε ακόμα αν ήταν αλήθεια όλα εκείνα ή ένα κακό όνειρο στον ύπνο της. Όλη την ώρα κρατούσε την πουπέ της και τη νανούριζε: «Νάνι, νάνι το μωρό μου...».

Μαρία Πυλιώτου, Το ασημένιο καπνιστήρι (απόσπασμα)

1. Απαντούμε τις ερωτήσεις.

- α. Πώς αντιδρούν οι μεγάλοι και πώς η Δόμνα στο ξέσπασμα του πολέμου;
- β. Ποια δεινά φέρνει ο πόλεμος στη ζωή των ανθρώπων;
- γ. Τι γνωρίζεις για την εισβολή και τον πόλεμο που έγινε στην Κύπρο το 1974;
Γνωρίζεις άλλες χώρες που έζησαν τα τελευταία χρόνια τον πόλεμο;

2. Συζητούμε με τους γονείς μας και μετά στην τάξη.

Τα προβλήματα που δημιούργησε ο πόλεμος του 1974 στους Κυπρίους.

Ο Χριστός ενώνει τους εχθρούς και τους συμφιλιώνει με τον Θεό

Οι Ισραηλίτες ήταν ο λαός που διάλεξε ο Θεός, για να του αποκαλύψει την ύπαρξή του και να τους οδηγήσει μακριά από την ειδωλολατρία και τις συνήθειες που αυτή δίδασκε. Προετοίμασε, έτσι, τον ερχομό του Χριστού, που θα οδηγούσε όλους τους λαούς της γης στη γνώση του αληθινού Θεού και στην πορεία προς έναν κόσμο ειρηνικό.

Όταν ήρθε ο Χριστός, δίδαξε τους ανθρώπους ν' αγαπούν ακόμη και τους εχθρούς τους, όχι μόνο με λόγια, αλλά και με πράξεις προσφοράς και θυσίας.

Και απέδειξε ο ίδιος ότι είναι η αληθινή αγάπη που φέρνει την ειρήνη, όταν άφησε τους Ιουδαίους να τον σταυρώσουν και ζήτησε από τον πατέρα του να τους συγχωρέσει. Γι' αυτό κι ο Απόστολος Παύλος σε επιστολή που έστειλε στους πρώην ειδωλολάτρες Έλληνες κατοίκους της Εφέσου έγραφε για τον Χριστό: «Αυτός πραγματικά είναι για μας η ειρήνη. Αυτός έκανε τους δυο αντιμαχόμενους κόσμους, τον ιουδαϊκό και τον εθνικό, έναν λαό και γκρέμισε με τον σταυρικό του θάνατο ό,τι σαν τείχος τους χώριζε και προκαλούσε έχθρα μεταξύ τους. Κατήγγησε, δηλαδή, τον ιουδαϊκό νόμο των εντολών και των διατάξεων, για να δημιουργήσει με το έργο του από τα δύο εχθρικά μέρη, από τους Ιουδαίους* και τους Εθνικούς*, μια νέα ανθρωπότητα, φέρνοντας την ειρήνη». (Προς Εφεσίους, 2:14-15).

Για το μεγάλο θέμα της βίας και του πολέμου ο Χριστός μάς διδάσκει με τις πράξεις του τη νύχτα της σύλληψής του από τους Ιουδαίους στον κήπο της Γεθσημανή. Εκεί, μόλις συνέλαβαν τον Χριστό, οι μαθητές τού ζήτησαν άδεια για να επιτεθούν με μαχαίρια, ενώ ο Πέτρος άρπαξε το μαχαίρι του και έκοψε το αυτί του δούλου του αρχιερέα, Μάλχου. Ο Χριστός τούς είπε να σταματήσουν και στον Πέτρο να βάλει το μαχαίρι του στη θέση του, γιατί όσοι πήραν μαχαίρι εναντίον των συνανθρώπων τους θα πεθάνουν κι αυτοί με μαχαίρι. Μετά πήρε το αυτί του Μάλχου, το έβαλε θαυματουργικά στη θέση του θεραπεύοντάς τον και ακολούθησε ειρηνικά τους αρχιερείς και τους πρεσβύτερους που τον πήγαιναν, για να τον δικάσουν και να τον σταυρώσουν.

Η όλη ζωή και διδασκαλία του Χριστού δείχνει τον δρόμο που μπορεί ν' ακολουθήσει όποιος αγαπά την ειρήνη. Ο Χριστός μάς καλεί να γίνουμε άγιοι όπως Άγιος είναι ο

ίδιος. Ο αγώνας που κάνει κάθε άνθρωπος, για να τηρήσει τις εντολές του Θεού και ν' αγιαστεί, τον κάνει πράο, ταπεινό, δίκαιο και ειρηνικό προς κάθε συνάνθρωπό του.

Ιουδαίοι*: πίστευαν στην τήρηση του μωσαϊκού νόμου

Εθνικοί*: ονομάζονταν οι ειδωλολάτρες την εποχή του Χριστού

1. Απαντούμε τις ερωτήσεις.

α. Μέσα από ποιο γεγονός φαίνεται ότι ο Χριστός τάσσεται εναντίον της βίας και του πολέμου;

.....

.....

.....

β. Με ποιο τρόπο μας δίδαξε ο Χριστός ότι είναι η αληθινή αγάπη που φέρνει την ειρήνη;

.....

.....

.....

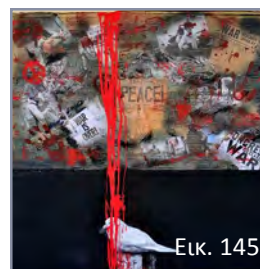
2. Συγκρίνουμε τον κόσμο της Παλαιάς Διαθήκης με τον νέο κόσμο της Καινής Διαθήκης που έφερε ο Χριστός.

Η Παλαιά Διαθήκη	Η Καινή Διαθήκη
Οι παλιοί έλεγαν: <ul style="list-style-type: none"> • Να μη φονεύσεις. • Να μην προσβάλλεις κανένα με τις πράξεις σου. • Να ανταποδίδεις το κακό που σου κάνουν. • Να μισείς τον εχθρό σου.	Εγώ σας λέω: <ul style="list-style-type: none"> • Ούτε να σου περνάει κακό από τον νου σου για κάποιον. • Ούτε ανόητο να πεις τον αδελφό σου. • Να ανέχεσαι πάντα τους άλλους. • Να αγαπάς τους εχθρούς σου.

3. Με τον διπλανό ή τη διπλανή μας διατυπώνουμε επιχειρήματα υπέρ ή κατά της πιο κάτω θέσης. Μετά, τα ανακοινώνουμε στην τάξη.

“Ο άνθρωπος ποτέ δεν πρέπει να πολεμά.”

Εικ. 145

Τραύμα της ζωής: Παιδική εργασία

A. Προβληματισμός:

Παιχνίδι ή Δουλειά; Εκφράζουμε την άποψή μας για την εικόνα. Πότε μια εργασία είναι εκμετάλλευση και καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών και πότε είναι υγιής δραστηριοποίηση;

Εικ. 146

Παιδική εργασία

Δεν αποτελούν όλες οι εργασίες εκμετάλλευση και δεν είναι όλες βλαβερές για το παιδί. Το να πηγαίνει στο σχολείο, να βοηθά στις εργασίες του σπιτιού ή να εργάζεται λίγες ώρες, για να κερδίσει λίγο χαρτζιλίκι, δεν θεωρείται «εργασία».

Ένα εργαζόμενο παιδί είναι ένα παιδί που φυλάει το κοπάδι δεκαπέντε ώρες την ημέρα, που απασχολείται σε μια μικροεπιχείρηση ή στο βάθος ενός ορυχείου, που εργάζεται σαν υπηρέτης 24 ώρες την ημέρα ή με πλήρες ωράριο στα χωράφια των γονέων του.

Όταν η Παγκόσμια Οργάνωση Εργασίας μιλά για εργασία παιδιών, «εννοεί παιδιά που η ζωή τα θεωρεί ενήλικους πριν από την ηλικία τους, που εργάζονται ώρες ατέλειωτες σε συνθήκες βλαβερές για την υγεία τους και την ψυχική και σωματική τους ανάπτυξη, που συχνά ζουν μακριά από τους γονείς τους και στερούνται συνήθως κάποιας σοβαρής εκπαίδευσης ή μόρφωσης, που θα τους εξασφάλιζε ένα καλύτερο μέλλον». Αυτά είναι τα παιδιά - εργάτες, των οποίων η τύχη απασχολεί τα έθνη και τη διεθνή κοινότητα.

Η εκμετάλλευση των παιδιών μέσω της εργασίας είναι άμεση συνέπεια της φτώχειας. Για μια φτωχή οικογένεια, ένα εργαζόμενο παιδί αποτελεί μια πρόσθετη πηγή εισοδημάτων, για τα παιδιά του δρόμου η εργασία είναι πόρος ζωής· και αυτά που αποφασίζουν να εργαστούν, είναι δύσκολο ν' αποφύγουν την εκμετάλλευση και την αδικία. Για έναν εργοδότη, τα παιδιά αποτελούν χέρια φθηνά και πρόσφορα για εκμετάλλευση. (Πηγή: unicef)

B. Προβληματισμός:

Υπάρχουν σήμερα παιδιά που εργάζονται; Πού, πώς, πόσα και γιατί εργάζονται; Διαβάζουμε το πιο κάτω άρθρο, υπογραμμίζουμε τις χρήσιμες πληροφορίες και απαντούμε στον πιο πάνω προβληματισμό.

Δουλεύουν για ένα πιάτο ρύζι

Η ελπίδα και το μέλλον της ανθρωπότητας, τα παιδιά μας, είναι θύματα απάνθρωπης εκμετάλλευσης. Οι διαπιστώσεις έγιναν από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ): οι ανήλικοι εργάτες ξεπερνούν τα 250 εκατομμύρια σε ολόκληρο τον κόσμο. Το 60% στις χώρες της Ασίας, το 30% στην Αφρική και το 10% στον υπόλοιπο κόσμο, συμπεριλαμβανομένων και των ανεπτυγμένων χωρών. Ογδόντα εκατομμύρια παιδιά εργάζονται σε ορυχεία, στους αγρούς, σε βαριές και ανθυγιεινές εργασίες στα εργοστάσια, σε επαφή με επικίνδυνες χημικές ουσίες αλλά και στη θάλασσα στις πιο βαριές αλιευτικές εργασίες.

Εικ. 147

Κανένας δεν φαίνεται να ενδιαφέρεται για την υγεία και την ανάπτυξη των παιδιών-σκλάβων. Σε πολλές χώρες της Ασίας το παιδί είναι το αντίτιμο για την εξόφληση των πατρικών χρεών. Όποιος δεν μπορεί να εξοφλήσει το δάνειο, δίνει το παιδί

του σκλάβο και στη συνέχεια χάνει τα ίχνη του.

Τα παιδιά-σκλάβοι δουλεύουν πλήρες ωράριο σαν τους μεγάλους και ακόμα περισσότερο: από τα χαράματα ως το δειλινό στη δουλειά. Συχνά τα παιδιά-εργάτες τα δένουν στη θέση τους, για να μην το σκάσουν. Και όσο για τον μισθό, τα παιδιά παίρνουν τα δύο τρίτα του ημερομισθίου των μεγάλων. Στις περισσότερες χώρες της Ασίας το μεροκάματο δεν ξεπερνάει τα δύο δολάρια, που μόλις φτάνουν για ένα πιάτο στεγνό ρύζι. Το μέλλον γι' αυτά τα παιδιά διαγράφεται ζοφερό, καθώς δεν τους δίνεται καν η δυνατότητα να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και να διευρύνουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους, αλλά και την κοινωνική τους θέση, μέσα από το σχολείο. Βασικά δικαιώματα του παιδιού, όπως το δικαίωμα στη μόρφωση και το δικαίωμα στο παιχνίδι είναι άγνωστα γι' αυτά τα παιδιά.

Εικ. 148
Πακιστάν. Αγόρια σε εργοστάσιο χαλιών.

(Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, Ιανουάριος 1998, διασκευή)

1. Συμπληρώνουμε τον πίνακα.

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ	
Πόσα παιδιά εργάζονται;	.....
Σε ποιες περιοχές;	.....
Πού εργάζονται;	....
Κάτω από ποιες συνθήκες;	....
Γιατί εργάζονται;	....

2. Λαμβάνοντας υπόψη τα κείμενα που διαβάσαμε και τα τρία άρθρα της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού, εκφράζουμε την άποψή μας για τη δήλωση:

«Η Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού προστατεύει όλα τα παιδιά του κόσμου»

ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Άρθρο 19: Κάθε παιδί πρέπει να προστατεύεται από τη βία και την κακοποίηση.

Άρθρο 28: Κάθε παιδί έχει δικαίωμα για καλής ποιότητας δωρεάν εκπαίδευση.

Άρθρο 32: Κάθε παιδί έχει το δικαίωμα να προστατεύεται από οικονομική εκμετάλλευση και εργασία σε μέρη ή συνθήκες που καταστρέφουν την υγεία του ή παρενοχλούν την εκπαίδευσή του.

3. Βάζουμε με αριθμούς στη σωστή σειρά τις τρεις προτάσεις. Συμπληρώνουμε με μια τελική πρόταση (4) για να ολοκληρώσουμε την παράγραφο.

Ενώ, όμως, τα παιδιά συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα, καταστρέφουν το δικό τους μέλλον, διότι στερούνται τη μόρφωση, η οποία θα τους προσφέρει τις ευκαιρίες για μια καλύτερη ζωή.	
Στη σύγχρονη εποχή τα οικονομικά συμφέροντα έχουν μεγαλύτερη αξία από τον άνθρωπο, γι' αυτό και σε πολλές χώρες μικρά παιδιά αναγκάζονται να εργάζονται σκληρά.	
Η εκμετάλλευση της εργασίας μικρών παιδιών, που πληρώνονται ελάχιστα, προσφέρει επιπλέον χρήματα στις φτωχές οικογένειές τους και περισσότερα κέρδη στις εταιρείες.	
	4

Ο Ιησούς ευλογεί τα παιδιά

Στα χρόνια που ο Χριστός ζούσε στην Παλαιστίνη, οι μεγάλοι δεν φρόντιζαν ιδιαίτερα τα παιδιά, ούτε τ' άφηναν να συμμετέχουν σε υποθέσεις των μεγάλων. Αυτό φαίνεται και από το περιστατικό που μας περιγράφει ο Απόστολος και Ευαγγελιστής Μάρκος στο κεφάλαιο 10 του Ευαγγελίου του: «Μια μέρα ο Ιησούς δίδασκε σε μια πόλη της Ιουδαίας και οι γονείς της πόλης εκείνης έφεραν τα παιδιά τους, για να τα ευλογήσει. Οι μαθητές του, όμως, νόμισαν ότι αυτό θα ήταν κουραστικό και ενοχλητικό για τον Χριστό, γι' αυτό μάλωσαν τους γονείς και εμπόδιζαν τα παιδιά να τον πλησιάσουν. Όταν τους είδε ο Ιησούς τους είπε: “Αφήστε τα παιδιά να έρχονται σ' εμένα και μην τα εμποδίζετε. Γιατί σ' αυτά ανήκει η Βασιλεία του Θεού. Σας διαβεβαιώνω πως όποιος δεν δεχτεί τη Βασιλεία του Θεού σαν να είναι παιδί δεν θα μπορέσει να μπει σ' αυτήν”. Τότε οι μαθητές άφησαν τα παιδιά να πλησιάσουν. Ο Ιησούς αφού τ' αγκάλιασε στοργικά, χάιδεψε τα κεφάλια τους και τα ευλόγησε βάζοντας τα χέρια του πάνω τους».

Αυτό το γεγονός ήταν ένα σπουδαίο μάθημα για όλους όσοι το έζησαν αλλά και για τους ανθρώπους όλων των εποχών. Ο Χριστός δεν ευλογεί μόνο τα παιδιά, προσφέροντάς τους τη χάρη του, αλλά καλεί τους μεγάλους να γίνουν σαν αυτά, για να μπορέσουν να ζήσουν τη Βασιλεία του. Προτρέπει ακόμη με το παράδειγμά του τους ενήλικες να τα περιβάλλουν με αγάπη και στοργή βοηθώντας τα να συνδεθούν με τον Θεό και να μεγαλώσουν διατηρώντας την παιδική τους καλοσύνη.

1. Απαντούμε τις ερωτήσεις:

- Από πού φαίνεται ότι οι μεγάλοι στην εποχή του Χριστού δεν έδιναν ιδιαίτερη σημασία στα παιδιά;
- Γιατί ο Ιησούς είπε στους μεγάλους ότι για να μπορέσουν να μπουν στη Βασιλεία του Θεού πρέπει να τη δεχτούν όπως τη δέχονται τα μικρά παιδιά;

Τραύμα της ζωής: Αποκλεισμός των ΑΜΕΑ

Άνθρωποι στο περιθώριο της ζωής

Το έτος 2010 είχε ανακηρυχθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως «Ευρωπαϊκό Έτος για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού». Στόχος των δράσεων για το έτος 2010 ήταν το ζήτημα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού να πάρει δημοσιότητα και να ενισχυθούν οι πολιτικές των κρατών για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι συνάνθρωποί μας, που για διάφορους λόγους δεν μπορούν να ζήσουν μια κανονική ζωή.

Ανάμεσα στους ανθρώπους που δύσκολα απολαμβάνουν τα αγαθά της οικονομικής ανάπτυξης και του δημόσιου πλούτου είναι και τα άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ), που λόγω των βιολογικών τους αναπηριών δυσκολεύονται να βρουν ένα επαγγελματικό εισόδημα. Το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης της Ελλάδας αναφέρεται στο πρόβλημα και στις δράσεις που αναλαμβάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση, σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη, για βελτίωση της ποιότητας ζωής αυτών των ατόμων.

Αντιμετωπίζοντας τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ) έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να αντιμετωπίσουν προβλήματα ανεργίας και κατ' επέκταση να έχουν χαμηλότερο εισόδημα από τους υπόλοιπους πολίτες. Παράλληλα, είναι πιο δύσκολο γι' αυτά να έχουν πρόσβαση σε αγαθά, τα οποία οι περισσότεροι θεωρούν δεδομένα. Όλα αυτά οδηγούν στο συμπέρασμα ότι τα πρόσωπα αυτά απειλούνται περισσότερο από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων η Ευρωπαϊκή Ένωση βοηθά τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην επίτευξη ισότητας και κοινωνικής ένταξης μέσω του σχεδίου δράσης της Ε.Ε. για την αναπηρία (ΣΔΑ). Ο στόχος του προγράμματος αυτού, είναι να διασφαλιστεί η πλήρης συμμετοχή των ΑΜΕΑ στην κοινωνία με τη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης και εκπαίδευσής τους και την ενίσχυση της πρόσβασής τους σε αγαθά και υπηρεσίες.

Η νομοθεσία της Ε.Ε. έχει, επίσης, σημαντικό ρόλο στη βελτίωση της ζωής τους. Υποχρεώνει τους εργοδότες να προσφέρουν κατάλληλη υποδομή για την υποστήριξη των ατόμων αυτών στον χώρο εργασίας. Αυτό περιλαμβάνει την προσαρμογή των κτηρίων και του εξοπλισμού τους με ράμπες αναπηρικών αμαξιδίων, καθώς και την παροχή βοηθητικής τεχνολογίας για τους τυφλούς. Παράλληλα, υπάρχει πρόβλεψη για τη ρύθμιση των χώρων εργασίας, προκειμένου να διευκολύνουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Όσον αφορά στα ταξίδια και γενικότερα στις μετακινήσεις, χάρη στους νέους κανόνες της Ε.Ε., τα άτομα αυτά έχουν σήμερα συγκεκριμένα δικαιώματα όταν ταξιδεύουν. Είναι υποχρεωτικό πλέον, τόσο για τα αεροδρόμια, όσο και για τις εταιρείες αεροπορικών μεταφορών, να παρέχουν χωρίς αντίτιμο, υποστήριξη και πληροφοριακή ενημέρωσή των ανθρώπων με ειδικές ανάγκες.

Την ίδια στιγμή, εγγυημένη υποστήριξη έχουν και οι επιβάτες με μειωμένη κινητικότητα, όταν ταξιδεύουν με το τρένο, ενώ ανάλογες κινήσεις γίνονται πλέον για την ανάπτυξη παρόμοιας νομοθεσίας για τις θαλάσσιες και παράκτιες συγκοινωνίες, καθώς και για τα ταξίδια με λεωφορεία.

2010
Ευρωπαϊκό έτος
για την καταπολέμηση
της φτώχειας και
του κοινωνικού
αποκλεισμού

Το 2010 - Έτος για την Αντιμετώπιση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού - η Ε.Ε. θα συνεχίσει να επικεντρώνεται στις δυσκολίες, τις οποίες αντιμετωπίζουν τα ΑΜΕΑ, αλλά και τις ενέργειες που πραγματοποιούνται, ώστε να τους βοηθήσουν να ενταχθούν ομαλά και πλήρως στην κοινωνία.

(Ευρωπαϊκή Ένωση: Ευρωπαϊκό Έτος για την Αντιμετώπιση της Φτώχειας και του Κοινωνικού Αποκλεισμού, Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης)

1. Βρίσκουμε στο κείμενο και καταγράφουμε τους τρόπους με τους οποίους προσπαθεί η Ε.Ε. να επιλύσει τα προβλήματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η Εκκλησία αγκαλιάζει όλους τους ανθρώπους

Συνέντευξη με τον π. Παρασκευά Αγάθωνος, εφημέριο του Ιερού Ναού Αγίου Ιωάννη Χρυσοστόμου Λακατάμιας.

- Πώς η Εκκλησία προσεγγίζει τα άτομα με ειδικές ανάγκες;

Η Εκκλησία δεν βάζει τους ανθρώπους σε κατηγορίες, αλλά τους αγαπά όλους το ίδιο. Εξάλλου, πρέπει να ξέρετε ότι υπάρχουν δύο ειδών αναπηρίες. Υπάρχει η αναπηρία του σώματος και η αναπηρία της ψυχής. Ο σωματικά ανάπηρος άνθρωπος δεν μπορεί να περπατήσει, να δει, να ακούσει, να μιλήσει ή να σκεφτεί. Ενώ ο ψυχικά ανάπηρος άνθρωπος είναι αυτός που δεν μπορεί να αγαπήσει, αυτός που αγαπά μόνο τον εαυτό του, ο εγωιστής άνθρωπος. Η Εκκλησία μας προσπαθεί να βοηθήσει όλους τους ανθρώπους, όποια αναπηρία και να έχουν, γιατί όλοι είναι εικόνες του Θεού. Ο Απόστολος Παύλος λέει «χαίρειν μετά χαίρόντων και κλαίειν μετά κλαιόντων». Δηλαδή, γελώ και χαιρόμαι στη χαρά των ανθρώπων και πονώ και κλαίω στον πόνο τους. Η Εκκλησία μας θέλει να ευαισθητοποιηθούν όλοι οι άνθρωποι, να συμπονούν και να βοηθούν και να συμπαραστέκονται στους συνανθρώπους τους.

Εικ. 151

- Τι αλλαγές γίνονται στον ναό, για να βοηθηθούν τα άτομα με ειδικές ανάγκες;

Στους καινούριους ναούς λαμβάνονται μέτρα από τους αρχιτέκτονες, ώστε όλοι να μπορούν να μπουν μέσα σ' αυτούς. Φτιάχνονται ράμπες που βοηθούν την

πρόσβαση από την αυλή μέχρι και την Ωραία Πύλη. Επίσης, οι εικόνες στο τέμπλο είναι αρκετά χαμηλά, για να τις προσκυνούν όλοι. Οι διάδρομοι μέσα στον ναό είναι πλατιοί, ώστε να μπορούν να κινηθούν τα αναπηρικά καροτσάκια. Στους παλιούς ναούς, γίνονται προσπάθειες να υπάρξουν όσο το δυνατό περισσότερες διευκολύνσεις υπό τις περιστάσεις.

- Τι γίνεται με τα μυστήρια σε ανθρώπους με ειδικές ανάγκες;

Η Εκκλησία πάντα προσεγγίζει τον καθένα εξατομικευμένα. Εάν κάποιος μπορεί, έστω και με βοήθεια, να έλθει στην εκκλησία για Εξομολόγηση, Θεία Κοινωνία, Άγιο Ευχέλαιο είναι ευπρόσδεκτος και ο ιερέας θα μετακινηθεί ανάλογα προς το μέρος του. Εάν, όμως, δεν μπορεί να μετακινηθεί από το κρεβάτι, τότε ο ιερέας θα πάει εκεί που βρίσκεται ο άρρωστος άνθρωπος, είτε για να τελέσει το μυστήριο, είτε για να τον κοινωνήσει.

- Αυτά που κάνουμε είναι αρκετά ή θα μπορούσαμε να κάνουμε περισσότερα;

Αλίμονο στον άνθρωπο που θα πει ότι αυτά που κάνει είναι αρκετά. Πάντα πρέπει να μας απασχολεί ο πόνος των συνανθρώπων μας και να προσπαθούμε να βρούμε τρόπους, για να είμαστε πιο κοντά στο πρόβλημα των άλλων. Ένας τρόπος με τον οποίο μπορούμε να βοηθήσουμε όλους αυτούς που υποφέρουν, χωρίς κατ' ανάγκη να βρισκόμαστε δίπλα τους, είναι και η προσευχή.

1. Βρίσκουμε στο κείμενο και καταγράφουμε τους τρόπους με τους οποίους η Εκκλησία προσεγγίζει τα άτομα με ειδικές ανάγκες.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Συγκρίνουμε τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους προσπαθούν η Εκκλησία και η Ευρωπαϊκή Ένωση να βοηθήσουν άτομα με ειδικές ανάγκες.

3. Αν όλα τα προβλήματα των ΑΜΕΑ επιλυθούν, τι άλλο πιστεύετε χρειάζονται, για να ζήσουν μια καλύτερη ζωή;

Η Θεραπεία του παραλυτικού της Βηθesda

Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης παρουσιάζει στο πέμπτο κεφάλαιο του Ευαγγελίου του τον Χριστό να θεραπεύει με θαυματουργικό τρόπο έναν παράλυτο στα Ιεροσόλυμα. Οι θεραπείες αυτές των αρρώστων ήταν απόδειξη για τους Ιουδαίους πως ο Χριστός ήταν ο αληθινός Θεός, που για αιώνες περίμεναν: «Εκείνο τον καιρό ανέβηκε ο Ιησούς στα Ιεροσόλυμα. Εκεί στα Ιεροσόλυμα, κοντά στην πύλη που λέγεται προβατική, υπάρχει μια δεξαμενή που στα εβραϊκά τ' όνομα της είναι Βηθesda και έχει γύρω - γύρω πέντε υπόστεγα με καμάρες. Κάτω απ' αυτά τα

υπόστεγα ήταν ξαπλωμένο ένα μεγάλο πλήθος από αρρώστους, τυφλούς, κουτσούς, παράλυτους, που περίμεναν την κίνηση του νερού. Διότι ο άγγελος από καιρό σε καιρό κατέβαινε στη δεξαμενή και τάραζε το νερό· όποιος, λοιπόν, ύστερα από το τάραγμα του νερού έμπαινε πρώτος στη δεξαμενή, αυτός γινόταν καλά από οποιαδήποτε και αν είχε αρρώστια. Εκεί ήταν ένας άνθρωπος, που για τριάντα οχτώ χρόνια βασανιζόταν μέσα στην αρρώστια του.

Αυτόν, όταν τον είδε ο Ιησούς ξαπλωμένο, κατάλαβε πως είχε πολύ καιρό που ήταν εκεί, και του λέει: “Θέλεις να γίνεις καλά;”. Του αποκρίθηκε ο άρρωστος: “Κύριε, δεν έχω άνθρωπο για να με βάλει στη δεξαμενή, όταν ταραχτεί το νερό. Πάνω στην ώρα που πάω να μπω εγώ, άλλος πριν από μένα πέφτει στο νερό”. Του λέει ο Ιησούς: “Στάσου στα πόδια σου, σήκωσε το κρεβάτι σου και πήγαινε”. Και αμέσως έγινε καλά ο άνθρωπος και σήκωσε το κρεβάτι του και περπατούσε» (Ιωάννης 5:1-9).

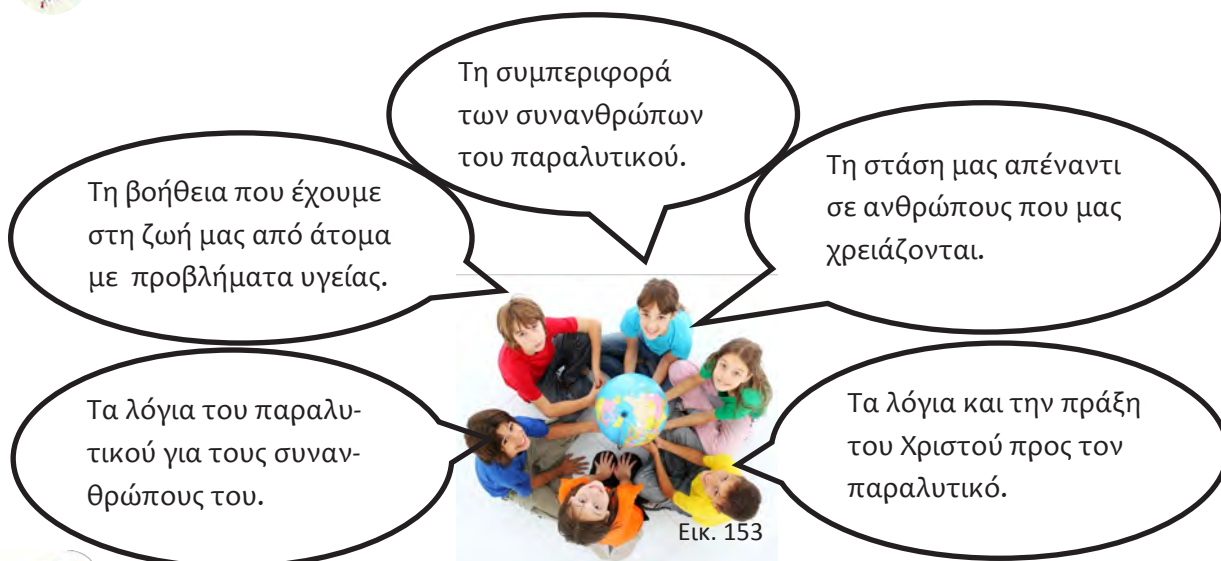
Ο παράλυτος στην κολυμβήθρα ζούσε μόνος και αβοήθητος ανάμεσα σε τόσους ανθρώπους. Για τριάντα οκτώ ολόκληρα χρόνια περίμενε υπομονετικά τη στιγμή που κάποιος θα τον βοηθούσε να πέσει πρώτος στο νερό. Παρότι περνούσε ένα δράμα, βλέποντας τόσους να γιατρεύονται, όταν του μίλησε ο Χριστός δεν κατηγορήσε κανένα, παρά μόνο τού είπε ότι δεν έχει κανένα να τον βάλει στη δεξαμενή. Και ο Χριστός από αγάπη τον σήκωσε από το κρεβάτι του πόνου.

Οι άνθρωποι με προβλήματα υγείας σήμερα

Σήμερα ζουν γύρω μας πολλοί άνθρωποι με προβλήματα υγείας, που ζουν αποκλεισμένοι από κάποιους τομείς της ζωής. Αγωνίζονται με επιμονή και υπομονή, για να κάνουν τη ζωή τους, αλλά και τη ζωή μας, καλύτερη. Με την προσπάθειά τους γίνονται για όλους μας παράδειγμα αγωνιστικότητας και αισιοδοξίας. Απ’ αυτούς μαθαίνουμε ν’ αντιμετωπίζουμε αγόγγυστα και με θάρρος κάθε δυσκολία της ζωής. Ο Χριστός ονομάζει τους ανθρώπους αυτούς αδελφούς του και μας καλεί όλους να τους συμπαραστεκόμαστε. Τόση αξία, μάλιστα, δίνει στη βοήθειά μας, που λέει ότι καθετί που κάνουμε γι’ αυτούς, είναι σαν να το κάνουμε στον ίδιο τον Χριστό. Μας διαβεβαιώνει ότι μόνο όσοι βοηθούμε έμπρακτα τους αδελφούς μας που μας χρειάζονται, μπορούμε να ζήσουμε αιώνια κοντά στον Θεό.

1. Συζητούμε για τα πιο κάτω θέματα.

Η προσφορά των ανθρώπων που αγωνίζονται για όλους μας

Η Ιωσηφίνα γεννήθηκε στις 2 Μαρτίου 1980. Από την ηλικία των τριάμισι ετών άρχισαν να εκδηλώνονται τα συμπτώματα της ασθένειάς της: έπεφτε πολύ εύκολα κάτω, δεν μπορούσε να ανέβει σκάλες, ένα πετραδάκι που βρισκόταν κάτω από τα πόδια της ήταν ικανό να τη ρίξει κάτω. Από την ηλικία των πεντέμισι ετών σταμάτησε και να περπατάει. Έτσι, σαν παιδί δεν έτρεξε, δεν έπαιξε μ' άλλα παιδιά, κι όμως από μικρή είχε μια πηγαία καλοσύνη κι ένα αυθόρμητο χαμόγελο.

Μπόρεσε χάρη στην αγάπη της για το διάβασμα να τελειώσει Γυμνάσιο, Λύκειο αλλά και τη Θεολογική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης από όπου πήρε πτυχίο με άριστα το 2003.

Η Ιωσηφίνα βίωνε το Ευαγγέλιο του Χριστού και μετέδιδε την αγάπη προς τους άλλους μέσω της προσευχής της. Της έλεγαν: κάνε προσευχή κι εκείνη έγραφε ονόματα... πολλά ονόματα... Μόνο αυτή γνωρίζει τι προσευχές έκανε, διότι δεν έλεγε τίποτα γι' αυτό το έργο της. Όμως τα αποτελέσματα φαίνονταν από τον τρόπο που ακτινοβολούσε τη χάρη του Θεού στους άλλους και από την παρηγοριά και ανακούφιση που ένιωθε όποιος τη συναντούσε.

Μια εθελόντρια που τη γνώρισε αναφέρει: «Στην αρχή είχα την ψευδαίσθηση, ότι τη βοηθούσε η συντροφιά μου, όταν την επισκεπτόμουν. Η πραγματικότητα, όμως, είναι ότι εκείνη με βοηθούσε. Βρισκόμασταν κάθε εβδομάδα. Την αγαπούσα πολύ, διότι σου μετέδιδε χαρά. Ήταν πανέξυπνη και δεν σ' άφηνε να τη λυπηθείς. Μπροστά της ένιωθες εσύ σαν άτομο με ειδικές ανάγκες. Ήταν δυναμική, με χιούμορ. Εγώ είχα απορίες διαβάζοντας διάφορα βιβλία κι εκείνη μου τις έλυνε».

Ένας εθελοντής έγραψε: «Η Ιωσηφίνα μας, περισσότερο έδινε, παρά έπαιρνε. Περισσότερο ωφελούσε παρά ωφελούνταν κι, ενώ θα περίμενε κανείς να ζητεί παρηγοριά, γινόταν η ίδια παραμυθία και παρηγοριά για τους άλλους, απλόχερα, χωρίς όρους και χωρίς όρια. Όταν ήσουν κοντά της αναλογιζόσουν πόσο αχάριστοι είμαστε όλοι εμείς που έχουμε όλα τα καλά του Θεού και παρόλα αυτά πάντα κάτι μας φταίει... γιατί πάντα κάτι μας λείπει... κάτι που δεν έλειπε από την Ιωσηφίνα, δηλαδή η πίστη στον Θεό και η εκούσια* παράδοση της ανθρώπινης ζωής στα χέρια του».

(Ι. Μ. Παντοκράτορας, *Γίνονται θαύματα σήμερα; Φωτεινά υποδείγματα αρετής*, εκδ. Ορθόδοξος Κυψέλη.) εκούσια*: με τη θέληση του προσώπου

Απαντούμε τις ερωτήσεις.

1. Τι έδινε η Ιωσηφίνα σε όσους συναναστρέφονταν μαζί της;

.....

.....

.....

.....

.....

2. Τι μπορούν να προσφέρουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες σε όλη την κοινωνία;

.....

.....

.....

3. Συνεχίζουμε την ιστορία.

«Καθημερινά εγώ και η παρέα μου είχαμε ραντεβού. Μόλις χτυπούσε το κουδούνι για το δεύτερο διάλειμμα, όλοι συναντιόμασταν στο υπόστεγο για τον αγώνα επιτραπέζιας αντισφαίρισης (πιγκ-πογκ). Το δεύτερο διάλειμμα ήταν μικρό σε διάρκεια, γι' αυτό θα έπρεπε να βρισκόμαστε στη θέση μας έγκαιρα.

Πέρασε ένας μήνας στη Στ' τάξη. Μια μέρα η διευθύντρια του σχολείου μπήκε στην τάξη και μας ανακοίνωσε το ευχάριστο νέο. Μας σύστησε τον Παναγιώτη, τον νέο μας συμμαθητή. Ένα ξανθό αγόρι με πράσινα μάτια. Ο δάσκαλος του έδειξε το θρανίο που θα καθόταν. Βρισκόταν ακριβώς μπροστά από το δικό μου. Ο Παναγιώτης κάθισε μόνος στο θρανίο, γιατί το τροχοκάθισμά του δεν άφηνε περιθώριο για να καθίσει άλλο παιδί δίπλα του. Καθώς η διευθύντρια μιλούσε με τον δάσκαλο,

βρήκα την ευκαιρία να μιλήσω με τον Παναγιώτη. Ήταν έξυπνος και διέθετε μπόλικο χιούμορ. Δεν προλάβαμε καλά καλά να γνωριστούμε κι άρχισαν τα πειράγματα. Ξαφνικά το κουδούνι χτύπησε! Τότε θυμήθηκα το ραντεβού. Πετάχτηκα από την καρέκλα για να βγω διάλειμμα και το βλέμμα μου έπεσε στον Παναγιώτη.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Συζητούμε με τους γονείς μας και μετά στην τάξη.

Περιπτώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες που οι γονείς μας γνωρίζουν, προβλήματα που έχουν κι αν τους βοηθούν με οποιονδήποτε τρόπο.

Παράρτημα κειμένων

Κοινωνώντας με τον Θεό, κατανοώ τον εαυτό μου

(Εργασία 6, σελ. 40)

Η Κυριακή Προσευχή

Ο Γέροντας Σιλουανός ήταν άνθρωπος του Θεού. Πολύς κόσμος πήγαινε μόνο για να ακούει τα ευλογημένα λόγια του, αλλά δεν ήταν λίγοι κι εκείνοι που πήγαιναν συχνά στον Γέροντα για να εξομολογηθούν και να ζητήσουν τη συμβουλή του.

Ένας από αυτούς ήταν και ο Γεώργιος. Πήγαινε πολύ συχνά στον Γέροντα και τον συμβουλευόταν για οτιδήποτε τον απασχολούσε. Τελευταία, όμως, είχε πολύ καιρό να πάει στον Γέροντα Σιλουανό. Είχε προβλήματα με έναν γείτονά του. Όσο περνούσαν οι μέρες, ο γείτονας γινόταν όλο και χειρότερος. Κάποια μέρα η υπομονή του εξαντλήθηκε και πήρε την απόφαση να πάει τον γείτονά του στα δικαστήρια.

Για μια τέτοια απόφαση θεώρησε σωστό να επισκεφτεί τον Γέροντα και να του αναφέρει την περιπέτειά του με τον γείτονά του.

- Δεν πάει άλλο, πάτερ μου, είπε ο Γεώργιος. Έκανα υπομονή μαζί του, αλλά δεν αντέχω άλλο. Θα τον πάω στα δικαστήρια, για να βρω το δίκιο μου.

Αυτά είπε ο Γεώργιος και ο Γέροντας Σιλουανός του είπε:

- Κάνε όπως θέλεις, παιδί μου.
- Δεν νομίζεις, όμως, Γέροντα, ότι αν τιμωρηθεί αυστηρά θα 'ναι πιο δίκαιο;
- Κάνε όπως εσύ νομίζεις, απάντησε ο Γέροντας αδιάφορα.
- Τότε λοιπόν να πηγαίνω σιγά σιγά, είπε ο Γεώργιος.
- Στάσου λίγο, παιδί μου. Μη βιάζεσαι τόσο, είπε ο Γέροντας. Έλα να προσευχηθούμε πρώτα, να ευλογήσει ο Θεός την πράξη σου.

Σηκώθηκαν και οι δύο και στάθηκαν μπροστά στην εικόνα του Χριστού. Αφού έκανε τον σταυρό του ο Γέροντας, άρχισε να λέει:

«Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον καὶ μὴ ἀφίης ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς οὐδέ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν...».

Στα τελευταία αυτά λόγια της προσευχής ο Γεώργιος φώναξε:

- Μα, πάτερ, δεν λέει έτσι η Κυριακή Προσευχή. Μήπως κάνετε κάποιο λάθος;
- Πραγματικά, παιδί μου, δεν λέει έτσι η προσευχή. Έτσι όμως είναι η πραγματικότητα. Εγώ δεν μπορώ να κάνω άλλη προσευχή για σένα. Αφού εσύ δεν συγχώρεσες τον γείτονά σου και αποφάσισες να τον παραδώσεις στη δικαιοσύνη, τότε δεν πρέπει να ζητάς από τον Θεό να συγχωρέσει τα δικά σου λάθη.

Ο Γεώργιος έμεινε σιωπηλός. Κατάλαβε το λάθος του. Πήρε την ευχή του Γέροντα κι επέστρεψε στο σπίτι του.

(Αρχιμ. Εφραίμ και Λ. Μαρκούδης, Παιδικό Γεροντικό, τομ. Α΄, 2009, Χρυσοπηγή)

Παράρτημα εικόνων

Για μια παγκόσμια αδελφική κοινότητα: οι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος (σελ. 67)

Πηγές

Βιβλιογραφία

- Ιερά Μητρόπολις Δημητριάδος (2012). Πάμε Εκκλησία. Βόλος: Εκδ. Γραφείο Νεότητας Ιεράς Μητρόπολης Δημητριάδος.
- Ιερά Μητρόπολις Δημητριάδος (2011). Τα Μυστήρια της Εκκλησίας μας. Βόλος: Εκδ. Γραφείο Νεότητας Ιεράς Μητρόπολης Δημητριάδος.
- Πυλιώτου, Μ. (2008). Το ασημένιο καπνιστήρι (εκδ.11^η). Αθήνα: Εκδ. Πατάκη.
- Βιβλίο Θρησκευτικών Στ' Δημοτικού: «Αναζητώντας την αλήθεια στη ζωή μας». Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Φάκελος Θρησκευτικών Στ' Δημοτικού (2017). Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων - Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Αθήνα.

Πηγές εικονιστικού υλικού

- Εικ. 1 σελ. 11: Χριστός Ευλογών, τοιχογραφία, Αρχείο Ιερής Μητρόπολης Μόρφου.
- Εικ. 2, 3, 4, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 18 σελ. 12, 12, 13, 17, 17, 17, 17, 18, 18, 18 (αντίστοιχα): Εικόνες από το Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 5, 6 σελ. 16, 16 (αντίστοιχα): Ο Γιουτζίν Ρόουζ, Ανάκληση Μάιος 15, 2019 από: <https://leipsanothiki.blogspot.com/2013/12/196.html?fb>
- Εικ. 7 σελ. 16: Μοναστήρι Αγίου Γερμανού Αλάσκας, Ανάκληση Μάιος 15, 2019 από: <https://www.sainthermanmonastery.com/product-p/platinacards.html>
- Εικ. 8 σελ. 17: Ο ιερομόναχος Σεραφεΐμ Ρόουζ κεκοιμημένος, Ανάκληση Μάιος 15, 2019 από: <http://aktines.blogspot.com/2013/07/291982.html>
- Εικ. 12, 15 σελ. 17, 18 (αντίστοιχα): Χριστός Ευλογών, φορητή εικόνα, Αρχείο Ιερής Μητρόπολης Μόρφου
- Εικ. 19 σελ. 19: Η θεραπεία του δαιμονισμένου των Γαδαρηνών, Ανάκληση Μάιος 15, 2019 από: <http://www.pemptousia.gr/2018/10/i-therapia-tou-demonismenou-ton-gadarinon/>
- Εικ. 20, 21, 22, 23 σελ. 21, 21, 22, 22 (αντίστοιχα): Ο βίος του Αγίου Κυπριανού και της Αγίας Ιουστίνης, Ανάκληση Μάιος 15, 2019 από: http://www.agioskyprianos.org/toixografies_imak.shtml
- Εικ. 24, 25, σελ. 23, 23 (αντίστοιχα): Λειψανοθήκη λειψάνων Αγίων Κυπριανού και Ιουστίνης, Φωτογραφία Ζάχος Καρεκλάς, Ανάκληση Μάιος 15, 2019 από: <http://orthodoxia.info/news/>
- Εικ. 26, σελ. 24: Η θεραπεία της συγκύπτουσας, Ανάκληση Μάιος 15, 2019 από: <https://poimin.gr/i-kampoura-tis-psichis-ke-i-alithini-tapinosis-pou-gennate-ek-tis-agapis-pros-ton-theon/>
- Εικ. 27, 28, 29, σελ. 27, 27, 28 (αντίστοιχα): Η Μαρία Στυλιανοπούλου, Ανάκληση Μάιος 15, 2019 από: <https://www.pemptousia.gr/2016/01/monachi-maria-stilianopoulou-maria-i-psili-20-ianouariou/>
- Εικ. 30 σελ. 30: Η επί του όρους ομιλία, Ανάκληση Μάιος 15, 2019 από: http://thriskeftika.blogspot.com/2018/03/blog-post_168.html
- Εικ. 31, σελ. 31: Ο Χριστός Ευλογών, Εικονογράφηση Χρήστος Γουσίδης, Θρησκευτικά Δ΄ Δημοτικού, Η πορεία μας στη ζωή, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Εικ. 32, σελ. 32: Ιησούς Χριστός ο Διδάσκαλος, Φορητή εικόνα Αδ/φων Σιήπητη, των Κυπρίων, εκδ. Μ. Απέργη
- Εικ. 33, σελ. 35: A woman use a mobile phone to select an application, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 34, σελ. 36: Ιερά Μονή Χρυσοπηγής, (2007). Σταλαγματιές της αγάπης του Θεού: οι Άγιοι και το Περιβάλλον (σσ. 546-103). Χανιά. Εικονογράφηση: Ιερά Μονή Χρυσοπηγής.
- Εικ. 35, σελ. 38: Η Αγωνία, Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: https://www.pentapostagma.gr/2012/04/blog-post_2332.html
- Εικ. 36, σελ. 38: Ο Χριστός ευλογών, Φορητή εικόνα, Αρχείο Ιεράς Μονής Αγίου Νεοφύτου.
- Εικ. 37, σελ. 39: Ιορδανοπούλου, Κ. (2009). Ο Θεός στη ζωή μας. Η ζωή του Χριστού για παιδιά (σελ. 93). Αθήνα. Εικονογράφηση: Αικατερίνη Σ. Σιάκκα.
- Εικ. 38, σελ. 40: Αρχιμ. Εφραίμ και Μαρκούδης, Λ. (1996). «ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν . . .». Παιδικό Γεροντικό, τομ. Α΄ (σελ. 61). Αθήνα: Χρυσοπηγή. Εικονογράφηση: Γιώργος Μποζάς.
- Εικ. 39, σελ. 42: Η Προσευχή στο Ορος των Ελαιών, τοιχογραφία, Ιερά Μονή Παναγίας του Κύκκου. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 40, σελ. 42: Αγρυπνεῖτε και Προσεύχεσθε, τοιχογραφία, Ιερά Μονή Παναγίας του Κύκκου. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 41, σελ. 43: Ο Ελκόμενος, τοιχογραφία, Ιερά Μονή Αγίων Ραφαήλ, Νικολάου και Ειρήνης στην Ξυλοτύμβου. Προσωπικό αρχείο μελών συγγραφικής ομάδας.
- Εικ. 42, σελ. 43: Η Σταύρωση, Φορητή εικόνα, Αρχείο Ιεράς Μονής Αγίου Νεοφύτου
- Εικ. 43, σελ. 44: A school area sign isolated on white, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 44, σελ. 45: Female track and field athlete hurdling, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 45, σελ. 45: Little girl, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 46, σελ. 47: Ο Μέγας Βασίλειος, Ανάκληση Ιούνιος 2019 από <https://www.pemptousia.gr/2019/01/to-mantri-to-vlogimeno/>
- Εικ. 47, 51, σελ. 49, 51 (αντίστοιχα): Η εντολή της νηστείας, τοιχογραφία, Ιερά Μονή Παναγίας του Κύκκου

- κκου. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 48, 52, σελ. 49, 51 (αντίστοιχα): Η εξαπάτηση της Εύας από το φίδι, τοιχογραφία, Ιερά Μονή Παναγίας του Κύκκου. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 49, 53, σελ. 49, 51 (αντίστοιχα): Η συνομιλία του Θεού με τους Πρωτοπλάστους, τοιχογραφία, Ιερά Μονή Παναγίας του Κύκκου. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 50, 54, σελ. 50, 52: Η εκδίωξη εκ του Παραδείσου, τοιχογραφία, Ιερά Μονή Παναγίας του Κύκκου. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 55, σελ. 52: Ο Θρήνος του Αδάμ και της Εύας, τοιχογραφία, Ιερά Μονή Παναγίας του Κύκκου. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 56, σελ. 55: Το καράβι της Εκκλησίας, σχέδιο (εικονογράφηση Χρήστος Γουσίδης). Από το βιβλίο των Θρησκευτικών Δ' Δημοτικού (Η πορεία μας στη ζωή). Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Εικ. 57, σελ. 56: Ο Χριστός καλεί τους μαθητές του, σχέδιο (εικονογράφηση Χρήστος Γουσίδης). Από το βιβλίο των Θρησκευτικών Δ' Δημοτικού (Η πορεία μας στη ζωή). Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Εικ. 58 και 61, σελ. 56 και 59 (αντίστοιχα): Η Πεντηκοστή, τοιχογραφία. Ιερός Ναός Σταυρός Αγιασμάτι, Πλατανιστάσα. Ιερά Μητρόπολις Μόρφου.
- Εικ. 59, σελ. 57: Χάρτης εξάπλωσης του Χριστιανισμού έως το 600 μ.Χ. (Φάκελος Θρησκευτικών Στ' Δημοτικού). Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: http://iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Grafeia/Graf_Ereynas_A/Nea_prog_r_spoyn_d_Thriskeytika/NEOI_FAKELOI/350950143-FAKELOS-MATHITI-THRISKEFTIKA-ST_DHMOTIKOU.pdf
- Εικ. 60, σελ. 59: Πεντηκοστή, σχέδιο (εικονογράφηση Χρήστος Γουσίδης). Από το βιβλίο των Θρησκευτικών Δ' Δημοτικού (Η πορεία μας στη ζωή). Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Εικ. 62, σελ. 60: Η ναυς της Εκκλησίας, φορητή εικόνα. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <http://www.rempptousia.gr/2018/05/i-chiliastes-martires-tou-iechova-sti-sigchroni-kinonia/>
- Εικ. 63, σελ. 60: Εκκλησία: Η σύναξη των πιστών, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 64, σελ. 61: Το καράβι της Εκκλησίας, φορητή εικόνα. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.rempptousia.gr/2013/02/to-politevma-tis-ekklisias-vasi-ton-e-nafs-ekklisia/>
- Εικ. 65, σελ. 62: Το καράβι, σχέδιο. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://fineartamerica.com/art/paintings/boat>
- Εικ. 66, σελ. 64: Η Ανάληψη του Ιησού, τοιχογραφία. Ιερός Ναός Σταυρός Αγιασμάτι, Πλατανιστάσα. Ιερά Μητρόπολις Μόρφου
- Εικ. 67, σελ. 64: Οι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος, φορητή εικόνα. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://naosagiasbarbaras.gr/>
- Εικ. 68, σελ. 65: Η βάπτιση του Αποστόλου Παύλου, τοιχογραφία. Ιερά Μονή Παναγίας του Κύκκου. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 69, σελ. 65: Οι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος, φορητή εικόνα. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.enros24.gr/panigyris-ieroy-naoy-agion-petroy-kai-payloy-nipsas/>
- Εικ. 70, σελ. 68: Ο Απόστολος Πέτρος, τοιχογραφία. Ιερά Μονή Παναγίας Ασίνου. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 71, σελ. 68: Ο Απόστολος Παύλος, τοιχογραφία. Ιερά Μονή Παναγίας της Ασίνου. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 72, σελ. 69: Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Κύπρου. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <http://churchofcyprus.org.cy/50127>
- Εικ. 73, σελ. 70: Η αναστήλωση των ιερών εικόνων. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.impantokratoros.gr/AEA23523.el.aspx>
- Εικ. 74, σελ. 71: Ο Άγιος Κύριλλος Πατριάρχης Αλεξανδρείας. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.sansimera.gr/biographies/1161>
- Εικ. 75, σελ. 71: Ο Άγιος Μελέτιος Αρχιεπίσκοπος Αντιοχείας. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.koinoniaorthodoxias.org/sinaxari/12-fevrouariou-agios-meletios-agios-antonios-konstantinoupole/>
- Εικ. 76, σελ. 71: Ο Άγιος Σπυρίδωνας. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.vimaorthodoxias.gr/theologikos-logos-diafora/o-agios-spyridonas-ki-oi-paradoseis-2/>
- Εικ. 77, σελ. 71: Ο Άγιος Ταράσιος Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.tideon.org/orthodoksi-pisti-zoi/2012-02-11-19-10-50/12226-2018-02-24-22-00-00>

- Εικ. 78, σελ. 71: Ο Άγιος Ανατόλιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <http://www.saint.gr/669/saint.aspx>
- Εικ. 79, σελ. 72: Διδασκαλία στην τάξη, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 80, σελ. 73: Κανόνες ορθής κυκλοφορίας στον δρόμο. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.highwaycodeuk.co.uk/rules-for-pedestrians-crossings.html>
- Εικ. 81, σελ. 73: Ζώνη ασφαλείας αυτοκινήτου. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.yourmechanic.com/article/how-to-keep-a-child-from-unlocking-seat-belts-by-ian-swan>.
- Εικ. 82, σελ. 74: Έγχρωμες φιγούρες παιδιών με πινακίδες, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 83, σελ. 74: Διακριτικό της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CF%81%CE%B8%CF%8C%CE%B4%CE%BF%CE%BE%CE%B7_%CE%A3%CF%8D%CE%BD%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%82
- Εικ. 84, σελ. 75: Συνεδρία Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.protothema.gr/tag/europaiko-koionoulio/>
- Εικ. 85, σελ. 75: Φοιτητές εργάζονται μπροστά στον Η/Υ, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 86, σελ. 75: Συνεδρία Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.romfea.gr/ekklisia-kyprou/27304-apofaseis-ektaktis-sunedrias-ieras-sunodou-tis-ekklisias-tis-kyprou>
- Εικ. 87, σελ. 75: Ομάδα καλαθόσφαιρας κατά τη διάρκεια διακοπής του αγώνα. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://www.grandhaventribune.com/Basketball/2017/03/06/Balancing-Act>
- Εικ. 88, σελ. 75: Συνεδρία στελεχών επιχείρησης. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://unltdbusiness.com/utc-sheffield-hosts-northern-powerhouse-roundtable-with-business-leaders/>
- Εικ. 89, σελ. 75: Συζήτηση οικογένειας στο τραπέζι. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://cachevalleyfamilymagazine.com/set-the-table-for-good-conversation/>
- Εικ. 90, σελ. 76: Ο Πατριάρχης Φώτιος συζητά με τους μαθητές του. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-E105/157/1111,4053/>
- Εικ. 91, σελ. 76: Το θρησκευτικό σχίσμα του 1054 μ.Χ.. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <http://vizantinaistorika.blogspot.com/2015/07/1054.html>
- Εικ. 92, σελ. 77: Η συνάντηση του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίου με το Πάπα Ρώμης Φραγκίσκο. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <http://www.thepaper.gr/>
- Εικ. 93, 94, 95, 96, σελ. 79: Ο λόγος ο καλός και η θεραπευτική του δύναμη: Ένα περιστατικό από τη ζωή του Αββά Μακαρίου. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: http://anthologioxr.blogspot.com/2017/01/blog-post_19.html
- Εικ. 97, σελ. 80: Η παραβολή του σπορέως, σχέδιο (εικονογράφηση Χρήστος Γουσίδης). Από το βιβλίο των Θρησκευτικών Δ΄ Δημοτικού (Η πορεία μας στη ζωή). Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Εικ. 98, 104, σελ. 80, 84 (αντίστοιχα): Η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος της Νίκαιας, τοιχογραφία, Καθεδρικός Ναός Ιεράς Μητρόπολης Λεμεσού. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 99, σελ. 81: Σκίτσο για τη δράση των αιρετικών. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <https://averoph.wordpress.com/2016/01/21/%CE%BF%CE%B9-%CE%BC%CE%B5%>
- Εικ. 100, σελ. 81: Το καράβι της Εκκλησίας που μάχεται από τις αιρέσεις. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <http://www.theodromia.gr/4D009825.el.aspx>
- Εικ. 101, σελ. 82: Η Α΄ Οικουμενική Σύνοδος της Νίκαιας. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <http://inpantanassis.blogspot.com/2014/06/318.html>
- Εικ. 102, σελ. 82: Η Γ΄ Οικουμενική Σύνοδος της Νίκαιας. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: http://themistoklismourtzanos.blogspot.com/2014/01/blog-post_23.html
- Εικ. 103, σελ. 82: Η Δ΄ Οικουμενική Σύνοδος της Νίκαιας. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: <http://www.agioskosmas.gr/antiairetika.asp?issue=94>
- Εικ. 105, σελ. 86: Η άφλεκτος βάτος, ψηφιδωτό. Ιερά Μονή Παναγίας του Κύκκου. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 106, σελ. 87: Η φιλοξενία του Αβραάμ. Ανάκληση Ιούνιος 20, 2019 από: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%AD%CE%B9_%CE%A1%CE%BF%CF%85%CE%BC%CF%80%CE%BB%CE%B9%CF%8C%CF%86
- Εικ. 107, σελ. 87: Το περιστέρι της ειρήνης, ψηφιδωτό. Έργο του Λαζαρή Αργυρού. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.

- Εικ. 108, σελ. 87: Η Εκκλησία με τον Χριστό κεφαλή (εικονογράφηση Χρήστος Γουσίδης). Από το βιβλίο της Ιεράς Μητρόπολης Δημητριάδος (2012) Πάμε Εκκλησία. Βόλος: Εκδ. Γραφείο Νεότητας Ιεράς Μητρόπολης Δημητριάδος.
- Εικ. 109, σελ. 89: Χριστουγεννιάτικη Αρχιερατική Θ. Λειτουργία στον Άγιο Δημήτριο 25-12-2014. Ιερά Μητρόπολη Θεσσαλονίκης. Ανάκληση Ιούνιος 27, 2019 από: <https://www.youtube.com/watch?v=UB96HfLb8zE>
- Εικ. 110, 111, 115 και 117, σελ. 90, 91, 92, 93 (αντίστοιχα): Εικόνες από τον βίο του Αγίου Δημητρίου. Αρχείο Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου, Παραλίμνι, Ιερά Μητρόπολις Κωνσταντίας-Αμμοχώστου.
- Εικ. 112, 113, 114, σελ. 91, 91, 91 (αντίστοιχα): Μαρίζα Ντεκάστρο (1992). Διαβάζοντας τις βυζαντινές εικόνες. (σ. 49). Αθήνα: Εκδόσεις Ακρίτας. Εικονογράφηση: Λιάνα Ιωαννίδου.
- Εικ. 116, σελ. 93: Ο έπαρχος Λεόντιος μεταφέρεται στον τάφο του Αγίου Δημητρίου. Μοναστήρι Ντέτσανι, Σερβία. Ανάκληση Ιανουάριος 7, 2013 από: <http://www.srpskoblag.org/Archives/Decani/exhibits/Frescoes/Nave/WestBay/SouthArch/CX4K2445.html>
- Εικ. 118, 121, σελ. 94, 95 (αντίστοιχα): Ιερός Ναός Αγίου Δημητρίου, Θεσσαλονίκη. Ανάκληση Φεβρουάριος 12, 2014 από: <http://www.inad.gr/>
- Εικ. 119, σελ. 94: Δήμος Θεσσαλονίκης. Ανάκληση Φεβρουάριος 23, 2014 από: <http://www.dimitria.thessaloniki.gr/>
- Εικ. 120, σελ. 95: Ο Άγιος Δημήτριος. Ενορία Αγίου Νικολάου Σιάτιστας. Ανάκληση Φεβρουάριος 23, 2014 από: <http://siatistaagiosnikolaos.gr/>
- Εικ. 122 σελ. 97: Ο Άγιος Βασίλειος. Εικόνα Σπ. Καρδαμάκης
- Εικ. 123 σελ. 97: Ο Άγιος Βασίλειος, Ανάκληση Μάιος 5, 2016 από: <http://www.pemptousia.gr/2015/01/protochronia-kali-chronia/>
- Εικ. 124 σελ. 98: Ευλογία Βασιλόπιτας από τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Χρυσόστομο Β΄. Ανάκληση Φεβρουάριος 2019 από: romfea.gr
- Εικ. 125, σελ. 99: Boy riding a bicycle among destroyed houses in Syria, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 126, σελ. 99: Syrian migrants / refugees arrive from Turkey on boat through sea with cold water near Molyvos, Lesbos on an overload dinghy, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 127, σελ. 99: Unidentified children stretch out their hands at the Dadaab refugee camp where thousands of Somalian wait for help because of hunger on August 15, 2011, in Dadaab, Somalia. Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 128, σελ. 100: Βασιλόπιτα. Ανάκληση Φεβρουάριος 2019 από: <https://www.cretalive.gr/crete/koboyntih-pita-sto-aytoteles-tmhma-koinonikhs-prostasias-toy-dhmoy-faistoy>
- Εικ. 129, σελ. 100: Ευλογία Βασιλόπιτας από τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Χρυσόστομο Β΄. Ανάκληση Φεβρουάριος 2019 από: romfea.gr
- Εικ. 130, σελ. 104: Γιάννης ο Βλογημένος, Ανάκληση Ιούνιος 2019 από <https://www.pemptousia.gr/2019/01/to-mantri-to-vlogimeno/>
- Εικ. 131, σελ. 105: Ο Μέγας Βασίλειος, Ανάκληση Ιούνιος 2019 από <https://www.pemptousia.gr/2019/01/to-mantri-to-vlogimeno/>
- Εικ. 132, σελ. 109: Ο Ιησούς εις Εμμαούς, Αρχείο Ιεράς Μητρόπολης Λεμεσού.
- Εικ. 133, σελ. 110: Η Σούζαν Σουζούκι κατά τη διάρκεια της ομιλίας της. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: https://www.youtube.com/watch?v=_MW46cuoUM8
- Εικ. 134, σελ. 111: Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: http://fanarion.blogspot.com/2011/06/blog-post_24.html
- Εικ. 135, σελ. 112: Αφίσα για την προστασία του περιβάλλοντος. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: <http://www.helmerajunior.gr/index03.php>
- Εικ. 136, σελ. 112: Σήμα καταναλωτισμού. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: http://econoteach.blogspot.com/2010/05/blog-post_13.html
- Εικ. 137, σελ. 114: Πράσινη Γη, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 138, σελ. 115: Παιδιά της Αφρικής προσέρχονται σε συσσίτιο. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: <http://tvxs.gr/news/kosmos/stin-peina-70-ekat-anthropoi-logo-ton-ypsilon-timon-trofimon>
- Εικ. 139, σελ. 116: Ο Ιησούς συναντά τον πλούσιο νέο, σχέδιο (εικονογράφηση Χρήστος Γουσίδης). Από το βιβλίο των Θρησκευτικών Δ΄ Δημοτικού (Η πορεία μας στη ζωή). Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.
- Εικ. 140, σελ. 117: Ο Ιησούς μιλά στο πλήθος. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: <http://vatopaidi.wordpress.com/>

- Εικ. 141, σελ. 118: Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: <http://www.evaggelistria.gr/eortazomenoi%20agioi.html>
- Εικ. 142, σελ. 118: Ο Μέγας Βασίλειος. Αρχείο Ιεράς Μονής Αγίου Νεοφύτου, Πάφος.
- Εικ. 143, σελ. 119: Γκουέρνικα, Πάμπλο Πικάσο. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: <https://www.thetoc.gr/politismos/article/ta-krummena-mustika-tis-gkouernika-sto-mouseio-reina-sofia>
- Εικ. 144, σελ. 120: Περιοδεία του Αποστόλου Παύλου. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: http://ihsousxristos.blogspot.com/2010/06/blog-post_8551.html,
- Εικ. 145, σελ. 121: Τρισεύγενη Κουμερτά, έργο από την έκθεση «Ελληνικά χρώματα ειρηνικά χρώματα 2011 - Καλλιτέχνες δημιουργούν για την Ειρήνη, επιμ. Μιχαήλ Ρωμανός, Αθήνα, 21 - 23 Σεπτ.2011 (διαθέσιμο στο: <http://ifilloelias.blogspot.com/2011/10/blog-post.html>).
- Εικ. 146, σελ. 122: Παιδιά εν ώρα εργασίας. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: <http://news.21cn.com/history/tushuolishi/a/2017/0204/17/31946369.shtml>
- Εικ. 147, σελ. 122: Ανήλικοι εργάτες. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: <http://scrapetv.com/News/News%20Pages/usa/pages-6/Missouri-the-first-state-to-put-toddlers-back-to-work-Scrape-TV-The-World-on-your-side.html>
- Εικ. 148, σελ. 123: Παιδιά σε υφαντουργείο. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: http://www.unicef.org/photography/photo_week.php#UNI44025
- Εικ. 149, σελ. 124: Ο Ιησούς και τα παιδιά. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: <http://ppanopoulos.blogspot.com/2012/02/17.html>
- Εικ. 150, σελ. 125: Αφίσα για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: http://www.etwinning.gr/courses/povertysocialexclusion/_o_o.html
- Εικ. 151, σελ. 126: Ιερέας μιλάει στα παιδιά. Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 152, σελ. 127: Η θεραπεία του παραλυτικού της Βηθεσδά. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: http://anastasiosk.blogspot.com/2011/05/blog-post_15.html
- Εικ. 153, σελ. 128: Παιδιά με την υδρόγειο σφαίρα, Shutterstock, Αρχείο Υπηρεσίας Ανάπτυξης Προγραμμάτων.
- Εικ. 154, σελ. 129: Η Ιωσηφίνα Τσορμπαντζίδου. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: <http://www.impantokratoros.gr/ioshfina-tsoorpantzidou.el.aspx>
- Εικ. 155, σελ. 130: Νέος στο αναπηρικό καροτσάκι. Ανάκληση Ιούνιος 2019 από: <http://radar-gr.blogspot.com/2011/12/3.html>

